

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

I N F O R M A C I J A
O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
31. 12. 2014.

Sarajevo, mart 2015.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 31. 12. 2014. godine po konačnim nerevidiranim podacima) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I. U V O D **1**

II. NADZOR BANKARSKOG SISTEMA **7**

- 1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO** **7**
- 2. BANKARSKA SUPERVIZIJA** **7**
- 3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA** **11**

III. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH **13**

- 1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA**
  - 1.1. Status, broj i poslovna mreža** **13**
  - 1.2. Struktura vlasništva** **13**
  - 1.3. Kadrovi** **17**
- 2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA**
  - 2.1. Bilans stanja** **18**
    - 2.1.1. Obaveze** **24**
    - 2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost** **29**
    - 2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive** **34**
  - 2.2. Profitabilnost** **45**
  - 2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope** **50**
  - 2.4. Likvidnost** **55**
  - 2.5. Devizni rizik** **63**

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE **65**

P R I L O Z I **68**

I. UVOD

Poslovanje bankarskog sektora se i u 2014. godini odvijalo u nepovoljnom okruženju i u uvjetima stagnacije gospodarskog razvoja kao posljedice globalne finansijske i dužničke krize, recesije i odsustva privrednog rasta u zemljama EU zone. Neznatan ekonomski rast, teško stanje u realnom sektoru i brojni unutrašnji problemi uzrokovani političkim stanjem u zemlji, ograničeni pristup novim stabilnim izvorima finansiranja, te elementarne nepogode (poplave i klizišta) koje su u proljeće i ljeto pogodile privredne subjekte i stanovništvo u BiH, negativno su se odrazili na stanje i perspektive bankarskog sektora. I pored svih negativnih uticaja, u 2014. godini zabilježeni su i pozitivni trendovi koji se ogledaju u rastu bilansne sume, kredita, depozita a posebno štednje stanovništva, kao i poboljšanje profitabilnosti ukupnog bankarskog sektora. Na osnovu svega može se zaključiti da je bankarski sektor i dalje ostao stabilan, adekvatno kapitaliziran, a likvidnost je i dalje zadovoljavajuća.

Na dan 31. 12. 2014. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka, kao i na kraju 2013. godine. U 2014. godini nastavljen je trend blagog pada broja zaposlenih u bankama u F BiH. Broj zaposlenih sa 31. 12. 2014. godine iznosi 6.960, što je manje za 91 zaposlenika ili 1 % u odnosu na kraj 2013. godine.

U 2014. godini ostvaren je nešto veći rast bilansne sume nego u 2013. godini, što predstavlja pozitivan znak i za očekivati je da će se isti trend nastaviti i u narednom periodu. Bilansna suma bankarskog sektora sa 31. 12. 2014. godine iznosi 16,2 milijarde KM i za 719 miliona KM ili 4,7% je veća nego na kraju 2013. godine. Rast bilansne sume prevashodno je rezultat rasta depozita i ukupnog kapitala dok je i u 2014. godini nastavljen trend smanjenja kreditnih obaveza. Struktura aktive imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: smanjenja učešća kredita sa 70,3% na 69,1% i novčanih sredstava sa 28,6% na 28,2%

Kreditni, kao najveća stavka aktive banaka, u 2014. godini zabilježili su rast od 2,9% ili 318 miliona KM i na kraju godine iznose 11,2 milijarde KM. Krediti stanovništvu iznose 5,4 milijarde KM i zabilježili su rast od 5% ili 253 miliona KM sa učešćem od 48,8% u ukupnim kreditima. Krediti pravnim licima iznose 5,8 milijardi KM i na istom su nivou kao i na kraju 2013. godine, sa učešćem od 51,2%.

Indikator kvaliteta kredita su prvi put, poslije dužeg perioda, na kraju 2014. godine poboljšani u odnosu na kraj 2013. godine, što se posebno odrazilo na sektor pravnih lica. Prodaja dijela kreditnog portfolija (nekvalitetnih kredita) kod jedne banke i trajni otpis, imali su pozitivan efekat na koeficijent učešća nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima, koji je sa 14,6% koliko je iznosio na kraju 2013. godine, smanjen na 13,9% koliko iznosi sa 31. 12. 2014. godine. Učešće nekvalitetnih kredita odobrenim pravnim licima u odnosu na ukupne kredite pravnim licima i dalje je zabrinjavajuće visoko i iznosi 17,9%, a učešće nekvalitetnih kredita stanovništva u odnosu na ukupne kredite plasirane stanovništvu iznosi 9,7%. Navedeno je rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na privredu i ukupnu ekonomiju BiH, zbog čega kreditni portfolio pravnih lica ima znatno lošiji kvalitet od sektora stanovništva.

Novčana sredstava iznose 4,6 milijardi KM ili 28,2% od bilansne sume banaka u F BiH i zabilježila su rast od 3,2% ili 142 miliona KM u odnosu na kraj 2013. godine.

Ulaganja u vrijednosne papire su stavka aktive koja je u 2014. godini zabilježila veoma visoki rast od 42,5% ili 239 miliona KM i sa 31.12.2014. godine iznose 801 milion KM, sa učešćem od 5% u aktivi bankarskog sektora u F BiH.

U strukturi izvora finansiranja banaka depoziti u iznosu od 12,1 milijardi KM i s učešćem od 75,0% i dalje su najznačajniji izvor finansiranja banaka u F BiH, a u 2014. godini porasli su za 5,3% ili 607 miliona KM. Štedni depoziti, kao najznačajniji i najveći segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta i na kraju 2014. godine iznosili su 6,7 milijardi KM, što je za 7,9% ili 491 milion KM više nego na kraju 2013. godine. Štedni depoziti, u odnosu na kraj 2008. godine kada su iznosili četiri milijarde KM, u proteklom periodu povećani su za 67,5% ili 2,7 milijardi KM.

Kreditne obaveze banaka sa 31. 12. 2014. godine iznosile su jednu milijardu KM ili 6,4% od ukupnih izvora finansiranja i manje su odnosu na kraj 2013. godine za 13 miliona KM ili 1,2%. U posljednjih šest godina, zbog utjecaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza ovi izvori su smanjeni za 55% ili 1,2 milijarde KM (na kraju 2008. godine iznosili su 2,2 milijardi KM). U istom periodu izvori finansiranja banaka u F BiH (uzeti krediti, depoziti i subordinisani dugovi) od strane svojih grupacija (banaka majki i ostalih članica grupacije), smanjeni su za 62% ili 2,1 milijarde KM. Evidentno je da je finansijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast i u narednom periodu u F BiH više bazirati na rastu domaćih izvora finansiranja.

Ukupni kapital banaka sa 31. 12. 2014. godine iznosi 2,43 milijarde KM, što je za 5,5% ili 127 miliona KM više nego na kraju 2013. godine. Najveći pozitivan utjecaj na kapital imalo je povećanje po osnovu ostvarene dobiti, te dokapitalizacije kod tri banke. Regulatorni kapital iznosi 2,2 milijarde KM i smanjen je za 5% ili 110 miliona KM u odnosu na kraj 2013. godine, uz manje promjene u njegovoj strukturi. Na promjenu u strukturi kapitala uticala je i primjena odredbi nove Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti.

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, sa 31. 12. 2014. godine iznosi 16,1%, što je za 1,9% procentnih poena manje u odnosu na kraj 2013. godine kada je iznosila 18,0%, ali je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%), što predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

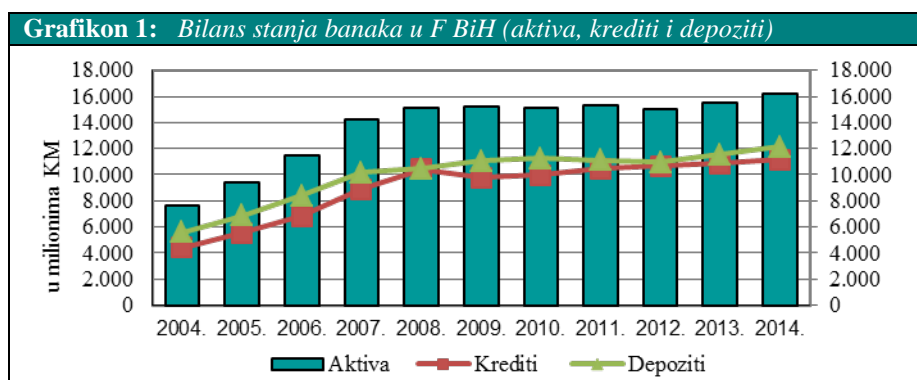
Prema nerevidiranim podacima iz bilansa uspjeha za 2014. godinu, banke u Federaciji BiH ostvarile su najbolji finansijski rezultat do sada, dobit u iznosu od 131 milion KM. Pozitivan finansijski rezultat ostvaren je kod 15 banaka u ukupnom iznosu od 167 milion KM, dok su dvije banke iskazale gubitak u iznosu od 36 miliona KM.

• **Rast i razvoj bankarskog sektora i struktura prema vlasništvu:** U sljedećoj tabeli daje se pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka u posljednjih pet godina.

Tabela 1: Pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka			
	Državne banke	Privatne banke	UKUPNO
31.12.2009.	2	18	20
Promjene u 2010. godini			
-oduzete dozvole	-1		-1
31.12.2010.	1	18	19
U 2011. godini nije bilo promjena			
31.12.2011.	1	18	19
Promjene u 2012. godini			
-oduzete dozvole		-1	-1
31.12.2012.	1	17	18
Promjene u 2013. godini			
-oduzete dozvole		-1	-1
31.12.2013.	1	16	17
U 2014. godini nije bilo promjena			
31.12.2014.	1	16	17

Bilans stanja

Tokom posljednjih pet godina, pod utjecajem ekonomske i finansijske krize, bankarski sektor karakteriše stagnacija, s neznatnim promjenama u ključnim bankarskim kategorijama: bilansnoj sumi, depozitima, novčanim sredstvima, kreditima i ukupnom kapitalu. Blagi pozitivni trendovi iz 2013. godine nastavljeni su i u 2014. godini, odnosno rast bilansne sume, kao rezultat rasta depozita i kapitala, što se pozitivno odrazilo na nivo kreditnih plasmana i novčanih sredstva. Kreditni izvori, najvećim dijelom kreditne linije finansirane od stranih kreditnih institucija, su u kontinuiranom padu, kao rezultat razduživanja, odnosno plaćanja dospjelih obaveza i slabog dotoka novih investicija iz inostranstva. U segmentu kreditiranja nastavljen je pozitivan trend blagog rasta iz prethodne četiri godine. Aktiva banaka ostvarila je blagi rast od 4,7% ili 719 miliona KM i iznosila je 16,2 milijarde KM. U periodu 2009.-2013. godina, bilansna suma se kretala između 15 milijardi KM i 15,5 milijardi KM, odnosno oscilirala je unutar +/-470 miliona KM (najniži nivo od 15 milijardi KM bio je na kraju 2012. godine), a stope unutar +/- dva procentna poena. U 2014. godini ostvarena je nešto veća stopa rasta (4,7%), što predstavlja pozitivan znak i za očekivati je da će se isti trend nastaviti i u narednom periodu.

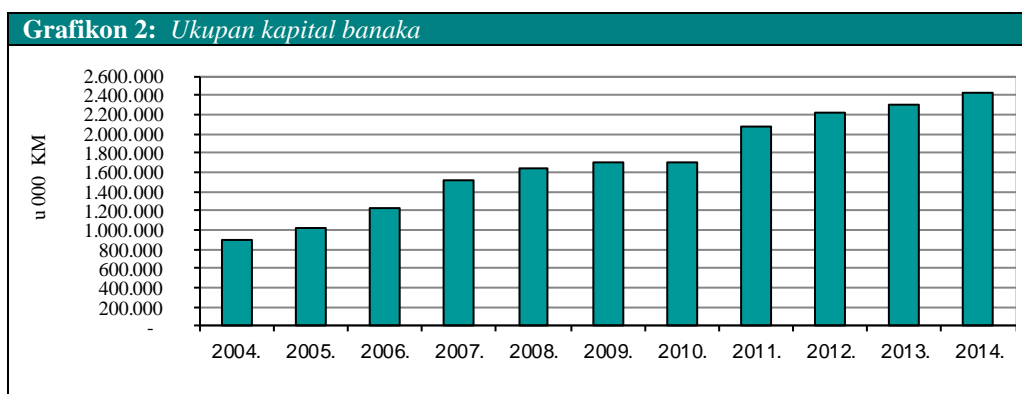
Rast bilansne sume od 4,7% ili 719 miliona KM u odnosu na 2013. godinu rezultat je rasta depozita za 5,3% ili 607 miliona KM, te ukupnog kapitala za 5,5% ili 127 miliona KM. U 2014. godini nastavljen je trend smanjenja kreditnih obaveza, ali sa znatno manjom stopom (1,2% ili 13 miliona KM). Na kraju 2014. godine depoziti su iznosili 12,1 milijardu KM, ukupan kapital 2,4 milijarde KM, a kreditne obaveze jednu milijardu KM.

U aktivi banaka, s učešćem od 69,1%, najznačajnija stavka su kreditni plasmani koji su u 2014. godini povećani za 2,9% ili 318 miliona KM i iznose 11,2 milijarde KM. Najveće promjene se odnose na dva sektora. Krediti stanovništvu imali su rast od 5% ili 253 miliona KM, iznosili su 5,4 milijarde KM, što je učešće od 48,8% u ukupnim kreditima. Drugi sektor su krediti odobreni vladinim institucijama, sa značajnim rastom od 34% ili 48 miliona KM, ali ovaj sektor s iznosom kredita od 190 miliona KM na kraju 2014. godine ima i dalje nisko učešće od svega 1,7%. Privatna preduzeća, pored stanovništva, s učešćem od 46,7% su drugi dominantan sektor, s napomenom da je iznos kredita od 5,2 milijarde KM gotovo na istom nivou kao i na kraju 2013. godine.

Novčana sredstava imala su rast od 3,2% ili 142 miliona KM, iznosila su 4,6 milijardi KM, što je učešće od 28,2% u aktivi.

Depoziti, s učešćem od 75,0% u ukupnoj pasivi sektora i iznosom od 12,1 milijardu KM i dalje su najznačajniji izvor za finansiranje banaka u FBiH, a depoziti stanovništva s učešćem od 56,6% i iznosom od 6,9 milijardi KM su najveći sektorski depozitni izvor.

Ukupan kapital banaka iznosio je 2,4 milijarde KM (dionički 1,2 milijarde KM) i veći je za 5,5% ili 127 miliona KM, najvećim dijelom iz osnova ostvarene dobiti tekućeg perioda, te dokapitalizacije kod tri banke.

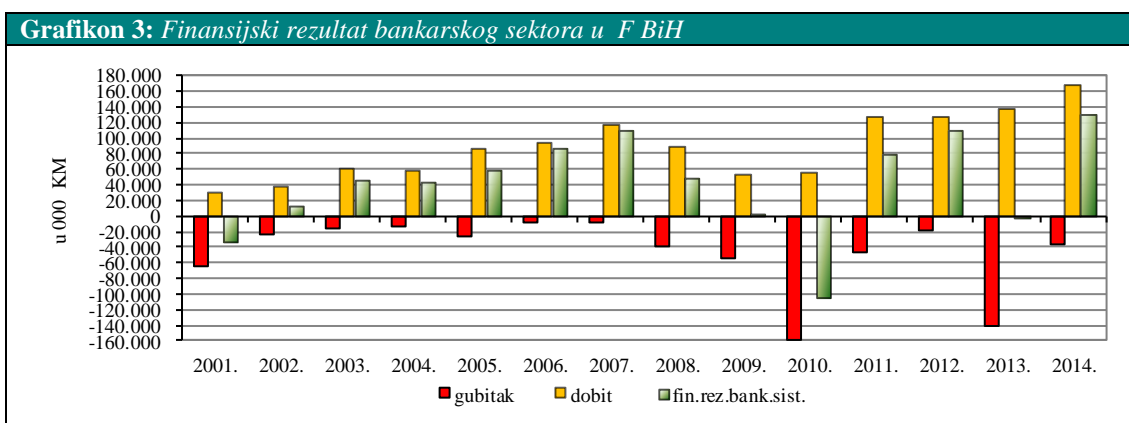
Bilans uspjeha

Nakon 2001. godine, kada je na nivou sistema ostvaren gubitak u iznosu od 33 miliona KM, započeo je pozitivan trend uspješnog poslovanja, koji je zbog širenja globalne ekonomske i finansijske krize u 2008. godini zaustavljen, tako da je došlo do značajnog pada profitabilnosti ukupnog bankarskog sistema u Federaciji BiH. U 2010. godini, kao posljedica negativnog utjecaja krize, pad profitabilnosti je bio najizraženiji. Međutim, u 2011. i 2012. godini zabilježena su pozitivna kretanja u segmentu profitabilnosti, u 2013. godini trend je suprotan i na nivou sistema ostvaren je gubitak, da bi u 2014. godini bankarski sektor ostvario najbolji finansijski rezultat od 1996. godine. Svakako treba istaći da je finansijski rezultat ukupnog sistema zadnjih nekoliko godina pod ključnim pozitivnim utjecajem dvije najveće banke u sistemu, a negativnim jedne velike banke.

Prema podacima iz bilansa uspjeha za 2014. godinu, banke u Federaciji BiH ostvarile su finansijski rezultat-dobit u iznosu od 131 milion KM.

Pozitivan finansijski rezultat od 167 miliona KM ostvarilo je 15 banaka i isti je veći za 21% ili 30 miliona KM u odnosu na 2013. godinu (14 banaka, 138 miliona KM). Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 36 miliona KM iskazan je kod dvije banke i isti je četiri puta manji ili za 104 miliona KM nego prethodne godine, što je najvećim dijelom rezultat značajno manjeg gubitka kod jedne velike banke.

Razlog značajnog rasta finansijskog rezultata ukupnog sektora u 2014. godini prvenstveno je utjecaj ostvarenog znatno manjeg gubitka kod jedne banke (efekt je 106 miliona KM), te veće dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale i u prošloj godini (efekt 31 milion KM). Iako je većina banaka ostvarila bolji finansijski rezultat-dobit nego prethodne godine, trend u kvarenju kvaliteta aktive, iako usporeniji, nastavljen je u 2014. godini kod većeg broja banaka, što dovodi do sumnje da su ispravke vrijednosti kod nekih banaka podcijenjene, a finansijski rezultat precijenjen.

Ukupan prihod u 2014. godini iznosio je 874 miliona KM i za 2% ili 15 miliona KM je veći nego u 2013. godini, neto kamatni prihod iznosio je 546 miliona KM, s rastom od neznatnih 1% ili pet miliona KM i smanjenim učešćem u strukturi ukupnog prihoda sa 63,1% na 62,5%. Operativni prihodi, kao druga komponenta ukupnog prihoda, imali su rast od 3% ili 10 miliona KM, iznosili su 327 miliona KM, što je skoro isto učešće od 37% kao i na kraju 2013. godine. Na strani rashoda, troškovi ispravke vrijednosti manji su za visokih 41% ili 95 miliona KM u odnosu na 2013. godinu, (od čega se samo na jednu banku odnosi 85% ili 81 milion KM, a vezano je s prodajom dijela loših kredita ove banke), iznose 138 miliona KM (15,8% ukupnog prihoda), zbog čega su i ukupni nekamatni rashodi imali značajan pad od 15% ili 123 miliona KM, odnosno ostvareni su u iznosu od 721 milion KM.

• **Vlasnička struktura:** Na kraju 2014. godine vlasnička struktura banaka u Federaciji BiH je bila sljedeća: jedna banka u pretežno državnom vlasništvu, a od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu. Prema kriteriju zemlje porijekla vlasnika-dioničara, odnosno kriteriju direktno ili indirektno većinsko vlasništvo preko članica iz grupe, na kraju 2013. godine najveće je učešće bankarskih grupa i banaka iz Austrije (52,6%), slijede talijanske banke (15,6%), dok ostale zemlje imaju učešća manja od 7,3%.

U 2014. godini došlo je i do manjih promjena učešća državnog, stranog i privatnog domaćeg (rezidenata) kapitala u ukupnom dioničkom kapitalu, koji je sa 31. 12. 2014. godine iznosio 1,2 milijarde KM. Učešće državnog kapitala od 2,6% je smanjeno za 0,1 procentni poen. Strani kapital nominalno je povećan za 21 milion KM, i iznosi jednu milijardu KM, a učešće je smanjeno sa 84,5% na 84,2%. Privatni kapital (rezidenata) povećan je za devet miliona KM, iznosio je 162 miliona KM, a njegovo učešće u ukupnom dioničkom kapitalu povećano je sa 12,8% na 13,2%.

• **Koncentracije i konkurencija:** Što se tiče koncentracija i konkurencije na bankarskom tržištu Federacije BiH, u borbi za klijente i veći tržišni udio, banke su u godinama koje su prethodile krizi ulazile u akvizicije i integracijske procese kroz pripajanja/spajanja. Međutim, u zadnjih šest godina, dakle u periodu djelovanja ekonomske i finansijske krize, nije bilo spajanja/pripajanja banaka, ali je broj banaka manji za tri zbog oduzimanja bankarske dozvole tim bankama, s napomenom da je na kraju 2014. godine u Federaciji BiH bilo 17 banaka. Ocjena finansijskih stručnjaka je da će po završetku integracijskih procesa u sistemu ostati do 15 jakih banaka. Naime, šest do sedam velikih banaka u stranom vlasništvu kontrolirat će 90% tržišta, kojim već sada suvereno vladaju, dok će se manje banke profilirati kao banke lokalnog i/ili regionalnog karaktera.

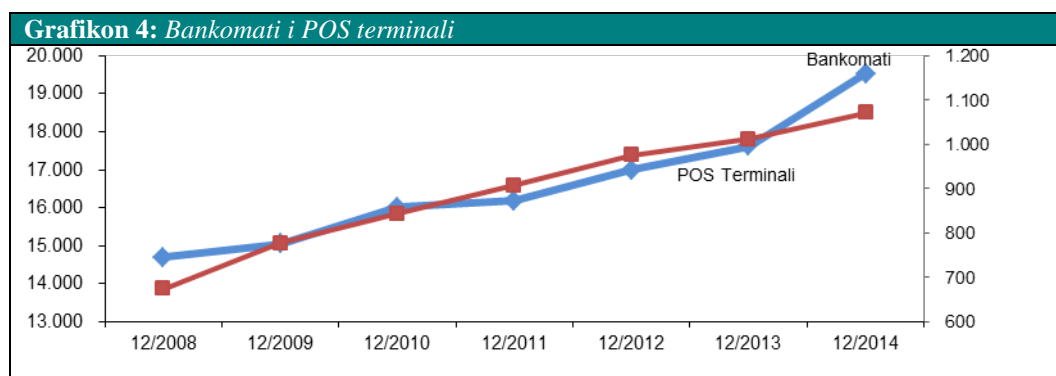
U sistemu dominiraju dvije najveće banke s ukupnim učešćem od 47,5% (na kraju 2013. godine 48,8%), s aktivom od četiri milijarde KM i 3,7 milijardi KM. Slijede tri banke (aktiva između jedne i 1,4 milijarde KM) s učešćem od 21,6%. Najveći broj banaka (osam) je s aktivom manjom od 500 miliona KM i s tržišnim učešćem od 11,8%, od kojih jedna banka ima aktivu manju od 100 miliona KM i neznatno učešće od 0,5%. Četiri banke su s aktivom između 500 miliona KM i jedne milijarde KM i učešćem od 19,1%.

Jedan od pokazatelja koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće pet najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama. CR5 kao pokazatelj tržišnog učešća (aktive) na kraju 2014. godine u bankarskom sistemu u Federaciji BiH iznosio je 69,1%, a za kredite i depozite 70,6% (2013. godine aktiva 71,6%, krediti 71,1% i depoziti 72,5%), ali ipak je evidentna dominacija dvije najveće banke u sistemu koje „drže“ 50% tržišta.

U tržišnoj „utakmici“ banke koriste različite instrumente, od politike kamatnih stopa, unapređenja organizacije, kadrovskog jačanja, jakog marketinškog nastupa, do širenja poslovne mreže, finansijske podrške „majke“ ili članica iz grupacije.

Kartično poslovanje u većini banaka u Federaciji BiH je značajna poslovna aktivnost, prvenstveno kreditnog karaktera, a reflektira se kroz sve masovnije korištenje kreditnih i debitnih kartica i povećanje obima bezgotovinskog plaćanja.

U toku 2014. godine instalirano je 60 novih bankomata, a na kraju godine njihov broj iznosio je 1.072. Broj POS terminala, u odnosu na prethodne godine, značajno je povećan, odnosno za 15% ili 1.905, tako da je na kraju 2014. godine njihov broj iznosio 19.530.

¹ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

II. NADZOR BANKARSKOG SISTEMA

1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO

Agencija za bankarstvo FBiH (dalje FBA) dala je puni doprinos reformi bankarskog sektora iako je, nerijetko, bilo prisutno nerazumijevanje za mjere koje je poduzimala. Kao neovisna i samostalna institucija za nadzor i licenciranje banaka, osnovana je u drugoj polovini 1996. godine i njen rad od početka je usmjeren na stvaranje jakog i stabilnog bankarskog sistema, tržišno orijentiranog i oslonjenog na međunarodne standarde poslovanja i supervizije (nadzora) banaka.

Zakonom o FBA utvrđeni su njeni osnovni zadaci koji se, u najkraćem, odnose na izdavanje dozvola za osnivanje i rad banaka, donošenje regulatornih podzakonskih akata, nadziranje rada banaka, mikrokreditnih organizacija i lizing društava i poduzimanje mjera u skladu sa Zakonom, što uključuje i uvođenje postupaka privremene uprave i likvidacije banaka, odnosno iniciranje postupaka stečaja nad bankama.

U proteklih 18 godina FBA je, prema ocjenama i domaćih i stranih dužnosnika, dostigla visok nivo profesionalnosti, sa zaposlenicima koji posjeduju stručnost i znanja iz oblasti supervizije, stečena kroz brojne edukacije u zemlji i inostranstvu.

FBA je i u protekloj godini uspješno djelovala s ciljem da banke u Federaciji BiH što kvalitetnije upravljaju rizicima, naročito kreditnim rizikom, a banke to čine u visokoj mjeri poštujući propisane minimalne kriterije opreza, ali i vodeći računa o interesima svih „stakeholdera“, uključujući i svoje finansijsko „zdravlje“.

S osnovnim ciljem da zaštiti interese deponenata, FBA je u periodu od svog osnivanja do kraja 2014. godine uvela mjere (privremene uprave, likvidacije i pokretanje stečaja) u 27 banaka. Po nalogu Visokog predstavnika za BiH, privremena uprava je uvedena u jednu banku. Mjere privremene uprave vođene su u 25 banaka.

Od 27 banaka u kojima su poduzete mjere, postupak je okončan u 20 banaka, a na dan 31. 12. 2014. godine pod mjerama se nalazi sedam banaka.

Od 27 banaka u kojima su uvedene mjere:

- u 10 banaka je pokrenut stečajni postupak kod nadležnih sudova. Stečajni postupak okončan je u sedam banaka. U tri banke stečajni postupak je u toku.
- u 10 banaka je pokrenut likvidacioni postupak. Likvidacioni postupak je okončan u šest banaka (u četiri banke su isplaćene sve obaveze prema povjericima i dioničarima, a dvije banke su prodane). U četiri banke likvidacioni postupak je u toku;
- četiri banke su pripojene drugim bankama;
- tri banke su sanirane i nastavile sa radom. Jedna banka je dokapitalizirana i privatizirana, druga je dokapitalizirana, a u trećoj je riješen status banke, izabrani su organi upravljanja i banka je nastavila sa radom.

2. BANKARSKA SUPERVIZIJA

Polazeći od potreba globalne makroekonomske i finansijske stabilnosti, Komitet za superviziju banaka iz Bazela je 1997. godine donio dvadeset pet osnovnih principa za efikasnu superviziju banaka koji se moraju poštivati da bi supervizorski sistem u bankarstvu bio efikasan. Osnovni principi su „de facto“ minimalni standardi za dobru prudencijalnu regulativu i nadzor banaka i bankarskog sistema. Imajući u vidu značajne promjene koje su se desile na globalnim finansijskim tržištima i regulatornim okruženjima, kao i lekcijama naučenim iz krize od posljednje revizije iz oktobra 2006. godine,

Bazelski komitet je u septembru 2012. godine ponovo revidirao osnovne principe. Ovom revizijom osnovni principi spojeni su zajedno sa osnovnim principima metodologije (metodologije procjene) u jedan sveobuhvatan dokument. Broj osnovnih principa je povećan sa 25 na 29, reorganizovani su u dvije grupe: supervizorska ovlaštenja, odgovornosti i funkcije (Principi 1-13) i prudencijalna regulativa i zahtjevi (Principi 14-29), koji naglašavaju važnost dobrog korporativnog upravljanja, upravljanja rizicima kao i usklađenost sa regulatornim standardima.

Principi su minimalni zahtjevi koje treba ispuniti i u mnogim slučajevima neophodno ih je dopuniti drugim mjerama kako bi se zadovoljili specifični uslovi ili regulirali rizici u finansijskim sistemima pojedinih zemalja. Principi se odnose na preduslove za efikasnu superviziju banaka, izdavanje dozvola, opreznosne propise i zahtjeve, supervizorske pristupe i metode za stalnu superviziju banaka, neophodne informacije, ovlaštenja supervizora, prekogranično bankarstvo, korporativno upravljanje, procese upravljanja rizicima, interne kontrole i revizije, kao i finansijsko izvještavanje i eksternu reviziju.

Općeprihvaćeni međunarodni principi, standardi i prakse za bankarsku superviziju koje FBA sveobuhvatno i sve dosljednije primjenjuje, uz stalnu pojačanu pažnju prema aktuelnim i lako prenosivim uzročnicima kriznih situacija, su bili glavna briga FBA za pripremu i aktiviranje raspoloživih odbrambenih aktivnosti i mjera koje su rezultat vlastitih iskustava, ali i „naučenih lekcija“ u mnogo razvijenijim i snažnijim, krizom naročito pogođenim, bankarskim sistemima.

Tokom 2014. godine, u BiH je proveden FSAP (Financial Sector Assessment Program - Program procjene finansijskog sektora). U FSAP Misiji učestvovali su eksperti MMF-a i SB-a. Osnovni cilj ove procjene bila je procjena finansijske stabilnosti, identificiranje slabosti i razvoja ukupnog finansijskog sektora, kvalitet bankarske supervizije, razvoj pravnog okvira, standardi korporativnog upravljanja i dr. Pored FBA, predmet procjene u BiH su bile sve relevantne institucije finansijskog sektora.

FSAP Misija je uključila u procjenu rizik finansijskog sektora i njegovu ranjivost, samoprocjenu usklađenosti sa BCP-ima, kvalitet supervizije finansijskog sektora, upravljanje sistemskom likvidnošću, mehanizme zaštite finansijskog sektora, okvir za rješavanje nesolventnosti i makroprudencijalna politika, otpornosti na stres bankarskog sektora; finansijsku sigurnosnu mrežu, korporativno upravljanje, korporativno izvještavanje, finansijsku inkluziju, nesolventnost i režime prava kreditora, osiguranje depozita, korporativno finansijsko izvještavanje, tržišta kapitala i upravljanje bankama sa državnim ili značajnim učešćem državnog vlasništva.

Propise, njihovo poboljšanje i dogradnju, kao i operativne odluke iz svoje nadležnosti, FBA je donosila uz poduzimanje svih propisanih koraka čiji je osnovni cilj bio da banke u svom radu u najvećoj mjeri osiguraju zakonitost, punu primjenu propisa FBA i svih općeprihvaćenih principa i praksi za njihov, naročito u uslovima sveprisutne recesije, oprezan i uspješan rad. Pored navedenog, insistiranje i ciljevi svih napora FBA bili su usmjereni na jačanje kapitala banaka, poboljšanje njihovih kreditnih politika i njihova dosljedna primjena u praksi, podizanje opreza na najviši mogući nivo u upravljanju kreditnim rizikom, koji je još uvijek dominantan u našem okruženju, i rizikom likvidnosti, ali i na jačanje sposobnosti za upravljanje potencijalnom kriznom situacijom. Uz sve ovo FBA je kontinuirano poticala banke, naročito one koje dominiraju sistemom, za jačanje njihovih finansijskih potencijala i putem dodatne specijalne podrške njihovih roditeljskih stranih banaka.

Bankarska supervizija realizovala se kroz kontinuirani proces neposrednih (on site) i posrednih (off site) kontrola banaka i neposrednu komunikaciju sa predstavnicima organa upravljanja i rukovođenja banaka, kako bi se sinhronizovale i koordinirale aktivnosti na stabilizaciji bankarskog sektora u Federaciji BiH. Svim kontroliranim bankama, nakon sačinjenih zapisnika, izdati su nalozi za izvršenje i otklanjanje uočenih nedostataka. Kontrolom je utvrđeno da su banke naloge FBA uredno i uglavnom na vrijeme izvršavale. Konkretan, stručan i profesionalan pristup od strane supervizije pri kontroli

banaka ima za cilj dalje unapređenje kvaliteta poslovanja banaka, njihove profitabilnosti, solventnosti i sigurnosti u poslovanju, što je obostrani interes.

Aktivnosti vezano za adekvatnu primjenu MRS/MSFI u bankama su i u 2014. godini bile od značaja. Kao poseban supervizorski alat u 2014. godini, po preporukama misije MMF obavljani su AQR-ovi (detaljni pregledi aktive) u 4 banke od strane eksternog revizora, a po posebnom okviru koji je propisala FBA. FBA je koristila nalaze iz AQR-ova u svojim postupcima nadzora tih banaka. U okviru off-site nadzora banaka unaprijeđen je sistem praćenja banaka kroz implementaciju dva značajna projekta, kao dodatnih alata off-site nadzora: „Sistem ranog upozorenja – SRU“ i „Matrica rizika“, što dodatno poboljšava konzistentnost metodologije za planiranje nadzora i kontrolu banaka.

Početkom 2012. godine stupile su na snagu odluke FBA koje se odnose na upravljanje informacionim sistemima i rizikom eksternalizacije u bankama, a tokom 2014. godine kroz ciljane kontrole pratila se usklađenost banaka u ovom segmentu poslovanja.

U toku 2014. godine, nastavljene su aktivnosti na izgradnji regulatornog okvira kroz izradu nacrtu novog Zakona o bankama i zakonskog okvira za sanaciju banaka; Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti, izmjene i dopune Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti u bankama; Odluke o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama, izradi podzakonskih akata u skladu sa Zakonom o zaštiti žiranata u FBiH i Zakonom o zaštiti korisnika finansijskih usluga u FBiH. Također, nastavljene su aktivnosti na implementaciji Bazela III, EU direktiva i izradi nacrtu regulative u skladu sa usvojenom Strategijom i godišnjim planom na izradi regulative u sklopu navedenog projekta.

FBA je sa Međunarodnim monetarnim fondom, Centralnom bankom BiH i ABRS-om (Agencijom za bankarstvo Republike Srpske) u 2014. godini nastavila i intenzivirala rad na razvijanju sposobnosti za prikupljanje i analizu „Indikatora finansijskog zdravlja“ kao jednog od preduslova za jačanje i veću efikasnost nadzora nad ukupnim finansijskim, a ne samo bankarskim sektorom. Također je nastavljeno i sa razvojem metodologije i primjenom stres testova za kreditni rizik i utjecaj na kapital, zasnovan na makroekonomskim pretpostavkama, kao i upoznavanje banaka s rezultatima izvršenih stres testova. Usvojena je i metodologija za utvrđivanje liste sistemski važnih banaka u BiH.

FBA je zajedno sa predstavnicima Misije MMF u okviru ispunjenja obaveza po stand-by aranžmanu, redovno kvartalno razmatrala i analizirala utjecaj svjetske ekonomske i dužničke krize na domaći bankarski i finansijski sektor, kretanja u bankarskom sektoru, kapitaliziranost banaka u FBiH, rezultate stres-testova za bankarski sistem i za pojedinačne banke, aktuelni regulatorni i bankarski zakonodavni okvir, ispunjenje preporuka iz ranijih Misija MMF, kao i planirane izmjene u regulatornom okviru.

Sa ABRS-om i Agencijom za osiguranje depozita BiH nastavljena je saradnja u okviru izgradnje regulatornog okvira, redovne razmjene informacija i zajedničkog djelovanja. Realizovana je i kontinuirana razmjena informacija u okviru bankarske koordinacije i SOFS-a (Stalnog odbora za finansijsku stabilnost BiH), a FBA je aktivno učestvovala i u radu radne grupe za izradu nacrtu Sveobuhvatnog plana djelovanja u kriznim situacijama SOFS-a, koji je usvojen u decembru 2014. godine.

Sa Udruženjem banaka BiH realizovana je saradnja kako po pitanju primjene postojećih regulatornih rješenja i prijedloga za njihovu izmjenu, tako i u procesu donošenja novih regulatornih rješenja.

U skladu sa zahtjevima Principa 13 (ranije Princip 25) sa liste „Osnovnih principa za efikasnu superviziju banaka, koje je izdao Bazelski komitet, do kraja 2014. godine FBA je zajedno sa Centralnom bankom BiH i ABRS-om potpisala multilateralni sporazum sa supervizorima zemalja

Jugoistočne Evrope i to: Albanije, Grčke, Makedonije, Rumunije, Bugarske, Srbije, Crne Gore i Kipra i Sporazume o uzajamnoj saradnji s nadležnim supervizorskim organima Republike Slovenije, Republike Hrvatske, Republike Srbije, Crne Gore i Republike Turske. MoU-om se pobliže definiraju: razmjena informacija, on-site kontrole, zahtjevi za informacijama i kontrolama, zaštita informacija, kontinuirana saradnja, te ostale odredbe.

U 2014. godini FBA je ostvarila saradnju ne samo s regulatornim institucijama zemalja s kojima su već potpisani memorandumi o razumijevanju, nego i s ostalim supervizorskim institucijama zemalja bližeg i šireg okruženja. Realizovani su posebni oblici konkretne saradnje sa supervizorskom institucijama kroz regionalne i bilateralne sastanke i redovne razmjene informacija o pitanjima poslovanja i stanja roditeljskih banaka i njihovih „kćerki“, odnosno supsidijara, a u pojedinim slučajevima i kroz zajedničke on-site kontrole njihovi supsidijara u F BiH.

FBA je aktivno učestvovala i radu BSCEE, kao i u radu Bečke Inicijative 2.0. Ostvorena je i značajna saradnja sa međunarodnim finansijskim institucijama: MMF-om, SB-om, ECB-om (Evropskom centralnom bankom) i drugima po pitanju informacija i analiza kretanja u bankarskom sistemu FBiH, kao i učešća u različitim projektima u cilju jačanja kapaciteta za efikasnu superviziju banaka, a posebno u okviru realizacije FSAP projekta.

Uspostavom SSM-a (Single Supervisory Mechanism - Jedinstveni supervizorski mehanizam), u EURO zoni izvršen je prijenos posebnih zadataka u superviziji kreditnih institucija sa nacionalnih regulatora na ECB. U skladu sa tim, u prvoj fazi razmjene informacija sa ECB-om, FBA je dala saglasnost nacionalnim regulatorima - koji su članice ECB-a - da u okviru supervizije kreditnih institucija koje imaju svoje supsidijare na teritoriji FBiH, a pod nadzorom su ECB-a, mogu prosljediti podatke koje dobivaju od FBA i ECB-u. U drugoj fazi, očekuje se i potpisivanje zajedničkog sporazuma o saradnji sa ECB-om.

Za potrebe promoviranja efikasnog i konzistentnog funkcioniranja supervizorskih koledža, EBA (Evropsko nadzorno tijelo za bankarstvo) je preuzela zadatak da koordinira primjenu odredbi regulative o ekvivalentnosti režima tretmana povjerljivosti i profesionalne tajnosti podataka, u zemljama koje nisu članice EU, a radi učestvovanja relevantnih nadzornih organa u tim koledžima. U skladu sa tim EBA će izvesti ili ažurirati procjene režima povjerljivosti/profesionalne tajnosti podataka. FBA je uključena u proces procjene od strane EBA o ekvivalentnosti domaće regulative u ovoj oblasti, sa regulativom EU.

U skladu s odlukom Parlamenta Federacije BiH iz 2006. godine i kasnijeg „CARDS Programa“ koji su pripremili eksperti Evropske centralne banke i grupe evropskih centralnih banaka, FBA je i u 2014. godini u svim prilikama pružala podršku ideji za objedinjavanje supervizije banaka na državnom nivou, jer je prepoznala da, uz mnogobrojne pragmatične razloge, bez ovakve uspostave nadzora nad glavnim segmentom finansijskog sistema, put u Evropsku uniju nije moguć. I evropski eksperti su potvrdili da je: „bankarska supervizija zaista organizovana na državnom nivou u evropskim zemljama, bilo pod pokroviteljstvom centralne banke ili izvan nje“ i da: „... članstvo u Evropsku uniju podrazumijeva uspostavu jedinstvenog bankarskog tržišta koje vodi jedinstvenoj superviziji“.

Sve agresivnija globalizacija i razvoj bankarske industrije, kao i dogradnja i evolucija supervizorskih principa, pravila i standarda, ali i aktualne bolne refleksije globalne finansijske i ekonomske krize koja je „očitala“ brojne lekcije svemu i svakom na koga su uticale, pokazali su da naročito supervizori banaka moraju stalno biti u toku i kontinuirano razvijati svoja znanja, sposobnosti i instrumente za svoje što efikasnije djelovanje u vršenju svoje misije. Iz svih takvih razloga, kao i iz razloga upošljavanja novih, naročito mladih kadrova, FBA je i u 2014. godini vodila računa o tim potrebama i, samostalno i uz pomoć različitih međunarodnih za to visoko kvalifikovanih i specijaliziranih institucija, provodila nužnu edukaciju svojih uposlenih, koja se obavljala u zemlji i u inostranstvu, ali i pružala pomoć u specijalističkoj edukaciji drugih nadzornih organa i institucija u Federaciji BiH.

3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANSIRANJA TERORIZMA

Ocjena bankarskog sektora za 2014. godinu zasnovana je na ocjenama usklađenosti poslovanja sa standardima sprečavanja pranja novca finansiranja terorističkih aktivnosti u prethodnom periodu, stanja utvrđenih kontrolama izvršenja datih naloga, analizi izvještaja koje banke dostavljaju FBA, te na osnovu informacija iz eksternih izvora.

Uzimajući u obzir sve navedeno može se zaključiti da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost u pogledu upravljanja rizicima od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti. Kvantitet rizika se zadržao u granicama umjerenog. Kvalitet upravljanja rizicima koji se u poslovanju banaka mogu pojaviti kao posljedica pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (rizik reputacije, operativni rizik, pravni rizik, rizici koncentracija u aktivi i depozitima), u bankarskom sektoru Federacije Bosne i Hercegovine i dalje je zadovoljavajući, ali sada sa blagim rastućim trendom. Shodno ovome, bankarski sektor FBiH je većim dijelom usklađen sa standardima sprečavanja pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Prihvatljivost klijenta

Banke su usvojile politike o prihvatljivosti klijenata i definirale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za uspostavu poslovnih odnosa. Na osnovu ove politike ustrojile su posebne registre profila klijenta. Međutim, veoma je značajno da su banke usvojile i da primjenjuju pristup klijentima koji se temelji na analizi rizika koji klijenti nose za banku, odnosno da su definirale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za banku a status datih naloga potvrđuje konstatovani trend rasta u kvalitetu upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti.

Identifikacija klijenta

Banke su usvojile identifikaciju klijenta kao osnovni element standarda „upoznaj svog klijenta“. Politiku o identifikaciji klijenta banke primjenjuju kod uspostave poslovnih odnosa sa klijentima. Međutim, još uvijek je prisutan problem u ažuriranju dokumentacije kojom se verificira izvršena identifikacija kod već uspostavljenih poslovnih odnosa. Pored problema ažuriranja ove dokumentacije prisutan je i problem identifikacije i verifikacije izvora sredstava koja klijentima služe za izvršenje transakcija kojima se vrši plaćanje anuiteta po datim kreditima. Uočeni trend rasta u kvalitetu upravljanja ovim rizikom nije karakterističan za politiku o identifikaciji klijenta.

Stalno praćenje računa i transakcija

Ova politika se primjenjuje i sve je manje formalnog praćenja računa i transakcija klijenta. U cilju postizanja suštinskog praćenja računa i transakcija klijenata banke su, na osnovu primjene principa „upoznaj svog klijenta“ definirale limite transakcija po određenim vrstama računa i transakcija, izgradile su informacione sisteme koji omogućavaju primjenu uspostavljenih limita u praćenju računa i transakcija. Definirani limiti, sve više služe preventivnom praćenju računa i transakcija. Uočeni trend rasta u kvalitetu upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti karakterističan je i za ovu politiku.

Upravljanje rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti

Elementi navedene politike su definirani u programima banaka. Definirane su linije izvještavanja, kako eksterne, tako i interne.

Izveštavanje: Banke su u 2014. godini izvjestile 248.536 transakcija, što je 0,33% ukupno obavljenih transakcija u bankarskom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine (75.323.169 obavljenih transakcija, po podacima banaka) u vrijednosti od 12.550.795 h/KM, što čini 9,50% ukupne vrijednosti obavljenih transakcija u bankarskom sistemu Federacije Bosne i Hercegovine (132.244.489 h/KM, po podacima banaka). Broj izvještenih transfera u 2014. godini je povećan za 2,00%, u odnosu na prethodnu godinu, a njihova vrijednost je povećana za 3,00%.

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih transfera, po načinu izvještavanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka).

Vrijednost transfera u 000 KM

Tabela 2: Uporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih transfera							
R. br.	Opis (naziv transfera)	Transferi u 2013.		Transferi u 2014.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8 (6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi (2+3+4)	243.741	12.182.777	248.536	12.550.795	102,0	103,0
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	13	5.380	13	24.640	100,0	450,0
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	243.605	12.151.455	248.346	12.515.291	102,0	103,0
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	123	25.942	177	10.864	143,9	41,9

U strukturi izvještenih transfera primjetno je znatno povećanje vrijednosti izvještenih transfera prije njihovog izvršenja u odnosu na prethodnu godinu (450,00%) dok je broj ovih transfera ostao isti (100,00%) Ovo upućuje na izvođenje zaključka da banke preventivno djeluju na sprečavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti, ali da su neuobičajene i pokazatelje sumnje uočavale kod većih transakcija. Međutim, kako je broj veći za 43,90% a vrijednost manja za 58,10% transfera izvještenih po proteku roka od 3 dana opravdana je konstatacija da su banke u 2014. godini bile fokusirane na preventivno djelovanje i na transakcije značajnijeg iznosa tako da su korektivne aktivnosti bile fokusirane na transakcije manjeg iznosa. Ovo potvrđuje da su banke razvile politike i procedure preventivnog djelovanja kako bi popravile dostignuti kvalitet upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i dodatno eliminirale rizike od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti u svom poslovanju, što je imalo odraza u rastućem trendu kvaliteta upravljanja rizikom. Broj transfera izvještenih u propisanom roku je u okvirima povećanja broja i vrijednosti ukupno izvještenih transfera.

Sumnjive transakcije: Banke su u izvještajima 50 transfera označile sumnjivim i svi se odnose na pranje novca. Nije bilo izvještenih transfera zbog sumnji na finansiranje terorističkih aktivnosti. Broj izvještenih sumnjivih transfera je manji za 25,40% u odnosu na prethodnu godinu. Vrijednost ovih transfera iznosi 31.563 h/KM, što je manje za 28% u odnosu na prethodnu godinu.

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih sumnjivih transfera, po načinu izvještavanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka).

Vrijednost transfera u 000 KM

Tabela 3: Uporedni pregled broja i vrijednosti izvještenih sumnjivih transfera							
R. br.	Sumnjivi transferi	Transferi u 2013.		Transferi u 2014.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8(6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi	67	43.828	50	31.563	74,6	72,0
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	13	5.380	13	24.640	100,0	458,0
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	30	16.469	21	2.529	70,0	15,4
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	24	21.979	16	4.394	66,7	20,0

Struktura izvještenih sumnjivih transfera, kao i struktura ukupno izvještenih transfera, potvrđuje ranije date konstatacije o kvalitetu upravljanja rizikom od pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti i nepostojanju razloga za supervizorsku zabrinutost.

O preventivnom djelovanju banaka može se govoriti u 13 slučajeva u kojima su banke izvještaje o sumnjivim transakcijama dostavile Finansijsko obavještajnom odjelu prije njihovog izvršenja. O kvalitetnom monitoringu može se govoriti u 21 slučaju u kojima su banke u periodu od 3 dana uočile sumnjiva obilježja transakcija i dostavile izvještaje o tome, dok se u ostalih 16 slučajeva radi o nedovoljno kvalitetnom monitoringu jer su transakcije uočene i izvještene poslije propisanog roka za izvještavanje.

III. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 31. 12. 2014. godine u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka. Broj banaka je isti kao i 31. 12. 2013. godine. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 01.07.2008. godine.

U 2014. godini nije bilo bitnijeg širenja mreže organizacionih dijelova banaka, što je posljedica finansijske krize i smanjenog obima poslovnih aktivnosti banaka.

Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže organizacionih dijelova tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacionog oblika, organizacione pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacionih dijelova, ali i spajanje i ukidanje nekih organizacionih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 62 (53 promjene na teritoriji Federacije BiH, osam na teritoriji Republike Srpske i jedna u Brčko Distriktu): osnovano je 13 novih organizacionih dijelova, 20 je ukinuto, a kod 29 su bile promjene.

Sa navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 31. 12. 2014. godine imale ukupno 571 organizacioni dio, što je u odnosu na 2013. godinu manje za 1,6%.

Broj organizacionih dijelova banaka iz Republike Srpske u Federaciji BiH (32) je promijenjen u odnosu na 31. 12. 2013. godine, kada je bilo 26 organizacionih dijelova, što je povećanje od 23%.

Sa 31. 12. 2014. godine sedam banaka iz Federacije BiH imale su 48 organizacionih dijelova u Republici Srpskoj, a devet banaka je imalo 12 organizacionih dijelova u Brčko Distriktu. Četiri banke iz Republike Srpske imale su 32 organizaciona dijela u Federaciji BiH.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutrašnjem platnom prometu 31. 12. 2014. godine imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 16 banaka.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama² sa 31. 12. 2014. godine, ocijenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

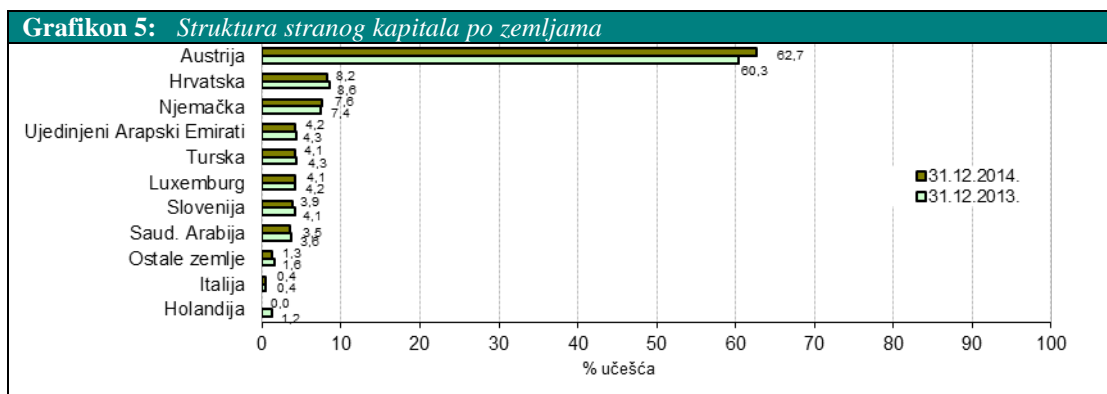
- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 16 banaka (94,1%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu³ 1 banka (5,9%)

² Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

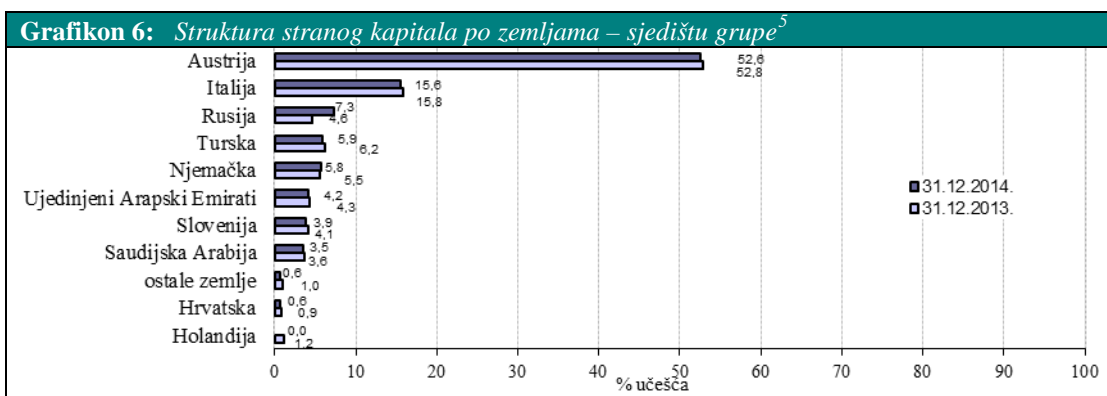
³ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

Od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih lica (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 31. 12. 2014. godine stanje je neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2013. godine: najveće učešće stranog kapitala od 62,7% imaju dioničari iz Austrije (rast učešća u 2014. godini 2,4 procentna poena, kao rezultat dokapitalizacije u dvije banke), slijedi učešće dioničara iz Hrvatske od 8,2 (pad učešća od 0,4 procentna poena), te Njemačke od 7,6% (učešće povećano za neznatnih 0,2 procentna poena). Ostale zemlje imale su pojedinačno učešće manje od 5%.

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se posmatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje je također neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2013. godine: učešće bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 52,6%, slijede talijanske banke s učešćem od 15,6%, a učešće kapitala iz Rusije⁴, u jednoj banci u F BiH, nakon dokapitalizacije u II kvartalu, povećano je sa 4,6% na 7,3%, što je i najznačajnija promjena u posmatranom periodu. Ostale zemlje su imale pojedinačno učešće manje od 6%.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁶.

⁴ Ruska banka Sberbank kupila je u 2012. godini Volksbank International iz Austrije, u čijem je vlasništvu bila Volksbank BH d.d. Sarajevo.

⁵ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

-u 000 KM-

Tabela 4: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu								
BANKE	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)		
Državne banke	51.114	2%	51.618	2%	51.929	2%	101	101
Privatne banke	2.166.261	98%	2.256.327	98%	2.382.998	98%	104	106
U K U P N O	2.217.375	100%	2.307.945	100%	2.434.927	100%	104	106

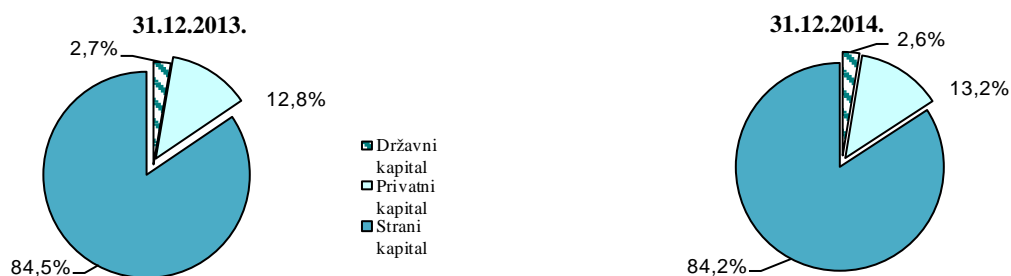
U 2014. godini ukupan kapital povećan je za 6% ili 127 miliona KM, najvećim dijelom po osnovu dobiti iz tekućeg poslovanja, te dokapitalizacije u tri banke u iznosu od 41 milion KM.

Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tabela 5: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala									
DIONIČKI KAPITAL	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS		
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Državni kapital	33.096	2,8	32.364	2,7	32.364	2,6	98	100	
Privatni kapital (rezidenti)	164.603	13,7	153.549	12,8	162.354	13,2	93	106	
Strani kapital (nerezidenti)	1.003.907	83,5	1.017.822	84,5	1.038.832	84,2	101	102	
U K U P N O	1.201.606	100,0	1.203.735	100,0	1.233.550	100,0	100	102	

Grafikon 7: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u F BiH u 2014. godini je veći za 29,8 miliona KM ili za 2,5% u odnosu na 31. 12. 2013. godine. Dionički kapital je povećan za 4,9 miliona KM u jednoj banci, nakon ukidanja naloga FBA za isključenje navedenog iznosa iz kapitala, te dokapitalizacijom u iznosu od 46,6 miliona KM u tri banke (41 milion KM iz eksternih izvora kod tri banke i 5,6 miliona KM tehničkim emisijama-iz dobiti i rezervi), a smanjen je za 21,7 miliona KM smanjenjem nominalne vrijednosti dionice u jednoj banci radi pokrivanja gubitaka.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu F BiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 31. 12. 2014. godine iznosi 2,6% i niži je za 0,1 procentni poen u odnosu na 31. 12. 2013. godine.

⁶ Iz bilansa stanja po shemi FBA: počev od 31.12.2011. godine, pored dioničkog kapitala, emisionog ažia, neraspoređene dobiti i rezervi, i ostalog kapitala (finansijski rezultat tekućeg perioda), u ukupan kapital se uključuju i rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti.

Učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu iznosi 13,2% i veće je za 0,4 procentna poena u odnosu na 31. 12. 2013. godine posmatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, učešće je veće za 8,8 miliona KM neto, zbog ukidanja naloga FBA za isključenje iznosa od 4,9 miliona KM iz kapitala jedne banke, zbog dokapitalizacije iz eksternih izvora u iznosu od 1,8 miliona KM kod jedne banke, zbog dokapitalizacije tehničkim emisijama-iz dobiti i rezervi u iznosu od 5,6 miliona KM kod jedne banke, zbog smanjenja za 21,7 miliona KM smanjenjem nominalne vrijednosti dionice u jednoj banci radi pokrića gubitaka, te povećano izmjenom i smanjenjem učešća nerezidenata nakon trgovanja u iznosu od 18,1 milion KM neto.

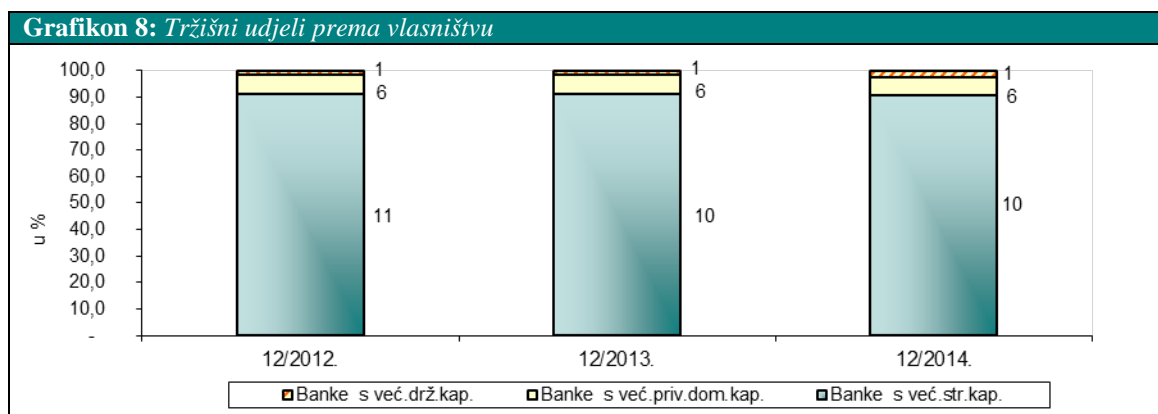
Učešće privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu smanjeno je za 0,3 procentna poena (sa 84,5% na 84,2%), posmatrano u relativnim pokazateljima. U apsolutnim pokazateljima, učešće je povećano za 21 milion KM, dokapitalizacijom u dvije banke u iznosu od 39,1 milion KM, a smanjeno izmjenom i smanjenjem učešća nerezidenata nakon trgovanja u iznosu od 18,1 milion KM neto.

Tržišni udio banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 31. 12. 2014. godine, kao i na kraju 2013. godine, iznosio je visokih 90,6%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 7,1%, a jedne banke s većinskim državnim kapitalom 2,3%.

- u % -

Tabela 6: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2012.			31.12.2013.			31.12.2014.		
	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit.	Učešće u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,3	1,4	1	2,2	1,6	1	2,1	2,3
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	6	10,5	7,6	6	9,2	7,4	6	7,8	7,1
Banke s većinskim stranim kapitalom	11	87,2	91,0	10	88,6	91,0	10	90,1	90,6
U K U P N O	18	100,0	100,0	17	100,0	100,0	17	100,0	100,0

Grafikon 8: Tržišni udjeli prema vlasništvu

1.3. Kadrovi

U bankama u F BiH na dan 31. 12. 2014. godine broj zaposlenih iznosio je 6.960, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim 97%.

Tabela 7: Zaposleni u bankama FBiH								
BANKE	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	183	3%	200	3%	202	3%	109	101
Privatne banke	6.947	97%	6.851	97%	6.758	97%	99	99
UKUPNO	7.130	100%	7.051	100%	6.960	100%	99	99
Broj banaka	18		17		17		94	100

Tabela 8: Kvalifikaciona struktura zaposlenih									
STEPEN STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS		
	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		4/2	6/4	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Visoka stručna sprema	3.479	48,8%	3.673	52,1%	3.775	54,2%	106	103	
Viša stručna sprema	667	9,3%	601	8,5%	587	8,5%	90	98	
Srednja stručna sprema	2.949	41,4%	2.750	39,0%	2.571	36,9%	93	93	
Ostali	35	0,5%	27	0,4%	27	0,4%	77	100	
UKUPNO	7.130	100,0%	7.051	100,0%	6.960	100,0%	99	99	

U 2014. godini nastavljen je trend blagog pada broja zaposlenih u bankama u F BiH (za 91 ili 1,3%). Nakon izbivanja finansijske i ekonomske krize broj zaposlenih u bankarskom sektoru kontinuirano se smanjivao i u periodu 2008.-2014. godina (šest godina) smanjen je sa 7.997 na 6.960 ili 13%, a u posljednje tri godine pad je iznosio 5,5% ili 409 radnika. Iako su u zadnje dvije godine ostvarene niske stope pada od cca 1%, može se zaključiti da će ovakav trend biti i dalje prisutan, zbog smanjenih poslovnih aktivnosti banaka, pod utjecajem krize i stanja u ekonomiji i realnom sektoru u BiH, kao i u cilju optimizacije operativnih troškova.

Trend poboljšanja kvalifikacione strukture zaposlenih kroz povećanje učešća zaposlenih s visokom stručnom spremom je nastavljen i u 2014. godini, s jedne strane kao rezultat rasta ove kategorije za 3% ili 102 radnika, a s druge strane, smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom za 7% ili 179 radnika.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankarskog sistema je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sistema.

Tabela 9: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2012.			31.12.2013.			31.12.2014.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	183	209.971	1.147	200	241.605	1.208	202	379.330	1.878
Privatne	6.947	14.780.795	2.128	6.851	15.204.945	2.220	6.758	15.786.000	2.336
UKUPNO	7.130	14.990.766	2.102	7.051	15.446.550	2.191	6.960	16.165.330	2.323

Na kraju posmatranog perioda na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 2,3 miliona KM aktive (na kraju 2013. godine 2,2 miliona KM).

Tabela 10: Aktiva po zaposlenom po grupama			
Aktiva (000 KM)	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.
	Broj banaka	Broj banaka	Broj banaka
do 1.000	3	1	0
1.000 do 2.000	10	8	8
2.000 do 3.000	4	7	7
Preko 3.000	1	1	2
UKUPNO	18	17	17

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 1,0 milion KM do 3,8 miliona KM aktive po zaposlenom. Četiri banke imaju ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sistemu prelazi iznos od 2,5 miliona KM.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilansu stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, sa dodatnim priložima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na osnovu izvještaja propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaji o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobivene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi „punog“ bilansa stanja raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka s većinskim državnim kapitalom⁷.

2.1. Bilans stanja

Bilansna suma bankarskog sektora na kraju 2014. godine iznosila je 16,2 milijarde KM, što je više za 4,7% ili 719 miliona KM nego na kraju 2013. godine. Kretanja u 2014. godini u najvažnijim bilansnim kategorijama mogu se podijeliti na dva perioda: prva polovina godine, kada su zabilježena negativna kretanja (pad novčanih sredstava za 5,5%, aktive 0,2%, depozita 1% i kreditnih obaveza 4,3%) i suprotan smjer, odnosno rast u drugoj polovini (posebno u IV kvartalu), kada je ostvaren rast depozita od 6%, što se pozitivno odrazilo na navedene segmente, odnosno zaustavljen je dalji pad, što je rezultiralo blagim rastom na godišnjem nivou (izuzev kreditnih obaveza). U poređenju s prethodne tri godine, može se zaključiti da je u 2014. godini došlo do određenih pozitivnih kretanja, odnosno blagog povećanja stope rasta bilansne sume, kao i ključnih bilansnih kategorija (kredita, depozita,

⁷ Državne banke u “punom bilansu” iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 31.12.2014. godine kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 677 miliona KM.

kapitala, te posljedično novčanih sredstava), iako je uticaj finansijske i ekonomske krize i dalje evidentan i uzrok već duže vremena prisutne stagnacije bankarskog sektora. Zato se i ključni pokazatelji poslovanja bankarskog sistema uglavnom, s manjim oscilacijama, u posljednje dvije godine održavaju na približno istom nivou.

- 000 KM-

Tabela 11: Bilans stanja

O P I S	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	IZNOS	Učešće %	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	3.962.581	26,4	4.417.898	28,6	4.560.234	28,2	111	103
Vrijednosni papiri ⁸	548.467	3,7	562.513	3,6	801.394	5,0	103	142
Plasmani drugim bankama	78.522	0,5	51.960	0,3	50.836	0,3	66	98
Kredit	10.666.124	71,1	10.852.400	70,3	11.170.277	69,1	102	103
Ispravka vrijed.	1.007.459	6,7	1.165.928	7,5	1.149.468	7,1	116	99
Kredit - neto (kredit minus isp.vrijed.)	9.658.665	64,4	9.686.472	62,8	10.020.809	62,0	100	103
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	521.493	3,5	512.985	3,3	527.558	3,2	98	103
Ostala aktiva	221.038	1,5	214.722	1,4	204.499	1,3	97	95
UKUPNA AKTIVA	14.990.766	100,0	15.446.550	100,0	16.165.330	100,0	103	105
P A S I V A:								
O B A V E Z E								
Depoziti	10.961.001	73,1	11.523.849	74,6	12.130.746	75,0	105	105
Uzete pozajmice od drugih banaka	2.000	0,0	0	0,0	0	0,0	n/a	0
Obaveze po uzetim kreditima	1.141.561	7,6	1.039.381	6,7	1.026.503	6,4	91	99
Ostale obaveze	668.829	4,5	575.375	3,7	573.154	3,5	86	100
KAPITAL								
Kapital	2.217.375	14,8	2.307.945	15,0	2.434.927	15,1	104	106
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	14.990.766	100,0	15.446.550	100,0	16.165.330	100,0	103	105

- 000 KM-

Tabela 12: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

BANKE	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS				
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	8 (5/3)	9(7/5)			
1	2	3	4	5	6	7					
Državne	1	209.971	1%	1	241.605	2%	1	379.330	2%	115	157
Privatne	17	14.780.795	99%	16	15.204.945	98%	16	15.786.000	98%	103	104
UKUPNO	18	14.990.766	100%	17	15.446.550	100%	17	16.165.330	100%	103	105

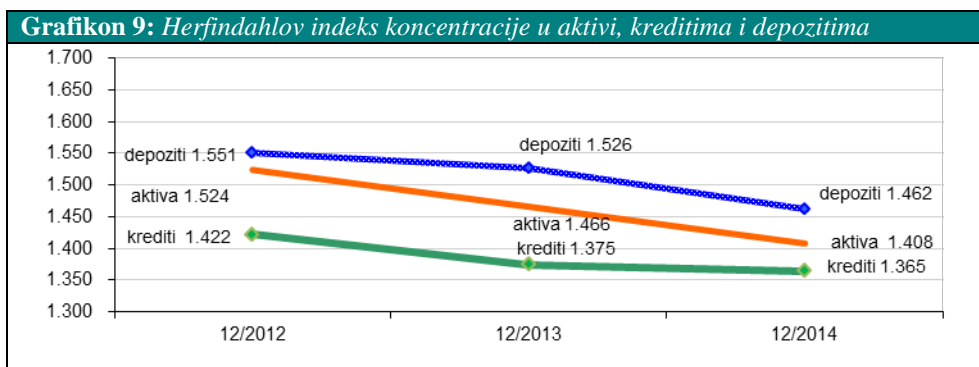
Kod većine banaka (13) aktiva je veća nego na kraju 2013. godine, dok je kod preostalih banaka aktiva smanjena. Najveće stope rasta ostvarene su kod jedne banke koja pripada grupi srednje velikih banaka (37%) i jedne manje banke (57%), dok je značajniji pad (18,8%) zabilježen kod jedne velike banke.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁹.

⁸ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospeljeća.

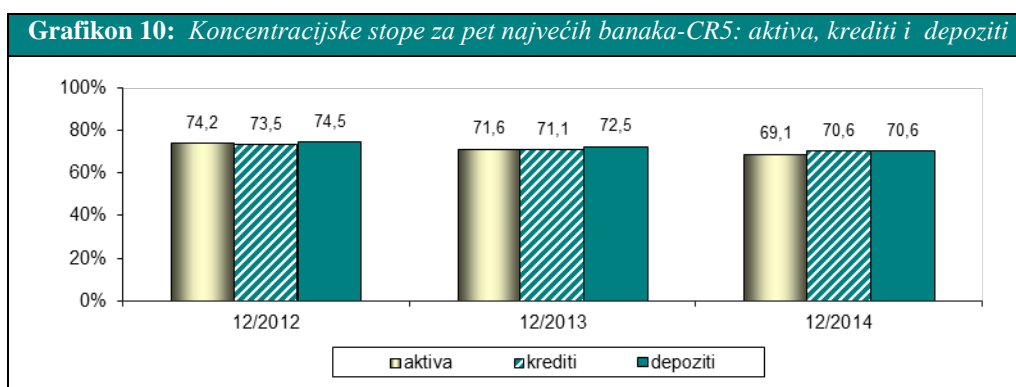
⁹ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S_j)^2$,

a predstavlja zbir kvadrata procentnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih učesnika u sistemu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sistemu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sistemu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

U 2014. godini Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivi, kreditima i depozitima) je smanjen: za aktivu 58, kredite 10 i depozite 64 jedinice, tako da je sa 31. 12. 2014. godine za aktivu iznosio 1.408, kredite 1.365 i depozite 1.462 jedinice, što pokazuje umjerenu koncentraciju¹⁰.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankarskom sistemu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹¹ (dalje CR), koja pokazuje ukupno učešće najvećih institucija u sistemu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 je, kao i Herfindahlov indeks koncentracije, neznatno promijenjen i za tržišno učešće iznosio je 69,1%, a kredite i depozite 70,6%. U posljednje dvije godine vrijednost CR5 je blago smanjena u sve tri kategorije, ali je i dalje evidentna dominacija pet najvećih banaka u sistemu koje „drže“ cca 70% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor može se analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive¹². Promjene u učešću u odnosu na kraj 2013. godine su neznatne, što je rezultat promjena aktive kod većine banaka.

U sistemu dominira pet najvećih banaka s ukupnim učešćem od 69,1%, od toga I grupa (dvije najveće banke u sistemu, s aktivom preko tri milijarde KM) ima učešće od 47,5%, a učešće II grupe (tri banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) je povećano za 5,1 procentni poen, odnosno na 21,6%, nakon povećanja sa dvije na tri banke. Učešće III grupe (četiri banke s aktivom između 500 miliona KM i jedne milijarde KM) je smanjeno za 1,6 procentnih poena, odnosno na 19,1%, zbog prelaska jedne banke u II grupu, uz istovremeni prelazak druge banke iz IV u ovu grupu, što je rezultiralo promjenama u IV najbrojnijoj grupi (s aktivom između 100 i 500 miliona KM): smanjenjem broja

¹⁰ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

¹¹ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

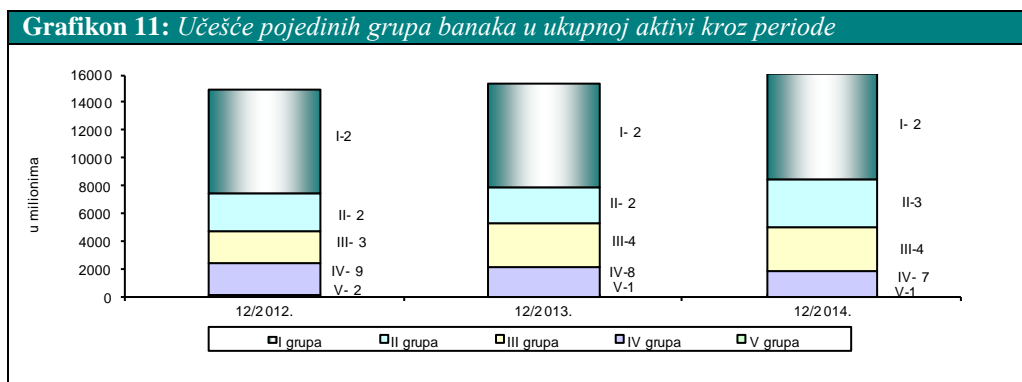
¹² Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

banaka (sa osam na sedam banaka) i učešća na 11,3% (-2,2 procentna poena). Jedna banka u posljednjoj V grupi (s aktivom manjom od 100 miliona KM) ima učešće od neznatnih 0,5%.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode (iznosi su u milionima KM).

Tabela 13: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode										
IZNOS AKTIVE	31.12.2012.			31.12.2013.			31.12.2014.			
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	
I- Preko 2.000	7.476	49,8	2	7.546	48,8	2	7.685	47,5	2	
II- 1000 do 2000	2.741	18,3	2	2.555	16,5	2	3.488	21,6	3	
III- 500 do 1000	2.379	15,9	3	3.195	20,7	4	3.085	19,1	4	
IV- 100 do 500	2.280	15,2	9	2.078	13,5	8	1.829	11,3	7	
V- Ispod 100	115	0,8	2	73	0,5	1	78	0,5	1	
UKUPNO	14.991	100,0	18	15.447	100,0	17	16.165	100,0	17	

Grafikon 11: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz periode

Rast bilansne sume od 4,7% ili 719 miliona KM, odnosno na nivo od 16,2 milijarde KM na kraju 2014. godine, najvećim dijelom rezultat je rasta depozita za 5,3% ili 607 miliona KM, odnosno na nivo od 12,1 milijardu KM, uz istovremeni pad kreditnih obaveza za 1,2% ili 13 miliona KM. Ukupan kapital je imao rast od 5,5% ili 127 miliona KM, najvećim dijelom iz osnova ostvarene dobiti tekućeg perioda, te dokapitalizacije kod tri banke. Na kraju 2014. godine ukupan kapital je iznosio 2,4 milijarde KM.

Novčana sredstva, nakon pada od 5,5% u prvoj polovini 2014. godine, u drugoj polovini godine imala su porast od 9,2%, što je na godišnjem nivou rezultiralo stopom rasta od 3,2% ili 142 miliona KM, što je znatno niže od rasta ostvarenog u 2013. godini (11,5% ili 455 miliona KM) i sa 31. 12. 2014. godine iznosila su 4,6 milijardi KM. Kao i prethodnih godina, osnovni izvor rasta novčanih sredstava je povećanje depozita, a ostvarena niža stopa rasta u 2014. godini je rezultat značajnog rasta portfolija vrijednosnih papira i skromnog kreditnog rasta.

Iako je i u 2014. godini ostvaren nizak kreditni rast od 2,9% ili 318 miliona KM, u poređenju sa prethodne dvije godine kada je rast iznosio po 1,7%, može se reći da je to pozitivan znak, s napomenom da bi stopa bila veća za 1,1 procentni poen, odnosno 4%, ako se uzmu u obzir efekti isknižavanja dijela kreditnog portfolija kod jedne banke, koja je krajem godine prodala dio loših kredita drugom pravnom entitetu. Krediti su na kraju 2014. godine iznosili 11,2 milijarde KM.

Ulaganja u vrijednosne papire bilježe veoma visok rast od 42,5% ili 239 miliona KM (u 2013. godini rast je iznosio 2,6% ili 14 miliona KM), što se najvećim dijelom odnosi na vrijednosne papire emitenta Vlada F BiH. Na kraju 2014. godine portfolio vrijednosnih papira iznosio je 801 milion KM, što je učešće u aktivi od svega 5,0%.

Portfolio vrijednosnih papira raspoloživ za prodaju (mali dio se odnosi na portfolio za trgovanje), s rastom od 53,7% ili 205 miliona KM, iznosio je 587 miliona KM, a vrijednosni papiri koji se drže do dospjeća povećani su za 18,8%, odnosno sa 181 milion KM na 215 miliona KM. U oba portfolija nalaze se i vrijednosni papiri koje je emitirala Vlada F BiH¹³ ukupne vrijednosti 383 miliona KM, te vrijednosni papiri emitenta Vlada Republike Srpske u iznosu od 67 miliona KM. Također, u portfoliju za trgovanje nalaze se i dionice čiji su emitenti domaća preduzeća ukupno u iznosu od tri miliona KM. Preostali dio portfolija vrijednosnih papira u iznosu od cca 348 miliona KM odnosi se najvećim dijelom na obveznice država iz EU, a manjim dijelom na korporativne obveznice, prvenstveno banaka iz EU. Značajan rast ulaganja u vrijednosne papire u 2014. godini posljedica je, prije svega, rasta izloženosti prema Vladi F BiH po osnovu kupovine trezorskih zapisa i tržišnih obveznica, koja je u 2014. godini povećana sa 190 miliona KM na 355 miliona KM, a zatim i povećanja izloženosti po osnovu kupovine korporativnih obveznica kod jedne banke iz F BiH.

U 2014. godini Vlada F BiH emitirala je 12 tranši trezorskih zapisa ukupne nominalne vrijednosti 240 miliona KM, što je najveći ukupan godišnji iznos emisija u posljednje četiri godine (u 2013. godini iznosio je 80 miliona KM): u februaru 2014. godine 20 miliona KM (dospijeće u maju 2014. godine); u martu 2014. godine dvije tranše u iznosu po 20 miliona KM (dospijeće u junu 2014. godine); u aprilu dvije tranše od po 15 miliona KM (dospijeće u oktobru 2014. godine); u maju 20 miliona KM (dospijeće u novembru 2014. godine); u junu 20 miliona KM (dospijeće u junu 2015. godine); u julu 30 miliona KM (dospijeće u oktobru 2014. godine); u augustu 20 miliona KM (dospijeće u februaru 2015. godine), u septembru dvije tranše od po 20 miliona KM (dospijeće u junu 2015. godine), te u novembru 2014. godine 20 miliona KM (dospijeće u maju 2015. godine). Trezorski zapisi sa 31. 12. 2014. godine iznose 100 miliona KM, odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost 99,5 miliona KM, što je dvostruko ili za 49,7 miliona KM više u odnosu na 31. 12. 2013. godine, međutim, s obzirom na kratkoročni karakter ovih instrumenata duga, bilježe se značajnije promjene u saldu trezorskih zapisa Vlade F BiH tokom 2014. godine, te ukoliko se posmatra na nivou kvartala, najveći iznos portfolija zabilježen je sa krajem trećeg kvartala 2014. godine, kada je ukupna knjigovodstvena vrijednost trezorskih zapisa Vlade F BiH kod banaka u F BiH iznosila 159,3 miliona KM.

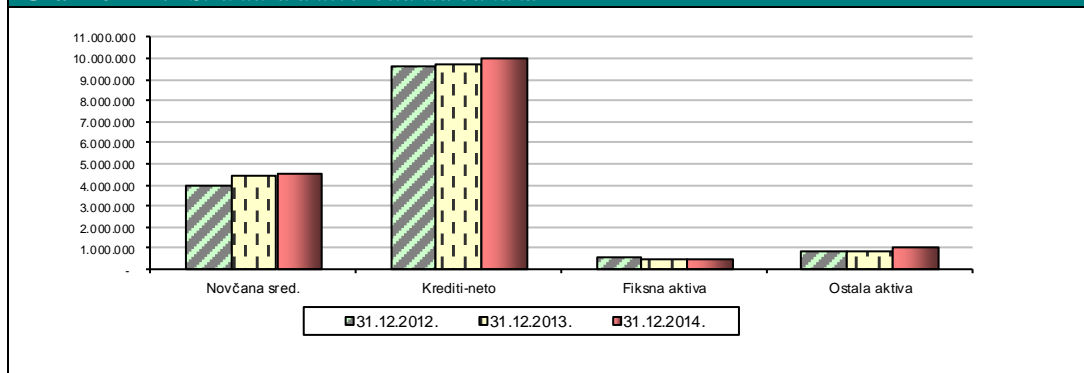
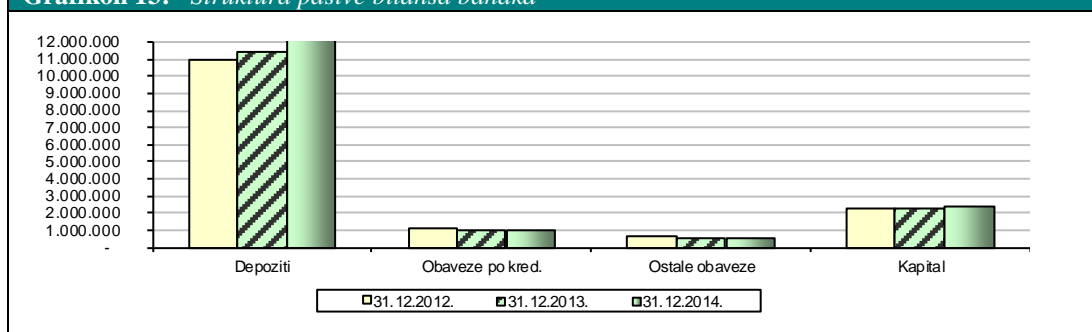
Pored trezorskih zapisa, u portfeljima vrijednosnih papira banaka nalaze se i tržišne obveznice emitenta Vlade F BiH (emitirane u 2012. godini: prva u maju u iznosu od 80 miliona KM, rok dospjeća tri godine i druga u junu i augustu, ukupno 30 miliona KM, rok dospjeća pet godina; četvrta u decembru 2013. godine u iznosu od 40 miliona KM i sa rokom dospjeća od tri godine kada su banke kupile obveznice u iznosu od 17,5 miliona KM; peta u septembru 2014. godine u iznosu od 50 miliona KM sa rokom dospjeća od tri godine; šesta u oktobru 2014. godine u iznosu od 50 miliona KM sa rokom dospjeća od pet godina i sedma u decembru 2014. godine u iznosu od 40 miliona KM sa dospjećem u decembru 2017. godine) ukupne nominalne vrijednosti cca 256 miliona KM, odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost 255,5 miliona KM, što je rezultat značajnijeg povećanja u trećem i četvrtom kvartalu 2014. godine (tri emisije ukupne nominalne vrijednosti 140 miliona KM od čega su banke kupile cca 134 miliona KM). Treba napomenuti da je u septembru 2014. godine dospjela emisija obveznica iz treće emisije u iznosu 20 miliona KM koja je emitirana 25. 09. 2012. godine. Veći dio trezorskih zapisa i tržišnih obveznica, knjigovodstvene vrijednosti 303 miliona KM klasificiran je u portfelj raspoloživ za prodaju, a ostatak u iznosu od 52 miliona KM u portfelj koji se drži do dospjeća.

Ako se ukupan portfelj vrijednosnih papira (801 milion KM) analizira prema izloženosti po zemljama, najveće je učešće od 56,6% BiH (na kraju 2013. godine 46,4%), a što je rezultat visokog rasta od 74% ili 192 miliona KM, zatim slijede Austrija s učešćem od 13,9%, Rumunija 11,1%, Belgija 5,1% itd.

U sljedećim grafikonima data je struktura najznačajnijih pozicija bilansa banaka.

¹³ Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Vlada F BiH.

Grafikon 12: Struktura aktive bilansa banaka**Grafikon 13: Struktura pasive bilansa banaka**

U strukturi pasive bilansa banaka depoziti su s iznosom od 12,1 milijarda KM i učešćem od 75,0% i dalje dominantan izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Nakon daljeg blagog pada od 1,2%, učešće kreditnih obaveza koje iznose 1,0 milijardu KM, smanjeno je sa 6,7% na 6,4%, dok je učešće kapitala, koji je sa 31. 12. 2014. godine iznosio 2,4 milijarde KM, neznatno povećano sa 15,0% na 15,1%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: smanjenje učešća kredita sa 70,3% na 69,1% i novčanih sredstava sa 28,6% na 28,2%.

- u 000 KM-

Tabela 14: Novčana sredstva banaka

NOVČANA SREDSTVA	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	411.726	10,4	431.592	9,8	456.750	10,0	105	106
RR kod CB BiH	2.130.626	53,8	2.622.277	59,4	2.854.559	62,6	123	109
Računi kod depoz.inst.u BiH	1.930	0,0	25.181	0,5	22.759	0,5	1305	90
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.417.857	35,8	1.338.347	30,3	1.225.850	26,9	94	92
Novč. sred. u procesu naplate	442	0,0	501	0,0	316	0,0	113	63
UKUPNO	3.962.581	100,0	4.417.898	100,0	4.560.234	100,0	111	103

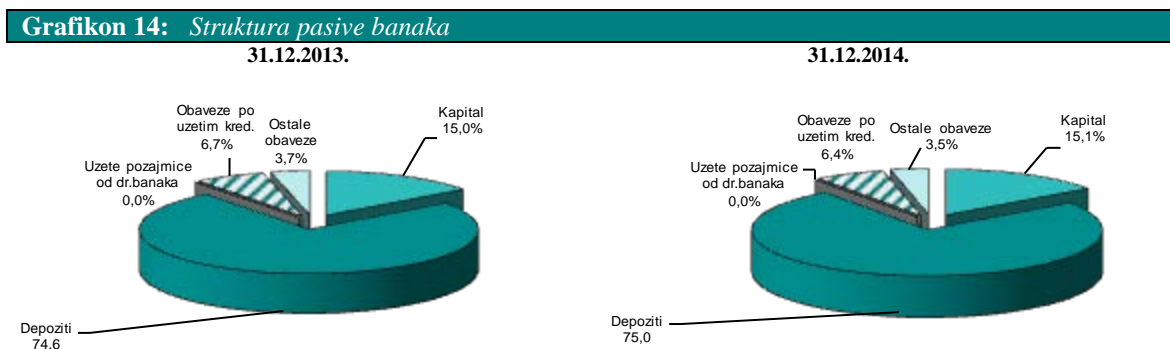
Novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u 2014. godini povećana su za 9% ili 232 miliona KM i sa 31. 12. 2014. godine iznosila su 2,9 milijardi KM ili 62,6% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2013. godine 59,4%). Sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu su imala pad od 8% ili 113 miliona KM i iznosila su 1,2 milijarde KM ili 26,9% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2013. godine 30,3%). Banke su u trezoru i blagajnama, nakon rasta od 6% ili 25 miliona KM, sa 31. 12. 2014. godine imale gotovog novca u iznosu od 457 miliona KM, što je 10% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su uticaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: učešće domaće

valute u posmatranom periodu povećano je sa 66,4% na 70,2%, a za istu promjenu je smanjeno učešće sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obaveze

Struktura pasive (obaveze i kapital) u bilansu stanja banaka sa 31. 12. 2014. godine daje se u sljedećem grafikonu:

U 2014. godini učešće depozita (75%), kao najznačajnijeg izvora finansiranja banaka, je povećano za 0,4 procentna poena, dok je kontinuirani trend smanjenja učešća kreditnih obaveza, drugog po visini izvora, nastavljen i u 2014. godini (za 0,3 procentna poena, odnosno na 6,4%).

U periodu nakon izbijanja finansijske i ekonomske krize, depoziti su do 2013. godine uglavnom stagnerali, odnosno imali manje promjene (2010. godine rast 2%, a zatim u naredne dvije pad od 1%), da bi u 2013. godini depoziti ostvarili rast od 5% ili 563 miliona KM, a ista stopa (5% ili 607 miliona KM) zabilježena je i u 2014. godini. Depoziti su na kraju 2014. godine iznosili 12,1 milijardu KM, te su i dalje najveći izvor finansiranja banaka u Federaciji BiH. Treba napomenuti da su u 2014. godini Federaciji BiH doznačena sredstva po osnovu stand-by aranžmana sa MMF u ukupnom iznosu od 277,6 miliona KM: VI tranša u januaru u iznosu od 61,7 miliona KM, a u julu iznos od 215,9 miliona KM po osnovu VII i VIII tranše (u 2013. godini doznačeno je cca 163 miliona KM, a u 2012. godini 153 miliona KM).

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od jedne milijarde KM, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih finansijskih institucija. U posljednjih šest godina (period 2009.-2014. godina), zbog uticaja finansijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inostranstvu, a plaćanjem dospjelih obaveza ovi izvori su smanjeni za više od 50% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM). U 2012. godini pad je iznosio 13,5% ili 178 miliona KM, u 2013. godini 9% ili 102 miliona KM, a u 2014. godine 1,2% ili 13 miliona KM. Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 156 miliona KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 7,3%.

Banke su sa 31. 12. 2014. godine imale najveće obaveze prema sljedećim kreditorima (šest od ukupno 29), na koje se odnosi 77% ukupnih kreditnih obaveza: European Investment Bank (EIB), TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), UniCredit Bank Austria AG, Svjetska banka - World Bank, European fund for Southeast Europe (EFSE) i European Bank for Reconstruction and Development (EBRD).

Kapital je sa 31. 12. 2014. godine iznosio 2,4 milijarde KM, što je za 5,5% ili 127 miliona KM više nego na kraju 2013. godine, što se u najvećim dijelom odnosi na finansijski rezultat (dobit) ostvaren u 2014. godini, te dokapitalizaciju kod tri banke (41 milion KM).

Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju posmatranog perioda

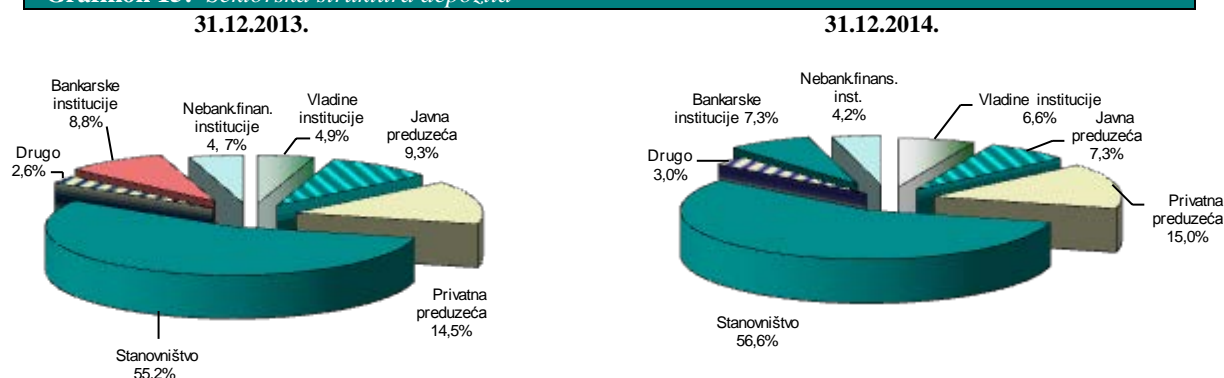
samo se 5,8% odnosi na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

Tabela 15: Sektorska struktura depozita¹⁴

SEKTORI	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	682.313	6,2	565.533	4,9	795.985	6,6	83	141
Javna preduzeća	1.090.870	10,0	1.076.527	9,3	883.463	7,3	99	82
Privatna preduzeća i druš.	1.501.232	13,7	1.668.034	14,5	1.821.094	15,0	111	109
Bankarske institucije	981.562	9,0	1.012.274	8,8	886.007	7,3	103	88
Nebankarske finans.instit.	493.689	4,5	535.915	4,7	517.110	4,2	109	96
Građani	5.933.071	54,1	6.366.218	55,2	6.863.296	56,6	107	108
Ostalo	278.264	2,5	299.348	2,6	363.791	3,0	108	122
UKUPNO	10.961.001	100,0	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	105	105

Grafikon 15: Sektorska struktura depozita

U 2014. godini došlo je do manjih promjena u sektorskoj strukturi depozita, koje su, s jedne strane, najvećim dijelom rezultat rasta depozita stanovništva, vladinih institucija i privatnih preduzeća, a s druge strane, smanjenja depozita javnih preduzeća i bankarskih institucija.

Depoziti stanovništva imaju kontinuirani rast u posljednjih nekoliko godina (u zadnje četiri godine između 7% i 8%), a u 2014. godini ostvaren je rast od 8% ili 497 miliona KM, a učešće u ukupnim depozitima povećano je sa 55,2% na 56,6%, tako da su depoziti ovog sektora s iznosom od 6,9 milijardi KM i dalje najveći izvor finansiranja banaka. Analitički podaci pokazuju da je kod 15 od 17 banaka učešće depozita ovog sektora najveće, a kreće se u rasponu od 33% do 86%, odnosno u devet banaka je veće od 50%.

Drugi po visini i učešću sektorski izvor su depoziti privatnih preduzeća. Nakon pada od 2% u 2011. godini, depoziti ovog sektora imaju kontinuirani rast: u 2012. godini 3%, u 2013. godini 11% ili 167 miliona KM i u 2014. godine 9% ili 153 miliona KM, što je dovelo do povećanja učešća u 2014. godini na 15% (+ 0,5 procentnih poena) i na kraju 2014. godine iznosili su 1,8 milijardi KM.

Depoziti javnih preduzeća, nakon značajnog pada u 2012. godini od 23% ili 323 miliona KM, u 2013. godini stagniraju, da bi u 2014. godini ponovo imali pad od 18% ili 193 miliona KM, i sa 31. 12. 2014. godine iznosili su 883 miliona KM, a učešće je smanjeno sa 9,3% na 7,3%.

Depoziti bankarskih institucija su od kraja 2007. godine pa sve do III kvartala 2011. godine bili po visini drugi sektorski izvor u depozitnom potencijalu banaka. Trend rasta bio je prisutan do sredine 2009. godine, kada su dostigli najveći iznos od 2,3 milijarde KM i učešće od 21,4% u ukupnim

¹⁴ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

depozitima. Nakon toga, pod uticajem krize, smanjenog obima kreditiranja i viška likvidnosti, dolazi do povlačenja depozitnih sredstava matičnih grupacija, što rezultira i padom učešća. Depoziti ovog sektora smanjeni su od kraja 2009. godine do 31. 12. 2014. godine za cca 60% ili 1,2 milijarde KM. Negativna kretanja u nivou sredstava ovog sektora u prethodnim godinama najvećim dijelom su rezultat smanjenja zaduženosti, odnosno povrata sredstava grupacijama u čijem su vlasništvu banke u F BiH.

U 2014. godini depoziti bankarskih institucija smanjeni su za 12% ili 126 miliona KM i sa 31. 12. 2014. godine iznosili su 886 miliona KM, što je uticalo na pad učešća u ukupnim depozitima sa 8,8% na 7,3%. Ova sredstva su za 141 milion KM manja od kreditnih obaveza, koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor finansiranja banaka u F BiH. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inostranstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija, s napomenom da se ročnost značajno promijenila u korist kratkoročnih depozita, koji su u funkciji održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih ograničenja, odnosno cca 276 miliona KM ili 37% oročenih depozita iz grupacije ima dospijeće do kraja 2015. godine. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obaveza, banke se ponovo suočavaju s problemom održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju u narednom periodu osigurati kvalitetnije izvore po ročnosti, kako bi se nastavio trend rasta kreditnih plasmana.

Treba istaći da se 88% ili 781 milion KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Finansijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u F BiH, s napomenom da je ipak koncentrisana u pet velikih banaka (92%). Na ovaj način u ranijem periodu banke u većinskom stranom vlasništvu imale su finansijsku podršku i osiguran priliv novih sredstava za finansiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obaveze i subordinisani dugovi, finansijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod 11 banaka), sa 31. 12. 2014. godine iznosi 1,2 milijarde KM ili 7,4% ukupne pasive bankarskog sektora, što je manje nego na kraju 2013. godine (1,3 milijarde KM ili 8,6% pasive). U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju učešće od 6,4% (na kraju 2013. godine učešće iznosilo 8,0%), a u ukupnim kreditnim obavezama 27% su kreditne obaveze prema grupaciji (učešće je veće za 0,9 procentnih poena). U odnosu na kraj 2013. godine ova sredstva su smanjena za 10,1% ili 135 miliona KM, najvećim dijelom po osnovu redovnih dospijeća (depoziti su smanjeni za 15,4% ili 142 miliona KM, dok su kreditne obaveze veće za 2,3% ili šest miliona KM i subordinirani krediti 0,8% ili jedan milion KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u F BiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, već nekoliko godina prisutan je trend smanjenja izloženosti prema grupaciji iz kako u depozitnim izvorima, tako i u kreditnim, najvećim dijelom po osnovu redovnih plaćanja dospelih obaveza. Zbog nepovoljnih dešavanja u ekonomijama zemalja iz kojih su vlasnici banaka iz F BiH i problema s kojima se suočavaju te zemlje, a posljedično i finansijski sistemi i bankarske grupacije, kao i mjere koje je država Austrija poduzela u cilju jačanja održivosti poslovnih modela velikih međunarodnih aktivnih austrijskih banaka, a time i očuvanja kreditnog rejtinga zemlje¹⁵, evidentno je da je finansijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast u narednom periodu u F BiH morati više finansirati iz rasta domaćih izvora. Posebno treba istaći da su depozitna sredstva koje neke banke dobiju od matičnih grupacija, u posljednje dvije godine najvećim dijelom kratkoročnog dospijeća (najčešće jedan do dva mjeseca) i u funkciji su održavanja ročne usklađenosti u okviru propisanih limita, te zato ne predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročno finansiranje.

¹⁵ Suština mjera je da je kreditna aktivnost supsidijara austrijskih banaka u centralnoj, istočnoj i jugoistočnoj Evropi (CESEE) uvjetovana pojačanim održivim finansiranjem iz domaćih izvora.

U uvjetima krize i otežanog pristupa tržištu novca i novim sredstvima, rasta likvidnosnog rizika kao rezultata pogoršanja naplativosti kredita i rasta nenaplativih potraživanja, nezadovoljavajuće ročne strukture domaćih depozitnih izvora, očekivanog daljeg smanjenja stranih izvora finansiranja, problem nepovoljne ročne strukture izvora finansiranja, primarno depozita, kao i njihovog rasta, u narednom periodu biće u fokusu kod većine banaka.

Nakon dužeg perioda pada, depoziti vladinih institucija ostvarili su značajan rast od 41% ili 230 miliona KM, što je najvećim dijelom rezultat odobrenih i povučenih sredstava po osnovu stand by aranžmana sa MMF-om i sa 31. 12. 2014. godine iznosili su 796 miliona KM ili 6,6% ukupnih depozita.

Depoziti ostalih sektora su imali neznatne promjene u iznosu i učešću.

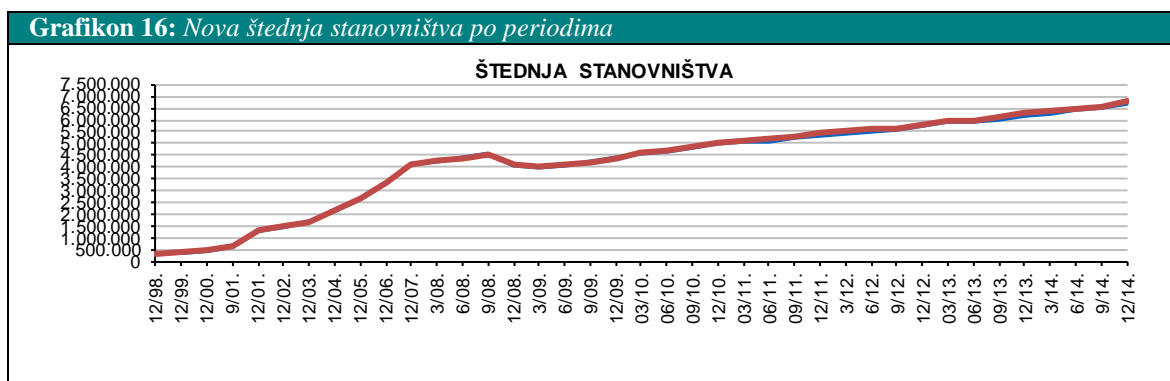
Valutna struktura depozita sa 31. 12. 2014. godine neznatno je promijenjena: depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim učešćem EURO) u iznosu od šest milijardi KM smanjili su učešće sa 51,9% na 49,2%, a depoziti u domaćoj valuti iznosili su 6,2 milijarde KM, što je učešće od 50,8%.

Struktura depozita prema porijeklu deponenata na kraju 2014. godine neznatno je promijenjena: sredstva rezidenata u iznosu od 11 milijardi KM imala su učešće 90,4% (+ 1,7 procentnih poena), a depoziti nerezidenata iznosili su 1,2 milijarde KM, što je 9,6% ukupnih depozita. Depoziti rezidenata imaju kontinuirani rast, ostvarena stopa od 7,3% ili 750 miliona KM je najveća u posljednje četiri godine (u 2013. godini rast je iznosio 5,2% ili 502 miliona KM). S druge strane, depoziti nerezidenata su smanjeni za 11% ili 143 miliona KM. Depoziti nerezidenata u posljednjih nekoliko godina imaju kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata. Najveće učešće od 22,1% i nominalni iznos od 2,31 milijardu KM depoziti nerezidenata imali su na kraju 2008. godine.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, u 2014. godini imali su rast od 7,9% ili 491 milion KM i sa 31. 12. 2014. godine iznosili su 6,7 milijardi KM.

Tabela 16: Nova štednja stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEKS	
	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	58.050	65.179	73.072	112	112
Privatne	5.698.300	6.135.711	6.618.891	108	108
UKUPNO	5.756.350	6.200.890	6.691.963	108	108

U dvije najveće banke nalazi se 57% štednje, dok devet banaka ima pojedinačno učešće manje od 2%, što iznosi 11,1% ukupne štednje u sistemu.

Od ukupnog iznosa štednje 39% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 61% u stranoj.

Tabela 17: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po periodima

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)						INDEKS	
	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		3/2	4/3
	1	2	3	4	5	6		
Kratkoročni štedni depoziti	2.656.934	46,2%	2.911.827	47,0%	3.129.098	46,8%	110	107
Dugoročni štedni depoziti	3.099.416	53,8%	3.289.063	53,0%	3.562.865	53,2%	106	108
UKUPNO	5.756.350	100,0 %	6.200.890	100,0%	6.691.963	100,0%	108	108

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2013. godine neznatno je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 7,5% ili 217 miliona KM i dugoročnih za 8,3% ili 274 miliona KM, što je rezultiralo neznatnim rastom učešća dugoročnih depozita sa 53,0% na 53,2%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankarskog sistema za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sistema osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno finansijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankarskog sistema u BiH, u decembru 2008. godine iznos osiguranog depozita povećan je na 20.000 KM. Nakon toga pokrenuta je inicijativa za povećanje osiguranog depozita, tako da je od 01. 04. 2010. godine isti povećan na 35.000 KM. Posljednjom odlukom Upravnog odbora Agencije za osiguranje depozita BiH iz dvanaestog mjeseca 2013. godine limit osiguranog depozita povećan je sa dosadašnjih 35.000 KM na 50.000 KM, sa primjenom počev od 01.01.2014. godine. Sve poduzete aktivnosti usmjerene su na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankarski i ukupni ekonomski sistem F BiH i BiH.

Sa 31. 12. 2014. godine ukupno 16 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licencu Agencije za osiguranje depozita u BiH). Jedna banka ne može aplicirati za prijem, jer ne ispunjava kriterije koje je propisala Agencija za osiguranje depozita BH (zbog postojećeg kompozitnog ranga).

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁶ banaka u F BiH na dan 31. 12. 2014. godine iznosio je 2,2 milijarde KM.

Treba istaći da je FBA, u cilju usklađivanja sa međunarodnim standardima regulatornog kapitala, sredinom 2014. godine donijela novu Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti (dalje Odluka), što predstavlja inovirani koncept kapitala, u kojem su ranije propisani i primjenjivani minimalni standardi u upravljanju kapitalom dopunjeni dodatnim mjerama za jačanje i očuvanje kapitala. Nove i izmijenjene odredbe imale su utjecaj na formu i sadržaj regulatornih izvještaja u segmentu kapitala, s obavezom primjene od 30.09.2014. godine.

-u 000 KM-

Tabela 18: Regulatorni kapital								
O P I S	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)		
1.a.Osnovni kapital prije umanjnja	1.913.841		2.155.188		1.991.385		113	92
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.198.516		1.200.644		1.230.459		100	102
1.2. Iznos emisioh ažia	136.485		136.485		136.485		100	100
1.3.Rezerve i zadržana dobit	578.840		818.059		624.441		141	76
1.b.Odbitne stavke	191.304		294.629		206.370		154	70
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	120.740		112.610		122.705		93	109
1.2. Gubitak iz tekuće godine	17.818		140.445		36.386		788	26
1.3. Trezorske dionice	156		156		81		100	52
1.4.. Iznos nematerijalne imovine	52.590		41.418		41.873		79	101
1.5. Odložena poreska sredstva	N/a		N/a		4.043		N/a	N/a
1.6.Negativne revalorizacijske rezerve	N/a		N/a		1.282		N/a	N/a
1. Osnovni kapital (1a-1b)	1.722.537	79%	1.860.559	80%	1.785.015	81%	108	96
2. Dopunski kapital	467.100	21%	457.047	20%	412.916	19%	98	90
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.090		3.091		3.091		100	100
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	211.433		215.083		229.889		102	107
2.3. Pozitivne revalorizacijske rezerve	N/a		N/a		23.703		N/a	N/a
2.4. Iznos revidirane tekuće dobiti	67.243		71.984		N/a		107	N/a
2.5. Iznos subordinisanih dugova	120.264		165.473		154.814		138	94
2.5. Hibridne stavke i ostali instrumenti	65.070		1.416		1.419		2	100
3. Kapital (1 + 2)	2.189.637	100%	2.317.606	100%	2.197.931	100%	106	95
4. Odbitne stavke od kapitala	98.848		159.710		206.426		162	129
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih lica koji prelazi 5% osn.kap.	3.043		2.844		1.678		93	59
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu	95.720		156.866		203.239		164	130
4.3. Ostale odbitne stavke	85		0		1.509		N/a	N/a
5. Neto kapital (3- 4)	2.090.789		2.157.896		1.991.505		103	92

U 2014. godini kapital¹⁷ je smanjen za 5% ili 120 miliona KM, a promjene u osnovnom i dopunskom kapitalu su uticale na izmjenu strukture regulatornog kapitala. Osnovni kapital je smanjen za 4% ili 76 miliona KM, dok je dopunski smanjen za 10% ili 44 miliona KM. Na promjenu strukture kapitala uticala je i primjena odredbi nove Odluke, od kojih su najznačajnije sljedeće: drugačiji tretman određenih stavki kapitala, uključivanje tekuće dobiti u kapital, izjašnjenje (odluka) skupštine banke o akumuliranoj zadržanoj i/ili neraspoređenoj dobiti iz prethodnog perioda i ostalih rezervi formiranih iz dobiti (po ovom osnovu kapital je smanjen za 93,7 miliona KM).

Pad osnovnog kapitala rezultat je neto efekta smanjenja po navedenim odredbama nove Odluke, najviše iz osnova isključivanja zadržane/neraspoređene dobiti iz prethodnih godina (cca 94 miliona KM), te povećanja po osnovu uključivanja (prijenosa iz dopunskog u osnovni kapital) ostvarene dobiti za 2013. godinu. Nakon provođenja zakonske procedure donošenja i usvajanja odluka od strane skupštine banaka, ostvarena dobit u iznosu od 138 miliona KM raspoređena je na sljedeći način: 99% ili 136 miliona KM u osnovni kapital (zadržanu dobit i rezerve), dvije banke su dio dobiti u iznosu od 1,2 miliona rasporedile za djelimično pokriće ranijih gubitaka, dok su dvije banke donijele odluku o

¹⁶ Regulatorni kapital definiran čl. 7, 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti („Službene novine Federacije BiH”, broj 46/14).

¹⁷ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tabela A).

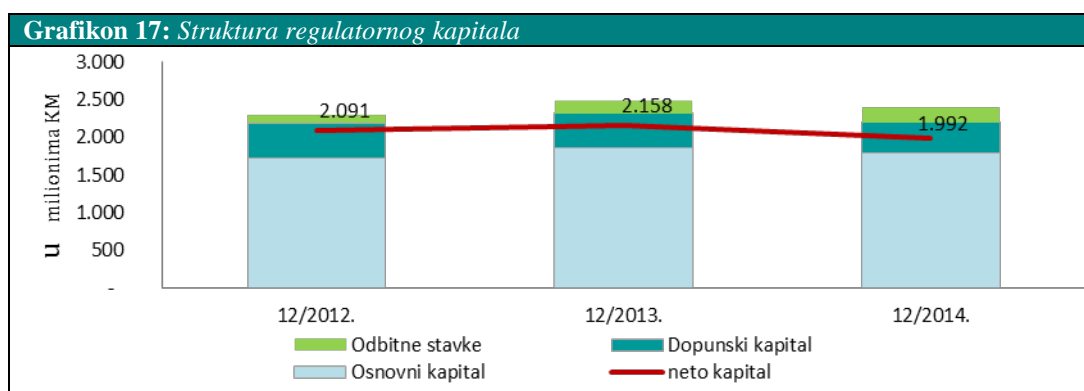
isplati dividende (ukupno 45 miliona KM). Na povećanje osnovnog kapitala uticala je i dokapitalizacija tri banke.

Odbitne stavke (koje umanjuju osnovni kapital) su smanjene za 88 miliona KM, najviše kao rezultat smanjenja po osnovu djelimičnog pokrića nepokrivenih gubitaka kod četiri banke u iznosu od 130 miliona KM (od čega se na jednu banku odnosi 107 miliona KM) i povećanja po osnovu tekućeg gubitka od 36 miliona KM.

Dopunski kapital je smanjen za 10% ili 44 miliona KM, a najveći utjecaj je imao navedeni prijenos revidirane dobiti u osnovni kapital, i smanjenje subordinisanih dugova za 11 miliona KM. Na povećanje dopunskog kapitala uticalo je uključjenje nove stavke dopunskog kapitala (prijenos iz osnovnog kapitala): pozitivnih revalorizacijskih rezervi u iznosu od 24 miliona KM, te povećanje općih rezervi za kreditne gubitke za 15 miliona KM.

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilansnim i vanbilansnim stavkama¹⁸ i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 31. 12. 2014. godine iznosila 203 miliona KM, što je za 30% ili 46 miliona KM više nego na kraju 2013. godine (u 2013. godini ova stavka je povećana za 64% ili 61 milion KM).

U narednom grafikonu je data struktura regulatornog kapitala.

Neto kapital je, kao rezultat navedenih promjena, posebno isključivanja zadržane /neraspoređene dobiti u iznosu od cca 94 miliona KM i negativnog utjecaja povećanja iznosa nedostajućih RKG (30% ili 46 miliona KM), smanjen za 8% ili 166 miliona KM i sa 31. 12. 2014. godine iznosi dvije milijarde.

Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sistema, zavisi, s jedne strane, od nivoa neto kapitala, a s druge, od ukupnog rizika aktive (rizik aktive bilansa i vanbilansa i ponderisanog operativnog rizika).

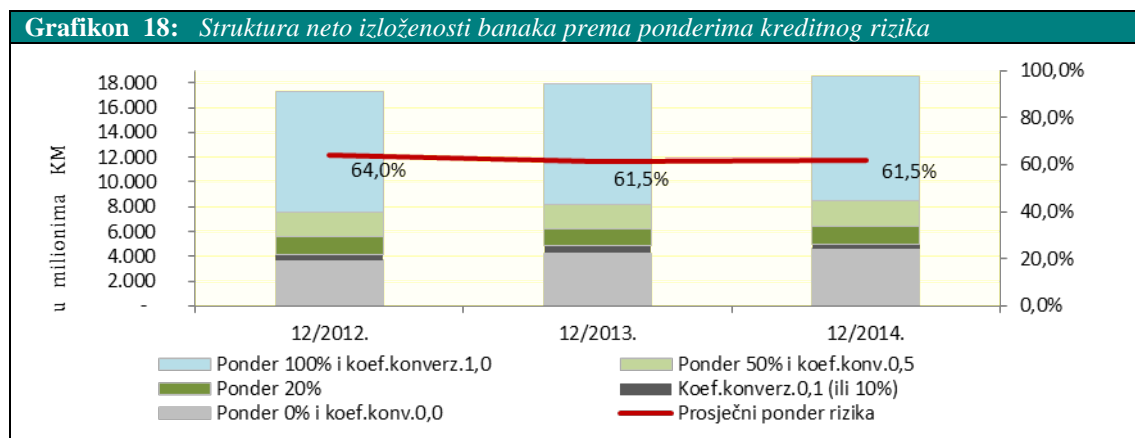
U narednoj tabeli daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za vanbilansne stavke.

¹⁸ Banka iskazuje potrebne regulatorne rezerve kada je ispravka vrijednosti (po MRS-u) manja od obračunatih regulatornih rezervi, što se utvrđuje na nivou pojedinačnog dužnika. Ovu metodologiju banke su počele primjenjivati sa 30. 06. 2012.godine.

-u 000 KM-

Tabela 19: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika					
O P I S	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	17.310.579	17.893.904	18.529.025	103	104
1 Aktiva bilansa stanja	14.568.957	14.969.445	15.637.699	103	104
2. Vanbilansne pozicije	2.741.622	2.924.459	2.891.326	107	99
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	3.647.306	4.198.260	4.599.770	115	110
Ponder 20%	1.460.689	1.424.069	1.361.199	97	96
Ponder 50%	53.155	33.110	54.096	62	163
Ponder 100%	9.407.807	9.314.006	9.622.634	99	103
Koef.konverzije 0,0	51.131	86.947	52.453	170	60
Koef.konverzije 0,1	449.627	550.966	356.611	123	65
Koef.konverzije 0,5	1.867.703	1.916.076	2.073.391	103	108
Koef.konverzije 1,0	373.161	370.470	408.871	99	110
RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	11.078.498	10.998.977	11.403.153	99	104
Prosječni ponder rizika	64,0%	61,5%	61,5%	96	100

Ukupna neto izloženost banaka (prije primjene pondera), u 2014. godini je povećana za 4% ili 635 miliona KM, na što je uticao rast bilansnih stavki (najviše kao neto efekt rasta stavki koje se ponderišu sa ponderom 0% , 50% i posebno 100% - zbog blagog rasta kreditnog portfolia od 3%, te pada stavki s ponderom 20%), dok su vanbilansne stavke smanjene (stavke koje se ponderišu sa koeficijentom konverzije 0,1 imale su veći pad od rasta stavki s koeficijentom konverzije 0,5). Kao rezultat navedenog, prosječni ponder rizika je ostao isti i iznosi 61,5%.

Isti smjer kretanja imao je ponderisani operativni rizik (POR), koji je također neznatno povećan i iznosi 982 miliona KM. Sve to je rezultiralo povećanjem ukupnog rizika aktive (3%).

Sa 31. 12. 2014. godine učešće rizika aktive bilansa i vanbilansa (izloženost kreditnom riziku) iznosilo je 92%, a operativnom riziku 8%.

Stopa kapitaliziranosti banaka, izražena kao odnos kapitala i aktive, sa 31. 12. 2014. godine iznosila je 12,7%, što je za 1,2 procentna poena manje nego na kraju 2013. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁹ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i ukupnog rizika aktive. Ovaj koeficijent je na nivou

¹⁹ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

bankarskog sektora sa 31. 12. 2014. godine iznosio 16,1%, što je za 1,9 procentnih poena manje u odnosu na kraj 2013. godine.

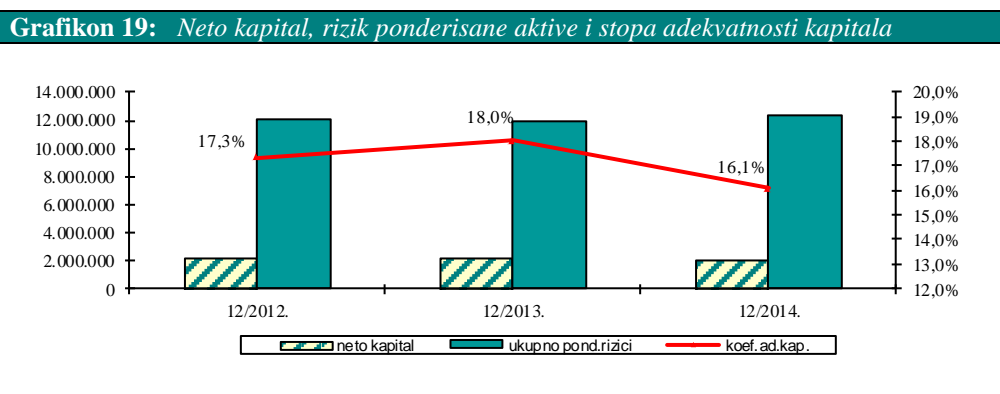
Također, pokazatelj snage i kvaliteta kapitala je odnos osnovnog kapitala (Tier I) i ukupnog rizika aktive, koji sa 31. 12. 2014. godine na nivou bankarskog sektora iznosi 14,4%. Bitna odredba nove Odluke je i obaveza banaka da dio osnovnog kapitala koji je iznad 6% iznosa ukupnog rizika aktive, namijene za pokriće rizika koji se odnose na preventivnu zaštitu od potencijalnih gubitaka u vrijeme krize, odnosno stresnih situacija, kroz zaštitni sloj za očuvanje kapitala koji je ovom Odlukom propisan u iznosu od 2,5% od iznosa ukupnog rizika aktive. Uvedena su i druga dva zaštitna sloja - protuciklični zaštitni sloj i zaštitni sloj za sistemski rizik, koje bi FBA u slučaju potrebe utvrdila posebnom odlukom.

Banke su također, prema novoj Odluci, dužne da osiguraju i održavaju stopu finansijske poluge kao dodatnu sigurnosnu i jednostavnu kapitalnu zaštitu, najmanje u iznosu od 6%, počev sa stanjem na dan 31. 12. 2015. godine, uz obavezu kvartalnog izvještavanja od 30. 09. 2014. godine. Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora na dan 31. 12. 2014. godine iznosi 10%.

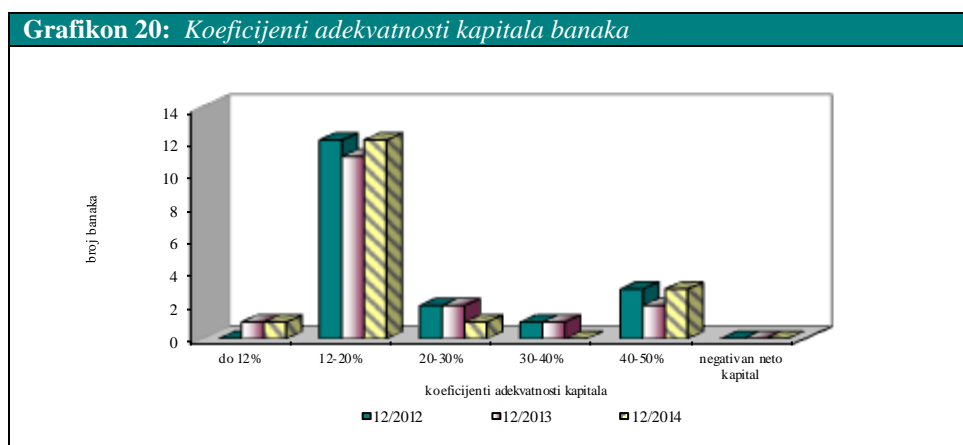
Iako je poslovanje bankarskog sektora posljednjih nekoliko godina pod jakim utjecajem ekonomske krize, adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 16%. Razlog tome je, s jedne strane, neznatan kreditni rast i pad ukupnog rizika aktive u prethodnim godinama, s napomenom da je u 2014. godini došlo do blagog rasta ukupnog rizika aktive od 3%, a s druge strane, banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, a nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo nivo kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za porast nekvalitetnih plasmana i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom periodu značajno uticati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, ukoliko se nastave negativni trendovi u kvalitetu aktive i pogoršanje i rast nenaplativih plasmana. To se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2008. godine neto nekvalitetna aktiva je iznosila 197 miliona KM, a koeficijent (u odnosu na osnovni kapital) 13,2%, na kraju 2013. godine iznosila je 474 miliona KM, što je 25,5% osnovnog kapitala, dok je u 2014. godini neto nekvalitetna aktiva smanjena na iznos od 414 miliona KM, a koeficijent na 23,2% (to je rezultat smanjenja po osnovu prodaje dijela loših kredita u jednoj banci, ali i rasta rezervi za kreditne gubitke, odnosno veće pokrivenosti loših plasmana). Također, prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

-000 KM-

Tabela 20: Neto kapital, ukupni ponderisani rizici i stopa adekvatnosti kapitala					
O P I S	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	2.090.789	2.157.896	1.991.505	103	92
2. RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	11.078.498	10.998.977	11.403.153	99	104
3. POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	974.201	981.318	982.250	101	100
4. UKUPAN RIZIK AKTIVE (2+3)	12.052.699	11.980.295	12.385.403	99	103
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/ 4)	17,3%	18,0%	16,1%	104	89

Stopa adekvatnosti kapitala bankarskog sistema sa 31. 12. 2014. godine od 16,1% je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sistema za postojeći nivo izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

Od ukupno 17 banaka u F BiH sa 31. 12. 2014. godine 16 banaka je imalo koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a kod jedne banke bio je ispod zakonskog minimuma. Prema analitičkim podacima 13 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2013. godine, u rasponu od 0,1 do 8,2 procentna poena, dok je kod četiri banke bolja, u odnosu na kraj 2013. godine.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 1 banka ima stopu ispod 12% (7,0%),
- 8 banaka ima stopu između 12,3% i 14,8%,
- 3 banke imaju stopu između 15,4% i 16,4%,
- 2 banke imaju stopu između 18,2% i 22,9%,
- 3 banke imaju adekvatnost između 40,4% i 46,7%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i finansijskog stanja banaka u FBiH, u skladu sa zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sistema u cjelini, nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sistemu je dalje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sistemu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i utjecaja svjetske finansijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH, što je dodatno pojačano utjecajem ogromnih šteta izazvanih poplavama u proljeće i ljeto 2014. godine, kako na privredne subjekte i određene sektore, tako i na stanovništvo u tim područjima. Također su u fokusu i banke koje imaju negativne trendove u kvalitetu aktive, što se negativno odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za dalje slabljenje kapitalne osnove. U uslovima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvaliteta kreditnog portfolija kroz rast nenaplativih potraživanja, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na nivo koji bi ugrozio ne samo poslovanje banaka, nego i uticao na stabilnost ukupnog bankarskog sistema.

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, počev od 31. 12. 2011. godine banke sačinjavaju i prezentiraju finansijske izvještaje u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja (MSFI), pri čemu se za priznavanje i mjerenje finansijske imovine i obaveza primjenjuje MRS 39 - Finansijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezervisanja, potencijalne obaveze i potencijalna sredstva. Prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati rezerve za kreditne gubitke (RKG) u skladu sa kriterijima iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

-u 000 KM-

Tabela 21: Aktiva (bilans i vanbilans), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u					
OPIS	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.	INDEKS	
				5(3/2)	6(4/3)
1	2	3	4		
1. Rizična aktiva ²⁰	13.286.676	13.517.944	14.120.362	102	104
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.370.669	1.504.174	1.551.815	110	103
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za vanbilansne stavke	1.092.535	1.255.162	1.241.482	115	99
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	411.077	411.515	454.602	100	110
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	315.734	315.734	315.734	100	100
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procijenjene gub.	111.565	156.866	203.238	141	130
7. Nerizične stavke	5.579.911	6.145.092	6.219.445	110	101
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	18.866.587	19.663.036	20.339.807	104	103

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)²¹ banaka u F BiH sa 31. 12. 2014. godine iznosila je 20,3 milijarde KM i veća je za 3% ili 677 miliona KM u odnosu na kraj 2013. godine. Rizična aktiva iznosi 14,1 milijardu KM i veća je za 4% ili 602 miliona KM.

Nerizične stavke iznose 6,2 milijarde KM ili 31% ukupne aktive s vanbilansom i veće su za 1% ili 74 miliona KM u odnosu na kraj 2013. godine.

²⁰ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obaveza od 223 miliona KM obezbjeđenih novčanim depozitom.

²¹ Aktiva definirana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 85/11 -prečišćeni tekst i 33/12-ispravka, 15/13).

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu iznose 1,5 milijardi KM, a formirane ispravke vrijednosti bilansne aktive i rezerviranja za gubitke po vanbilansnim stavkama 1,2 milijarde KM. Potrebne regulatorne rezerve²² iznose 455 miliona KM i veće su za 10% ili 43 miliona KM. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti iznose 316 miliona KM i na istom su nivou, što je rezultat izmjene regulative, odnosno nedostajući iznos RKG iskazan na kraju poslovne godine (počev od 31. 12. 2012. godine) se ne pokriva na teret dobiti, ali i dalje predstavlja odbitnu stavku od kapitala i utiče na izračun stope adekvatnosti kapitala. Nedostajuće regulatorne rezerve²³ sa 31. 12. 2014. godine iznose 203 miliona KM, s rastom od 30% ili 46 miliona KM u odnosu na kraj 2013. godine, što je rezultat kontinuiranog pogoršanja kvaliteta kreditnog portfolia.

Tabela 22: Ukupna aktiva, bruto bilansna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

OPIS	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt.%	Iznos	Strukt.%	8 (4/2)	9 (6/4)
1.	2	3	4	5	6	7		
Kredit	9.347.370	85,2	9.396.444	84,3	9.725.304 ²⁴	84,1	101	103
Kamate	86.650	0,8	81.456	0,7	74.573	0,6	94	92
Dospjela potraživanja	1.049.891	9,5	1.144.042	10,3	1.184.588	10,2	109	103
Potraživanja po plać. garancijama	24.360	0,2	31.783	0,3	26.218	0,3	130	82
Ostali plasmani	172.479	1,6	201.786	1,8	194.440	1,7	117	96
Ostala aktiva	292.440	2,7	294.623	2,6	362.972	3,1	101	123
1.RIZIČNA BILANSNA AKTIVA	10.973.190	100,0	11.150.134	100,0	11.568.095	100,0	102	104
2. NERIZIČNA BILANSNA AKTIVA	5.084.000		5.523.506		5.808.284		109	105
3.BRUTO BILANSNA AKTIVA (1+2)	16.057.190		16.673.640		17.376.379		104	104
4.RIZIČNI VANBILANS	2.313.486		2.367.810		2.552.267		102	108
5.NERIZIČNI VANBILANS	495.911		621.586		411.161		125	66
6.UKUPNE VANBILANSNE STAVKE (4+5)	2.809.397		2.989.396		2.963.428		106	99
7.RIZIČNA AKTIVA S VANBILANSOM (1+4)	13.286.676		13.517.944		14.120.362		102	104
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	5.579.911		6.145.092		6.219.445		110	101
9. AKTIVA S VANBILANSOM (3+6)	18.866.587		19.663.036		20.339.807		104	103

Bruto bilansna aktiva²⁵ iznosi 17,4 milijarde KM i veća je za 4% ili 703 miliona KM u odnosu na kraj 2013. godine, a rizična bilansna aktiva iznosi 11,6 milijardi KM, što je 67% bruto bilansne aktive i veća je 4% ili 418 miliona KM u odnosu na kraj 2013. godine. Nerizična bilansna aktiva iznosi 5,8 milijardi KM i veća je za 5% ili 285 miliona KM. Vanbilansne rizične stavke iznose 2,5 milijardi KM i veće su za 8% ili 184 miliona KM, a nerizične stavke 411 miliona KM, sa značajnim smanjenjem od 34% ili 210 miliona KM u odnosu na kraj 2013. godine.

Uticaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i privredu u BiH je i dalje izražen, što se odražava na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. U 2014. godini ostvaren je blagi rast kredita od 3% ili 318 miliona KM, s napomenom da su prethodne dvije godine godišnje stope rasta iznosile 1,7%. Sa 31. 12. 2014. godine krediti su iznosili 11,2 milijarde KM i s učešćem od 69,1% (-1,2 procentna poena).

Prodaja dijela kreditnog portfolia (loših kredita) jedne velike banke, kao i visok iznos trajnog otpisa kredita (E kategorija) na nivou sistema u 2014. godini (od čega se dvije trećine odnosi na jednu veliku banku u sistemu), imali su negativan efekat na stopu rasta kredita na nivou sistema od 1,7 procentnih poena, ali, s druge strane, pozitivan efekat na pokazatelje kvaliteta aktive na nivou sistema. Iz

²² Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravki vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

²³ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

²⁴ Isključen iznos kredita od 169 miliona KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilansnu aktivu).

²⁵ Izvor podataka: Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki banaka.

analitičkih podataka evidentno je da kod većine banaka koeficijenti kvaliteta aktive i dalje imaju trend pogoršanja, što se ogleda kroz rast nekvalitetnih kredita.

U 2014. godini plasirano je ukupno 7,7 milijardi KM novih kredita, što je za 14,5% ili 972 miliona KM više u odnosu na prethodnu godinu. Od ukupno plasiranih kredita na privredu se odnosi 69%, a na stanovništvo 27% (31. 12. 2013. godine: privreda 67%, stanovništvo 28%). Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 47%, kratkoročni 53% (31.12.2013. godine: dugoročni 44%, kratkoročni 56%).

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,2 milijarde KM imaju učešće od 56% u ukupnim kreditima na nivou sistema.

Trend i promjena učešća pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dati su u sljedećoj tabeli.

-u 000 KM-

Tabela 23: Sektorska struktura kredita									
SEKTORI	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS		
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)	
1	2	3	4	5	6	7			
Vladine institucije	132.525	1,2	142.010	1,3	190.401	1,7	107	134	
Javna preduzeća	251.233	2,4	259.769	2,4	253.057	2,3	103	97	
Privatna preduzeća i društ.	5.141.359	48,2	5.202.269	47,9	5.216.068	46,7	101	100	
Bankarske institucije	11.177	0,1	6.671	0,1	10.449	0,1	60	157	
Nebankarske finansijske instit.	41.661	0,4	37.791	0,3	43.424	0,3	91	115	
Građani	5.076.679	47,6	5.194.971	47,9	5.448.307	48,8	102	105	
Ostalo	11.490	0,1	8.919	0,1	8.571	0,1	78	96	
UKUPNO	10.666.124	100,0	10.852.400	100,0	11.170.277	100,0	102	103	

U 2014. godini sektorska struktura kredita je promijenjena u odnosu na kraj 2013. godine, najviše kao rezultat rasta kreditnih plasmana sektoru stanovništva, kao i prethodno navedenog (prodaja loših kredita i trajni otpis, gotovo u cjelini se odnosi na privatna preduzeća). Krediti dati stanovništvu iznose 5,4 milijarde KM i veći su za 5% ili 253 miliona KM (na kraju 2013. godine 5,2 milijarde KM), posljedično učešće je povećano sa 47,9% na 48,8%. Krediti dati privatnim preduzećima iznose 5,2 milijarde KM i na istom su nivou kao i na kraju 2013. godine (ako se isključi utjecaj smanjenja po osnovu prodaje i trajnog otpisa, krediti preduzećima imali su realno rast od 174 miliona KM ili 3,5%), dok je učešće smanjeno sa 47,9% na 46,7%.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 31. 12. 2014. godine, s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni: učešće kredita za finansiranje potrošnih dobara²⁶ iznosi 77%, učešće stambenih kredita iznosi 20%, a sa preostalih 3% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda (na kraju 2013. godine: potrošna dobra 75%, stambeni krediti 22% i mali zanati, mali biznis i poljoprivreda 3%).

Tri najveće banke u sistemu plasirale su stanovništvu 62,4%, a privatnim preduzećima 47,5% ukupnih kredita datih ovim sektorima, što je neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2013. godine.

Valutna struktura kredita: najveće učešće od 64% ili 7,2 milijarde KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: sedam milijardi KM ili 97%, CHF: 205 miliona KM ili 3%), krediti u domaćoj valuti 35% ili 3,9 milijardi KM, a najmanje učešće od samo 1% ili 85 miliona KM imaju krediti u stranoj valuti (od toga se skoro sve odnosi na EUR: 78 miliona KM ili 91%). Ukupan iznos kredita s valutnom klauzulom u CHF valuti od 205 miliona KM iznosi 1,8% ukupnog kreditnog portfolia i skoro cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sistemu (31. 12. 2013. godine: 240 miliona KM ili 2,2%).

²⁶ Uključeno kartično poslovanje.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvalitet aktive i vanbilansnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli.

Tabela 24: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)											
Kategorija klasifikacije	31.12.2012.			31.12.2013.			31.12.2014.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Učešće %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11(5/2)	12(8/5)
A	10.571.555	79,6	211.433	10.754.079	79,6	215.083	11.494.400	81,4	229.889	102	107
B	1.227.301	9,3	108.313	1.094.361	8,1	93.547	976.417	6,9	86.166	89	89
C	334.226	2,5	87.874	356.646	2,6	90.541	254.235	1,8	61.643	107	71
D	443.500	3,3	252.970	502.803	3,7	295.224	520.939	3,7	300.442	113	104
E	710.094	5,3	710.079	810.055	6,0	809.779	874.371	6,2	873.675	114	108
Rizična ak. (A-E)	13.286.676	100,0	1.370.669	13.517.944	100,0	1.504.174	14.120.362	100,0	1.551.815	102	104
Klasifikovana (B-E)	2.715.121	20,4	1.159.236	2.763.865	20,4	1.289.091	2.625.962	18,6	1.321.926	102	95
Nekvalitetna (C-E)	1.487.820	11,2	1.050.923	1.669.504	12,4	1.195.544	1.649.545	11,7	1.235.760	112	99
Nerizična akt.²⁷	5.579.911			6.145.092			6.219.445			110	101
UKUPNO (rizična i nerizična)	18.866.587			19.663.036			20.339.807			104	103

Prvi indikator i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i učešća u ukupnim kreditima. U 2014. godini dospjela potraživanja su imala rast od 3% ili 35 miliona KM (u 2013. godini 9% ili 102 miliona KM), a učešće je na istom nivou od 10,8% (učešće bi iznosilo 12,3% ako isključimo dva spomenuta događaja koja su se desila u IV kvartalu).

Ako se analizira kvalitet rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatovati da je u 2014. godini zabilježeno blago poboljšanje kvaliteta aktive, a razlog je isključivo navedena prodaja dijela nekvalitetne aktive u iznosu od cca 112 miliona KM (skoro sve se odnosi na kreditni portfolio) kod jedne banke i značajan trajni otpis (E kategorija) na nivou sistema u iznosu od 85 miliona KM (u 2013. godini banke su trajno otpisale 36 miliona KM, a u 2012. godini 64 miliona KM), koji su uticali na smanjenje sljedećih pokazatelja učešća u rizičnoj aktivi: klasifikovane aktive, nekvalitetne aktive i PKG za cca 1 procentni poen. Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno devet banaka ima pokazatelje učešća klasifikovane aktive u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a sedam banaka ima učešće nekvalitetne aktive u odnosu na rizičnu lošije od bankarskog sektora.

Klasifikovana aktiva je sa 31. 12. 2014. godine iznosila 2,6 milijardi KM, a nekvalitetna 1,6 milijardi KM.

Klasifikovana aktiva (B-E) je smanjena za 5% ili 138 miliona KM (u 2013. godini rast je iznosio 2% ili 49 miliona KM). U okviru klasifikovane aktive, nekvalitetna aktiva (C-E) je smanjena za 1% ili 20 miliona KM (u 2013. godini rast nekvalitetne aktive je iznosio 12% ili 182 miliona KM). Kategorija B je smanjena za 11% ili 118 miliona KM (u 2013. godini pad od 11% ili 133 miliona KM), najviše zbog pomjeranja stavki iz B kategorije u nekvalitetnu aktivu. Osim smanjenja B kategorije, ako uzmemo u obzir da E kategorija, i pored smanjenja u iznosu od 128 miliona KM po osnovu gore navedenih efekata, u 2014. godini bilježi rast od 8% ili 64 miliona KM, može se zaključiti da je i dalje

²⁷ Stavke aktive koje se, u skladu s članom 2. stav (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasifikuju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stav (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

prisutno „kvarenje“ kreditnog portfolija, odnosno kod većine banaka prisutan je kontinuiran rast nekvalitetne aktive.

Koeficijent iskazan kroz učešće klasifikovane u rizičnoj aktivni iznosi 18,6%, što je smanjenje za 1,8 procentnih poena u odnosu na kraj 2013. godine (posljednje tri godine ovaj pokazatelj kretao se unutar raspona 20% do 21%).

Najvažniji pokazatelj kvaliteta aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, i u odnosu na kraj prethodne godine smanjen je za 0,7 procentnih poena i iznosi 11,7% (u prethodne dvije godine imao je godišnji rast od cca 1,1 procentni poen), zbog smanjenja nekvalitetne aktive (1% ili 20 miliona KM). Međutim, isti treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da učešće B kategorije iznosi 6,9% (na kraju 2013. godine 8,1%), te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiji kvalitet i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva.

Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvaliteta kredita datih za dva najznačajnija sektora: pravnim licima i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim licima.

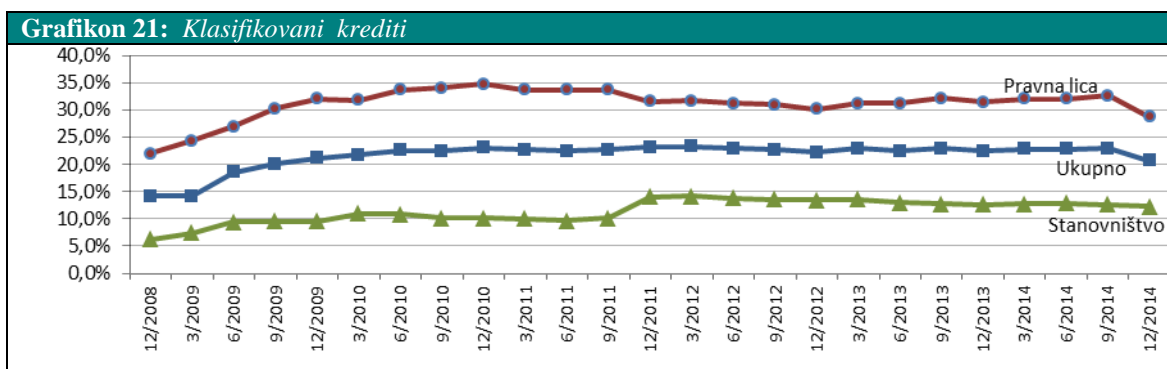
Tabela 25: Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim licima													
Kategorija klasifikacije	31.12.2013.						31.12.2014.						
	Stanovni Učešće		Pravna Učešće		UKUPNO		Stanovni Učešće		Pravna Učešće		UKUPNO		
	štvo	%	lica	%	Iznos	Učešće	štvo	%	lica	%	Iznos	Učešće	INDEKS
1	2	3	4	5	6 (2+4)	7	8	9	10	11	12 (8+10)	13	14(12/6)
A	4.538.704	87,4	3.874.012	68,5	8.412.716	77,5	4.775.466	87,6	4.080.845	71,3	8.856.311	79,3	105
B	135.873	2,6	717.004	12,7	852.877	7,9	144.930	2,7	616.619	10,8	761.549	6,8	89
C	70.012	1,3	272.940	4,8	342.952	3,2	64.360	1,2	178.315	3,1	242.675	2,2	71
D	128.351	2,5	361.163	6,4	489.514	4,5	82.705	1,5	416.311	7,3	499.016	4,5	102
E	322.031	6,2	432.310	7,6	754.341	6,9	380.846	7,0	429.880	7,5	810.726	7,2	107
UKUPNO	5.194.971	100,0	5.657.429	100,0	10.852.400	100,0	5.448.307	100,0	5.721.970	100,0	11.170.277	100,0	103
Klas. kred. B-E	656.267	12,6	1.783.417	31,5	2.439.684	22,5	672.841	12,3	1.641.125	28,7	2.313.966	20,7	95
Nekv. kred C-E	520.394	10,0	1.066.413	18,8	1.586.807	14,6	527.911	9,7	1.024.506	17,9	1.552.417	13,9	98
		47,9		52,1		100,0		48,8		51,2		100,0	
Učešće po sektorima u klasifikovanim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		26,9		73,1		100,0		29,1		70,9		100,0	
Nekvalitetni C-E		32,8		67,2		100,0		34,0		66,0		100,0	
Kategorija B		15,9		84,1		100,0		19,0		81,0		100,0	

Nakon trenda pogoršanja indikatora kvaliteta kredita u prva tri kvartala 2014. godine, u četvrtom kvartalu efekti prodaje dijela kreditnog portfolija i značajnog iznosa trajnog otpisa imali su pozitivan uticaj na indikatore kvaliteta kredita, tako da su na kraju 2014. godine isti poboljšani u odnosu na kraj 2013. godine, što se posebno odrazilo na sektor pravnih lica.

Učešće klasifikovanih kredita je smanjeno na 20,7%, odnosno za 1,8 procentnih poena.

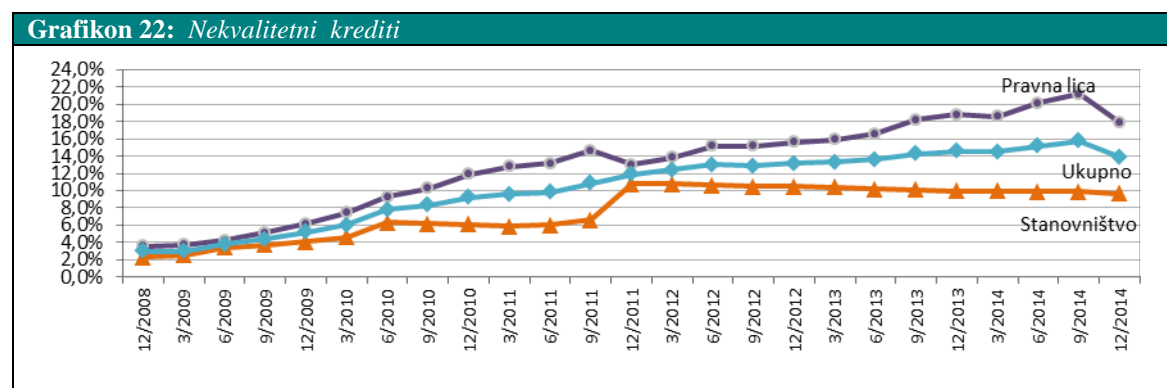
Na nivou ukupnog portfolija, sa 31. 12. 2014. godine učešće nekvalitetnih kredita je, nakon smanjenja od 0,7 procentnih poena, iznosilo 13,9% (u 2013. godini učešće je povećano za 1,4 procentna poena, a u 2012. godini za 1,3 procentna poena), kao rezultat pada ukupnih nekvalitetnih kredita za 2% ili 34 miliona KM. Navedena prodaja dijela kreditnog portfolija (nekvalitetnih kredita) kod jedne banke i trajni otpis imali su pozitivan efekt od 1,4 procentna poena na koeficijent učešća nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima. Kod pravnih lica pad je iznosio 4% ili 42 miliona KM (s obzirom da se navedena dva događaja uglavnom odnosila na pravna lica), dok su krediti stanovništva rasli za 1% ili osam miliona KM (u 2013. godini ukupni nekvalitetni krediti imali su rast 13% ili 180 miliona KM i to: pravnih lica 22,3% ili 194 miliona KM, dok su nekvalitetni krediti stanovništva imali pad od 2,7% ili 14 miliona KM; u 2012. godini ukupno rast je iznosio 12,4% ili 155 miliona KM, kod pravnih lica 23,3% ili 165 miliona KM, dok je kod stanovništva zabilježen pad od 1,8% ili 10 miliona KM).

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima u iznosu od 5,7 milijardi KM, sa 31. 12. 2014. godine u kategorije B do E klasificirano je i dalje zabrinjavajuće visokih 28,7% ili 1,6 milijardi KM, iako je smanjeno za 2,8 procentnih poena u odnosu na kraj 2013. godine (u 2013. godini učešće je povećano za 1,4 procentna poena), dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji, od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 5,4 milijarde KM, u navedene kategorije klasificirano je 12,3% ili 673 miliona KM, što je smanjenje za 0,3 procentna poena u odnosu na kraj 2013. godine, što je također visok nivo.

Navedena kretanja su rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na privredu i ukupnu ekonomiju u BiH, zbog čega kreditni portfolio pravnih lica ima znatno lošiji kvalitet od sektora stanovništva.

Najvažniji indikator kvaliteta kreditnog portfolija je učešće nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita na pravna lica se odnosi 66%, a na stanovništvo 34% (na kraju 2013. godine: pravna lica 67%, stanovništvo 33%). U 2014. godini učešće nekvalitetnih kredita i kod sektora pravnih lica i kod stanovništva je smanjeno. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim licima na nekvalitetne kredite se odnosi 17,9% ili jedna milijarda KM, što je za 0,9 procentnih poena manje nego na kraju 2013. godine (u 2013. godini učešće je povećano za 3,2 procentna poena, a u 2012. godini za 2,6 procentnih poena). Za sektor stanovništva isti iznose 9,7% ili 528 miliona KM, što je smanjenje učešća za 0,3 procentna poena (u 2013. godini učešće smanjeno za 0,5 procentnih poena, u 2012. godini za 0,3 procentna poena).

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih lica (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

OPIS	31.12.2013.				31.12.2014.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11(8/4)
1. Krediti pravnim licima za:										
Poljoprivredu (AGR)	112.695	1,0	30.608	27,2	123.863	1,1	24.336	19,6	110	80
Proizvodnju (IND)	1.547.431	14,3	333.666	21,6	1.596.479	14,3	376.607	23,6	103	113
Građevinarstvo (CON)	394.706	3,6	121.971	30,9	381.631	3,4	111.056	29,1	97	91
Trgovinu (TRD)	2.298.260	21,2	392.161	17,1	2.263.740	20,3	349.642	15,4	98	89
Ugostiteljstvo (HTR)	162.102	1,5	29.970	18,5	165.227	1,5	26.039	15,8	102	87
Ostalo ²⁸	1.142.235	10,5	158.037	13,8	1.191.030	10,7	136.826	11,5	104	87
UKUPNO 1.	5.657.429	52,1	1.066.413	18,8	5.721.970	51,2	1.024.506	17,9	101	96
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	3.906.142	36,0	310.450	7,9	4.210.605	37,7	316.997	7,5	108	102
Stambenu izgradnju	1.148.230	10,6	170.282	14,8	1.109.191	9,9	176.846	15,9	97	104
Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	140.599	1,3	39.662	28,2	128.511	1,2	34.068	26,5	91	86
UKUPNO 2.	5.194.971	47,9	520.394	10,0	5.448.307	48,8	527.911	9,7	105	101
UKUPNO (1. +2.)	10.852.400	100,0	1.586.807	14,6	11.170.277	100,0	1.552.417	13,9	103	98

Najveće učešće u ukupnim kreditima pravnih lica imaju sektori trgovine 20,3% i proizvodnje 14,3%, a kod stanovništva najveće učešće imaju krediti za opću potrošnju 37,7% i stambeni krediti 9,9% (na kraju 2013. godine: trgovina 21,2%, proizvodnja 14,3%, opća potrošnja 36% i stambeni krediti 10,6%).

Već duži period negativan i jak utjecaj ekonomske krize posebno je izražen u nekoliko ključnih sektora, što se vidi iz pokazatelja učešća nekvalitetnih kredita. Sektor građevinarstva, koji u ukupnim kreditima ima nisko učešće od svega 3,4%, i dalje ima najveće učešće nekvalitetnih kredita od 29,1%, iako je u 2014. godini smanjeno za 1,8 procentnih poena, (u 2013. godini rast pet procentnih poena), što je rezultat pada nekvalitetnih kredita za 9% ili 11 miliona KM. Također, kod sektora poljoprivrede, iako ima najmanje učešće od 1,1%, nekvalitetni krediti imaju visoko učešće od 19,6% (12/13: 27,2%), s napomenom da je u 2014. godini prisutno smanjenje nekvalitetnih kredita od 20%.

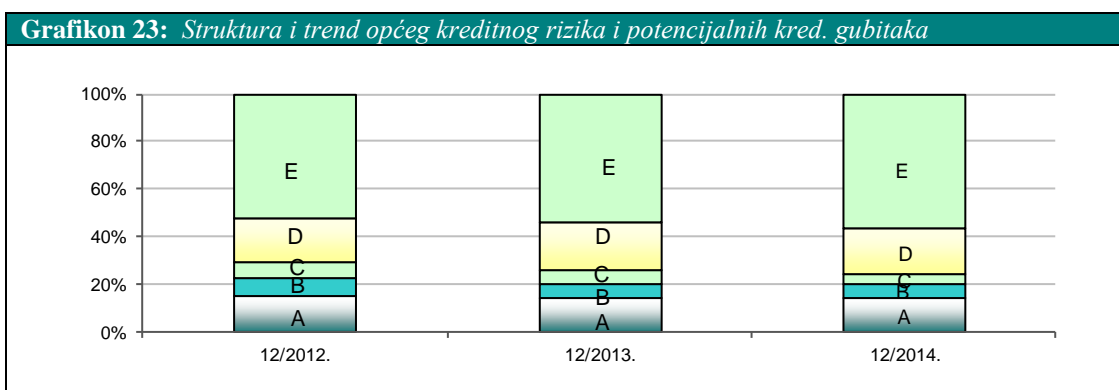
Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim učešćem u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (20,3%) i proizvodnje (14,3%). U 2014. godini došlo je do rasta nekvalitetnih kredita kod sektora proizvodnje za 13% ili 43 miliona KM, a učešće je povećano sa 21,6% na 23,6% (u 2013. godini rast je iznosio visokih 37% ili 90 miliona KM, a učešće je povećano za 5,7 procentnih poena, odnosno na nivo od 21,6%), dok je kod trgovine prisutan pad nekvalitetnih kredita za 11% ili 43 miliona KM, zbog čega je i učešće smanjeno za 1,7 procentnih poena, odnosno na 15,4% (u 2013. godini ostvaren je visok rast od 27% ili 82 miliona KM, a učešće povećano sa 13,3% na 17,1%).

Kod stanovništva krediti za opću potrošnju i stambeni krediti imaju blagi rast nekvalitetnih kredita, dok je kod kredita plasiranih obrtnicima prisutan pad. Najlošiji pokazatelj učešća nekvalitetnih kredita od 26,5% (na kraju 2013. godine 28,2%) imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim učešćem od 1,2% u ukupnim kreditima. Relativno visoko učešće nekvalitetnih kredita od 15,9% imaju stambeni krediti (na kraju 2013. godine 14,8%), dok krediti za opću potrošnju, s najvećim učešćem od 37,7% u ukupnim kreditima, imaju najniže učešće, koje iznosi 7,5% (na kraju 2013. godine 7,9%).

²⁸ Uključeni sljedeći sektori: saobraćaj, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

Nivo općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedećoj tabeli i grafikonu.

Tabela 27: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka								
Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
A	211.433	15,4	215.083	14,3	229.889	14,8	102	107
B	108.313	7,9	93.547	6,2	86.166	5,6	86	92
C	87.874	6,4	90.541	6,0	61.643	3,9	103	68
D	252.970	18,5	295.224	19,6	300.442	19,4	117	102
E	710.079	51,8	809.779	53,9	873.675	56,3	114	108
UKUPNO	1.370.669	100,0	1.504.174	100,0	1.551.815	100,0	110	103

Analizirajući nivo obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2013. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su veće za 3% ili 48 miliona KM i iznose 1,5 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 7% ili 15 miliona KM i iznose 230 miliona KM, a rezerve za potencijalne kreditne gubitke su veće za 2,5% ili 33 miliona KM. Po kategorijama klasifikacije, kretanja su bila u oba smjera: rezerve za B kategoriju su smanjene za 8% ili sedam miliona KM i iznose 86 miliona KM, dok su rezerve za nekvalitetnu aktivu povećane za 3% ili 40 miliona KM, odnosno na nivo od 1,2 milijarde KM, najviše po osnovu rasta rezervi za E kategoriju od 8% ili 64 miliona KM i D kategoriju za 2% ili pet miliona KM, dok su smanjene rezerve za C kategoriju za 32% ili 29 miliona KM. Navedeno kretanje rezervi za kreditne gubitke je rezultat već pomenute prodaje dijela kreditnog portfolia jedne banke, visokog iznosa trajnog otpisa na nivou sistema, ali i konstantnog pogoršanja kreditnog portfolia, a što je posljedica djelovanja ekonomske krize na realni sektor.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvaliteta aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive sa vanbilansom, iznosi 9,4% i manji je za 0,1 procentni poen u odnosu na kraj 2013. godine.

Sa 31. 12. 2014. godine banke su prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8,8%, za C kategoriju 24,2%, D kategoriju 57,7% i E 100% (na kraju 2013. godine: B 8,5%, C 25,4%, D 58,7% i E 100%).²⁹

²⁹ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne da obračunavaju rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim procentima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

U skladu sa MRS/MSFI banke su obavezne umanjena vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilansne stavke i rezerviranja za rizične vanbilansne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilans i vanbilans) i stavki u statusu neizmirenja obaveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih u skladu sa internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) dati su u sljedećoj tabeli.

Opis	IZNOS (u 000 KM) I UČEŠĆE (u%)				INDEKS
	31.12.2013.		31.12.2014.		
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	13.517.944	100,0%	14.120.362	100,0%	104
a) Stavke u statusu neizmirenja obaveza (default)	1.886.251	14,0%	1.780.970	12,6%	94
a.1. bilansne stavke u defaultu	1.863.530		1.762.966		95
a.2. vanbilansne stavke u defaultu	22.721		18.004		79
b) Stavke u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	11.631.693	86,0%	12.339.392	87,4%	106
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.255.162	100,0%	1.241.482	100,0%	99
a) Ispravke vrijednosti za default	1.110.375	88,5%	1.093.938	88,1%	98
a.1. Ispravke vrijednosti bilansnih stavki u defaultu	1.105.059		1.087.189		98
a.2. Rezerve za vanbilans u defaultu	5.316		6.749		127
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ³⁰)	144.787	11,5%	147.544	11,9%	102
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	10.852.400	100,0%	11.170.277	100,0%	103
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.799.777	16,6%	1.698.336	15,2%	94
b) Krediti u statusu izmirenja obaveza (performing loans)	9.052.623	83,4%	9.471.941	84,8%	105
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.165.928	100,0%	1.149.468	100,0%	99
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	1.052.412	90,3%	1.034.489	90,0%	98
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	113.516	9,7%	114.979	10,0%	101
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obaveza (default)	58,9%		61,4%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets)	1,2%		1,2%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti	9,3%		8,8%		

Kreditni u statusu neizmirenja obaveza (default) u 2014. godini smanjeni su za 6% ili 101 milion KM (u 2013. godini rast je iznosio 9% ili 155 miliona KM), a zbog poređenja, nekvalitetni krediti su smanjeni za 2% ili 34 miliona KM. Učešće kredita u defaultu u ukupnim kreditima je smanjeno za 1,4 procentna poena i iznosi 15,2%, a nekvalitetnih kredita 13,9%. Učešće svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivni je smanjeno i iznosi 12,6% (na kraju 2013. godine 14%).

Zbog većeg smanjenja iznosa defaulta (6%) u odnosu na smanjenje ispravki vrijednosti za default (2%), pokrivenost stavki u defaultu ispravkama vrijednosti je povećana i iznosi 61,4% (na kraju 2013. godine 58,9%). Pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke je također povećana i iznosi 74,9% (na kraju 2013. godine: 71,6%), zbog smanjenja nekvalitetne aktive (1%) uz istovremeno povećanje rezervi za kreditne gubitke za 3%.

Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obaveza (performing assets) je na istom nivou i iznosi 1,2%, dok je pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti smanjena i iznosi 8,8% (na kraju 2013. godine 9,3%). Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je smanjena sa 11,1% na 11,0%.

³⁰ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

Iako su pokazatelji kvaliteta aktive na nivou sistema blago poboljšani, primarno zbog navedena dva događaja (prodaja dijela nekvalitetnih kredita i trajni otpis, ali i kreditni rast, odnosno rast rizične aktive), na osnovu analitičkih podataka za pojedinačne banke može se zaključiti da posljedice ekonomske krize i stanje u realnom sektoru i dalje imaju negativan uticaj na kreditni portfolio većine banaka, kašnjenje u otplati dospjelih obaveza od strane dužnika, prije svega, pravnih lica, što rezultira rastom nekvalitetnih kredita. Također, za očekivati je da će negativni efekti koje su elementarne nepogode iz maja 2014. godine imale na fizička i pravna lica na područjima pogođenim poplavama u BiH, odnosno utjecaj na servisiranje kreditnih obaveza dužnika banaka, imati utjecaj na pokazatelje poslovanja jednog broja banaka i u narednom periodu, primarno kroz rast kredita u defaultu i finansijski rezultat.

U cilju ublažavanja negativnih efekata elementarne nepogode, FBA je 30. 06. 2014. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama³¹.

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u drugoj polovini 2014. godine, od ukupno primljenih 242 zahtjeva za moratorij na kreditne obaveze, odobrile 190 zahtjeva u ukupnom iznosu od 29 miliona KM ili 78% od ukupnog broja upućenih zahtjeva za moratorij. Od ukupnog iznosa moratorija na kreditne obaveze na pravna lica se odnosi 25 miliona KM, a na fizička lica četiri miliona KM.

Također, u skladu s navedenom Odlukom, banke su u drugoj polovini 2014. godine, od ukupno primljenog 261-og zahtjeva za restrukturiranje kreditnih obaveza, odobrile 163 zahtjeva u ukupnom iznosu od 38 miliona KM ili 62% od ukupnog broja upućenih zahtjeva za restrukturiranje kreditnih obaveza. Od ukupnog iznosa restrukturiranih kreditnih obaveza na pravna lica se odnosi 37 miliona KM, a na fizička lica jedan milion KM.

Kreditni odobreni u skladu s navedenom Odlukom u odnosu na ukupne kredite sa 31. 12. 2014. godine imaju veoma nisko učešće: moratorij 0,26% i restrukturiranje 0,34%.

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obaveza došlo je do aktiviranja jemstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja. FBA je od 31. 12. 2009. godine propisala izvještaj o otplati kredita na teret jemaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jemci. Prema izvještajima banaka u F BiH sa 31. 12. 2014. godine, od ukupnog broja kreditnih partija koji iznosi 1.106.426, 1.673 kreditne partije su otplaćivali jemci (1.910 jemaca). Učešće iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jemci u odnosu na podatke za ukupan sistem je nizak i iznosi svega 0,44% i 0,17%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata globalne finansijske i ekonomske krize, a vodeći računa o očuvanju stabilnosti bankarskog sektora, FBA je krajem 2009. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obaveza fizičkih i pravnih lica³².

Osnovni cilj donošenja ovakvih privremenih mjera bio je stimuliranje banaka na "oživljavanje" kreditne aktivnosti, a restrukturiranjem postojećih potraživanja, bez povećanja cijene kredita i troškova za postojeće dužnike, pomoći i fizičkim i pravnim licima da prevaziđu situaciju u kojoj su se našli zbog uticaja ekonomske krize (smanjena platežna sposobnost, kod fizičkih lica zbog gubitka posla, kašnjenja plaće, smanjenja plaća i sl., a kod pravnih zbog povećane nelikvidnosti, značajnog smanjenja poslovnih aktivnosti, vrlo teškog stanja u realnom sektoru uopće i sl.).

³¹ "Službene novine F BiH", br.55/14.

³² "Službene novine F BiH", br.2/10, 1/12, 111/12 i 1/14-Odluka na snazi zaključno sa 31.12.2014.

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u 2014. godini, od ukupno primljenih 503 zahtjeva za reprogram kreditnih obaveza, odobrile 479 zahtjeva u ukupnom iznosu od 80 miliona KM ili 95%, što je 6% više u poređenju sa 2013. godinom. Od ukupnog iznosa odobrenih reprogramiranih obaveza na pravna lica se odnosi 79 miliona KM, a na fizička lica jedan milion KM.

Neto efekat na rezerve za kreditne gubitke po osnovu izvršenih reprograma je povećanje od 611 hiljada KM. Treba istaći da je bilo suprotnih kretanja, odnosno i povećanja i smanjenja RKG po ovom osnovu, što je na kraju rezultiralo navedenim neto efektom.

Kreditni reprogramirani u skladu s navedenom Odlukom u 2014. godini, u odnosu na ukupne kredite sa 31. 12. 2014. godine imaju učešće od svega 0,7% (za sektor pravnih lica u odnosu na portfolio pravnih lica ovaj procenat iznosi 1,4%, dok je za sektor stanovništva 0,02%).

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je i po broju i po iznosu reprogramiranih kreditnih obaveza rezultat relativno skroman, ako se to upoređuje i s ukupnim kreditnim protfolijem i po sektorima (za pravna i fizička lica).

Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolija pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA. Također, analizirajući kvalitet aktive u bankama grupiranim prema vlasničkoj strukturi, evidentno je da su pokazatelji kod banaka u većinskom vlasništvu rezidenata (šest „domaćih“ privatnih banaka) lošiji nego kod banaka u većinskom stranom vlasništvu (10 banaka).

Nakon izrazito visokog rasta nekvalitetnih kredita kod „domaćih“ banaka od 45% u 2013. godini, u 2014. godini je zabilježen rast od 7%, a kod banaka u većinskom stranom vlasništvu prisutan je pad od 4% (u 2013. godini rast nekvalitetnih kredita iznosio je 9%). Učešće nekvalitetnih kredita kod banaka u većinskom stranom vlasništvu iznosi 12,5%, a kod „domaćih banaka“ 31%, što je posljedica neadekvatnih i slabih sistema upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita. Značajne slabosti i neefikasne prakse utvrđene su i u fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjen slab kvalitet aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvaliteta aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprječavanje njenog daljeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na osnovu izvještaja i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utiče i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravovremeno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim

standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i način poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica.

Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedećim kategorijama povezanih lica:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke i
- supsidijarnim licima i drugim preduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tabela 29: Transakcije s povezanim licima					
Opis	D A T I K R E D I T I ³³			I N D E K S	
	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima sa više od 5% glasačkih prava, sups. i drugim povezanim pred.	156.861	123.889	160.135	79	129
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	617	570	409	92	72
Upravi banke	2.574	2.507	1.994	97	79
UKUPNO	160.052	126.966	162.538	79	128
Potencijalne i preuzete vanbil. obaveze	21.800	16.046	21.826	74	136

U posmatranom periodu kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su povećane za 28%, zbog povećanja izloženosti kod dvije banke, a potencijalne obaveze su povećane za 36%. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim licima i da je nivo rizika nizak. FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim licima, naročito ocjeni sistema identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšan kvalitet upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz finansijskog izvještaja koji prikazuje uspješnost poslovanja banaka, odnosno iz bilansa uspjeha za 2014. godinu, na nivou bankarskog sistema u Federaciji BiH ostvaren je pozitivan finansijski rezultat - dobit u iznosu od 131 milion KM (u 2013. godini ostvaren gubitak u iznosu od 2,7 miliona KM), što je najbolji rezultat do sada, s napomenom da je druga po visini dobit u istom iznosu od 110 miliona KM ostvarena neposredno pred krizu 2007. godine i zatim 2012. godine. Pozitivan efekt na finansijski rezultat sistema posebno je imalo ostvarenje znatno manjeg gubitka kod jedne velike banke (za cca 106 miliona KM), veće dobiti kod banaka koje su pozitivno poslovale i u prošloj godini (efekat 31 milion KM), te ostvarenje dobiti kod jedne banke koja je prošle godine poslovala sa gubitkom (efekat 19 miliona KM). S druge strane, negativan efekt od cca 23 miliona KM je prvenstveno rezultat ostvarenog značajno većeg gubitka kod jedne banke, te ostvarenje manje dobiti kod četiri banke.

³³ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponovana sredstva i plasmani dioničarima (finansijskim institucijama) sa više od 5% glasačkih prava.

Najveći utjecaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka prvenstveno je rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011. godine), što posljedično ima utjecaj na manji nivo troškova ispravki vrijednosti. Ukupan prihod, kao i u prethodnoj godini, ima neznatan rast od 2% ili 15 miliona KM. Zbog rasta nenaplativih kredita i niskog kreditnog rasta, kamatni prihodi su u posljednje tri godine u padu, što banke kompenziraju smanjenjem kamatnih rashoda i rastom operativnih prihoda (naknada za izvršene usluge). Ipak, ključni razlog boljeg finansijskog rezultata na nivou sektora je, kao što je navedeno, značajno smanjenje nekamatnih rashoda od 15% ili 123 miliona KM (u 2013. godini rast od 17% ili 123 miliona KM), najvećim dijelom smanjenje troškova ispravki vrijednosti za 41% ili 95 miliona KM (u 2013. godini troškovi ispravki vrijednosti imali su rast od 61% ili 88 miliona KM), od čega se 85% smanjenja odnosi na jednu banku koja je u prošloj godini imala visok rast.

Pozitivan finansijski rezultat od 167 miliona KM ostvarilo je 15 banaka i isti je veći za 21% ili cca 30 miliona KM u odnosu na 2013 godinu. Istovremeno, gubitak u poslovanju u iznosu od 36 miliona KM iskazan je kod dvije banke i isti je četiri puta manji ili za 104 miliona KM nego prethodne godine, što je najvećim dijelom rezultat značajno manjeg gubitka kod jedne velike banke. Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli.

-000 KM-

Tabela 30: Ostvareni finansijski rezultat: dobit/gubitak						
Opis	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-17.817	4	-140.445	3	-36.386	2
Dobit	128.173	14	137.775	14	167.330	15
Ukupno	110.356	18	-2.670	17	130.944	17

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (167 miliona KM) cca 69% ili 115 miliona KM se odnosi na dvije najveće banke u sistemu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru cca 48%, dok se od ukupnog gubitka od 36 miliona KM, samo na jednu banku sa niskim učešćem aktive u sistemu, odnosi 72% ili 26 miliona KM. Analitički podaci pokazuju da ukupno 11 banaka ima bolji finansijski rezultat (za 157 miliona KM), jedna banka isti, dok četiri banke imaju lošiji rezultat (za 23 miliona KM).

Na osnovu analitičkih podataka i pokazatelja za ocjenu kvaliteta profitabilnosti (visina ostvarenog finansijskog rezultata i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sistema poboljšana u odnosu na prethodnu godinu, a posebno kod nekih većih banaka, koje su ostvarile veću dobit nego prošle godine, što je prvenstveno rezultat primijenjenog novog metodološkog pristupa. Međutim, cijeniti profitabilnost samo kroz nivo ostvarenog finansijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge bitne faktore koji utječu na održivost i kvalitet zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaći kreditni rizik i negativne trendove u kvalitetu aktive u posljednjih šest godina, što se vidi kroz rast loših i nenaplativih plasmana (sa napomenom da je krajem 2014. godine došlo do smanjenja po osnovu prodaje dijela nekvalitetnih kredita kod jedne banke i značajnog iznosa trajnog otpisa), a što nije u korelaciji sa smanjenjem troškova ispravki vrijednosti, što je najvažniji faktor koji je uticao na poboljšanje finansijskog rezultata u većini banaka u zadnje četiri godine (nakon implementacije MRS 39 i 37). Navedeno, kao i rezultati analize pokrivenosti loših kredita ispravkama vrijednosti, upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka podcijenjene i nisu na adekvatnom nivou.

Na nivou sistema ostvaren je ukupan prihod u iznosu od 874 miliona KM, što je neznatno povećanje od 2% ili 15 miliona KM u odnosu na prethodnu godinu. Ukupni nekamatni rashodi iznose 721

milion KM, sa značajnom stopom pada od 15% ili 123 miliona KM (u 2013. godini rast je bio 17% ili 123 miliona KM), što se pozitivno odrazilo na ukupan finansijski rezultat sektora.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita kod većeg broja banaka za 2,9%, smanjenje prosječne kamatne stope na kredite, kao rezultat pada aktivnih kamatnih stopa i rasta loših kredita (sa napomenom da je krajem godine došlo do smanjenja nekvalitetnih kredita po osnovu prodaje dijela kreditnog portfolija kod jedne banke, kao i smanjenja po osnovu trajnog otpisa), imalo je za posljedicu dalji pad kamatnih prihoda, a evidentno je da je trend usporen: u 2012. godini pad je iznosio 7% ili 57 miliona KM, u 2013. godini 4% ili 28 miliona KM i u 2014. godini 1% ili 10 miliona KM. Iako je jedan broj banaka zabilježio povećanje kamatnih prihoda u odnosu na prošlu godinu, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, znatno niži kamatni prihodi kod dvije velike banke zbog smanjenja kreditnih aktivnosti, najvećim dijelom utjecali su na smanjenje na nivou sistema. Kamatni prihodi iznose 771 milion KM, sa smanjenjem učešća u strukturi ukupnog prihoda sa 90,9% na 88,2%. Najveće učešće imaju prihodi od kamata po kreditima koji su zabilježili nominalni pad od 11 miliona KM ili 2%, sa smanjenim učešćem u ukupnom prihodu sa 81,9% na 79,3%.

U strukturi kamatnih prihoda po kreditima najveći dio (57%) odnosi se na kamatne prihode od kreditnih plasmana stanovništvu, koji su u odnosu na prošlu godinu neznatno povećani, za 0,6%, a u ukupnom kreditnom portfoliju imaju učešće od 48,8%. Slijede prihodi od kamata na kredite date privatnim preduzećima sa učešćem od 40% i smanjenjem od 5% u odnosu na prošlu godinu i učešćem u kreditnom portfoliju od 46,7%. Na osnovu navedenog može se zaključiti da je kreditni portfolio stanovništva još uvijek za banke profitabilniji i manje rizičan, s obzirom na niži nivo nekvalitetnih kredita u strukturi kreditnih plasmana, ali i zbog većih kamatnih stopa na kredite plasirane stanovništvu, koje su u 2014. godini u prosjeku bile veće za 38% od kamatnih stopa na kredite privredi.

Pozitivna kretanja, kao i prethodnih pet godina, zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su u 2014. godini imali veću stopu pada (-6% ili cca 15 miliona KM) u odnosu na stopu smanjenja kamatnih prihoda (-1% ili 10 miliona KM). Kamatni rashodi iznose 224 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 27,9% na 25,7%. Prosječni kamatonosni depoziti povećani su za 2,9%, a kamatni rashodi po računima depozita koji iznose 192 miliona KM, kao najveća stavka i relativno i nominalno u ukupnim kamatnim rashodima, smanjeni su za 6% ili 13 miliona KM, kao rezultat strukture depozitne osnove (veće učešće depozita koji nose nižu kamatnu stopu) i smanjenja pasivnih kamatnih stopa, što je rezultiralo smanjenjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za uporedni period sa 2,26% na 2,06%. Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama iznose 19 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu bilježe smanjenje od 11%, sa smanjenjem učešća u ukupnom prihodu sa 2,5% na 2,2%.

Kao rezultat većeg pada kamatnih rashoda (-6%) od pada kamatnih prihoda (-1%), neto kamatni prihod povećan je za neznatnih 1% ili pet miliona KM i iznosi 546 miliona KM (u 2013. godini ostao je skoro na istom nivou od 540 miliona KM kao i u 2012. godini), sa smanjenim učešćem u strukturi ukupnog prihoda sa 63,1% na 62,5%.

Operativni prihodi iznose 327 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu veći su za 3% ili 10 miliona KM, a njihovo učešće u strukturi ukupnog prihoda ostalo je na skoro istom nivou od 37%. U okviru operativnih prihoda najveće učešće imaju naknade za izvršene usluge koje imaju rast od 6% ili 13 miliona KM. Može se zaključiti da banke smanjenje kamatnih prihoda amortiziraju iz kontinuiranog rasta naknada za izvršene usluge.

Velike oscilacije u nekamatnim rashodima u posljednje četiri godine prvenstveno su rezultat promjena (smanjenja ili povećanja) troškova ispravki vrijednosti. Naime, nakon dvije godine pada (u 2011. godini 17% ili 163 miliona KM i u 2012. godini 9% ili 69 miliona KM), u 2013. godini ukupni nekamatni rashodi povećani su 17% ili 123 miliona KM, dok su u 2014. godini smanjeni za 15% ili

123 miliona KM, iznose 721 milion KM, a učešće u strukturi ukupnog prihoda smanjeno je sa 98,3% na 82,5%, što je opet prvenstveno rezultat značajno nižih troškova ispravke vrijednosti, koji iznose 138 miliona KM i manji su za 41% ili 95 miliona KM (od čega se samo na jednu banku odnosi 85% ili 81 milion KM, koja je u prošloj godini imala izraženo povećanje i visoke troškove ispravki vrijednosti), zbog čega je smanjeno učešće u ukupnom prihodu sa 27,1% na 15,8%.

Troškovi ispravke vrijednosti u 2011. godini, kada je primijenjen novi metodološki okvir, odnosno implementiran MRS 37/39, imali su visoku stopu pada od 51% ili 196 miliona KM, a u 2012. godini smanjeni su dodatno za 24% ili 46 miliona KM. U 2013. godini troškovi ispravke vrijednosti imali su visoku stopu rasta od 61% ili 88 miliona KM, od čega se 84% odnosilo na jednu banku.

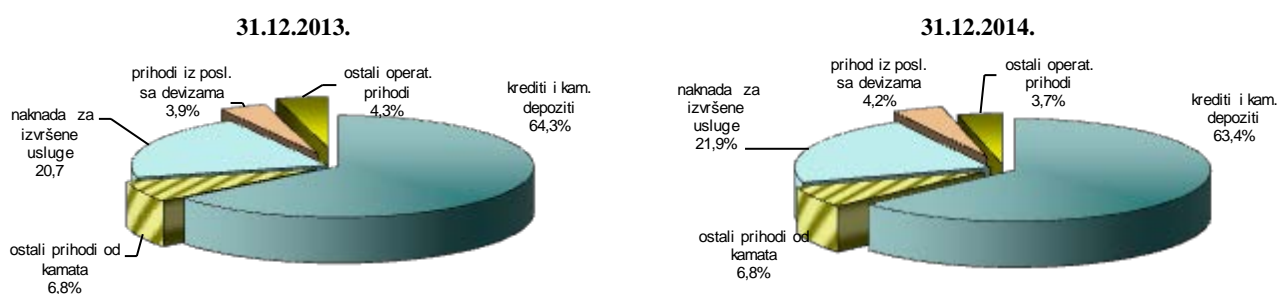
S druge strane, operativni rashodi kao značajna stavka nekamatnih rashoda (učešće od cca 65% do 70%) s iznosom od 503 miliona KM i učešćem od 57,6% u ukupnom prihodu, također bilježe pad od 6% ili 32 miliona KM (u 2013. godini rast od 7% ili 35 miliona KM), od toga troškovi plaća i doprinosa, kao najveća stavka operativnih rashoda su povećani za neznatnih 1% ili dva miliona KM i iznose 248 miliona KM ili 28,4% ukupnog prihoda, troškovi fiksne aktive smanjeni su 11% ili 18 miliona KM, iznose 151 milion KM, što je učešće u ukupnom prihodu od 17,3%. Ostali operativni troškovi bilježe pad od 13% ili 16 miliona KM (u 2013. godini isti su imali rast od 23% ili 22 miliona KM, što je većim dijelom bilo posljedica visokih troškova rezervisanja za sudske sporove kod jedne banke). Banke su u periodu nakon izbijanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih i kamatnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan utjecaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog obima kreditnih aktivnosti i pada kvaliteta kreditnog portfolija.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tabelama i grafikonima.

- u 000 KM-

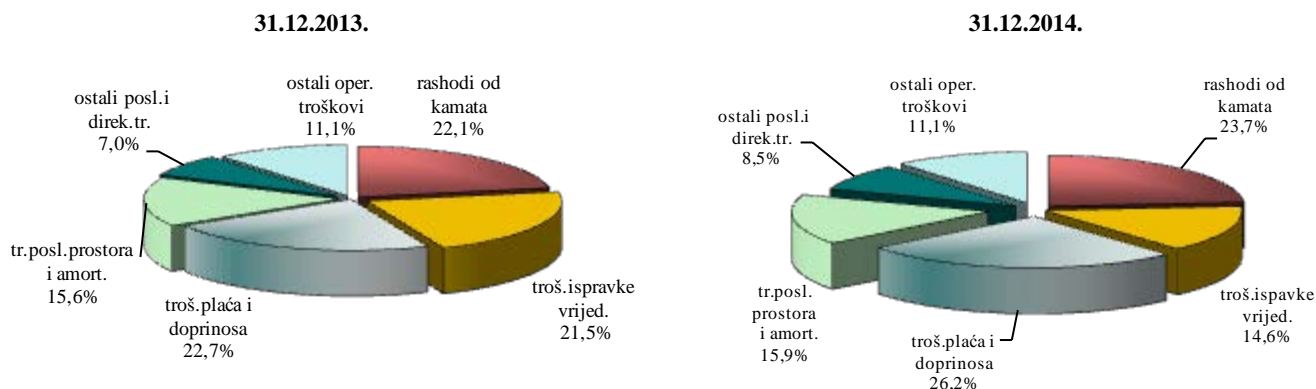
Tabela 31: Struktura ukupnih prihoda								
Struktura ukupnih prihoda	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	3.991	0,4	2.461	0,2	3.459	0,3	62	141
Kredit i poslovi lizinga	729.602	65,2	703.462	64,1	692.603	63,1	96	98
Ostali prihodi od kamata	75.831	6,8	75.122	6,8	74.654	6,8	99	99
UKUPNO	809.424	72,4	781.045	71,1	770.716	70,2	96	99
II Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	216.711	19,4	227.150	20,7	240.362	21,9	105	106
Prihodi iz posl. sa devizama	45.081	4,0	42.695	3,9	45.760	4,2	95	107
Ostali operativni prihodi	47.181	4,2	47.377	4,3	41.142	3,7	100	87
UKUPNO	308.973	27,6	317.222	28,9	327.264	29,8	103	103
UKUPNI PRIHODI (I + II)	1.118.397	100,0	1.098.267	100,0	1.097.980	100,0	98	100

Grafikon 24: Struktura ukupnih prihoda

Tabela 32: Struktura ukupnih rashoda

Struktura ukupnih rashoda	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)/	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
I Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	218.614	22,0	205.187	18,9	192.455	20,3	94	94
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	36.520	3,7	21.253	2,0	18.880	2,0	58	89
Ostali rashodi od kamata	14.635	1,5	12.862	1,2	13.083	1,4	88	102
UKUPNO	269.769	27,2	239.302	22,1	224.418	23,7	89	94
II Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezervisanja za poten.ob i ostala vrijed.usklađenje	144.750	14,6	232.804	21,5	137.806	14,6	161	59
Troškovi plaća i doprinosa	243.133	24,5	246.087	22,7	248.007	26,2	101	101
Troškovi posl.prostora i amortizacija	158.933	16,1	168.794	15,6	150.709	15,9	106	89
Ostali poslovni i direktni troškovi	76.181	7,7	75.621	7,0	80.006	8,5	99	106
Ostali operativni troškovi	98.441	9,9	120.634	11,1	104.424	11,1	123	87
UKUPNO	721.438	72,8	843.940	77,9	720.952	76,3	117	85
UKUPNI RASHODI (I + II)	991.207	100,0	1.083.242	100,0	945.370	100,0	109	87

Grafikon 25: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tabeli dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

Tabela 33: Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima			
KOEFICIJENTI	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.
Dobit na prosječnu aktivu	0,7	n/a	0,8
Dobit na prosječni ukupni kapital	5,1	n/a	5,5
Dobit na prosječni dionički kapital	9,3	n/a	10,7
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	3,6	3,6	3,5
Operativni prihodi/ prosječna aktiva	2,1	2,1	2,1
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	5,7	5,7	5,6
Poslovni i direktni rashodi ³⁴ /prosječna aktiva	1,5	2,1	1,4
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	3,4	3,6	3,2
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	4,8	5,6	4,6

Analizom osnovnih parametara za ocjenu kvaliteta profitabilnosti, može se zaključiti da je profitabilnost ukupnog sistema znatno bolja, ostvarenje dobiti u odnosu na prethodnu godinu kada je na nivou sistema iskazan gubitak, rezultiralo je da su ključni pokazatelji profitabilnosti pozitivni: ROAA (zarada na prosječnu aktivu) iznosi 0,8% i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital) iznosi 10,7%.

³⁴ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

Pokazatelj produktivnosti banaka, mjereno odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (5,6%), blago je pogoršan zbog nešto manjeg povećanja ukupnog prihoda od povećanja prosječne aktive. Kao posljedica znatnog smanjenja troškova ispravke vrijednosti (najvećim dijelom kod jedne banke) ističe se poboljšanje koeficijenta poslovnih i direktnih rashoda u odnosu na prosječnu aktivu, sa 2,1% na 1,4%. Također, zbog racionalizacije operativnih troškova, pokazatelj operativnih rashoda u odnosu na prosječnu aktivu je poboljšana sa 3,6% na 3,2%, kao posljedica smanjenja operativnih rashoda za 6% uz istovremeni porast prosječne aktive od 4%.

U pogoršanim uslovima poslovanja banaka i zbog posljedica ekonomske i finansijske krize na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka će i u narednom periodu najviše biti pod utjecajem i zavisit će od dva ključna faktora: a) dalje kretanje i trend u kvalitetu aktive, odnosno nivo kreditnih gubitaka i kreditnog rizika i b) efikasnost upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova. S druge strane, prisutno usporavanje i pad ekonomskih aktivnosti utiče na smanjenje potražnje za kreditima, ali i restriktivniji pristup na strani ponude (banaka), direktno će se odraziti na profitabilnost ukupnog bankarskog sektora i u narednom periodu. Također, dobit banaka, odnosno finansijski rezultat biće u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora finansiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvalitet menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvalitet i efikasnost uspostavljenih sistema upravljanja rizicima, jer se time direktno utječe na njene performanse.

2.3. Ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 01. 07. 2007. godine propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope³⁵ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacione dijelove koji posluju na teritoriji F BiH, kao i na organizacione dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao procenat na godišnjem nivou.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjem nivou, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontovana novčana primanja izjednačavaju sa diskontovanim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

Banke su obavezne mjesečno izvještavati FBA o ponderisanim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom³⁶.

U sljedećoj tabeli daje se pregled ponderisanih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na nivou bankarskog sistema i za dva najznačajnija sektora (privreda i stanovništvo) za decembar 2012. godine, juni i decembar 2013. godine, te juni i decembar 2014. godine.

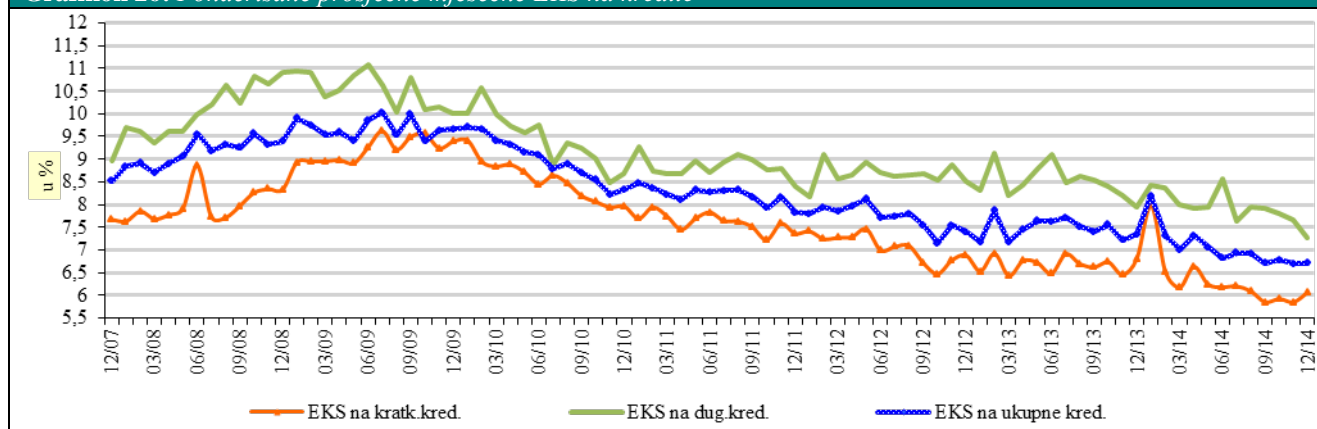
³⁵ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 48/12-prečišćeni tekst i 23/14).

³⁶ Uputstvo za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope.

Tabela 34 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite

OPIS	12/2012.		6/2013.		12/2013.		6/2014.		12/2014.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	6,39	6,88	6,04	6,48	6,18	6,81	5,70	6,24	5,58	6,07
1.1. Privredi	6,39	6,86	6,09	6,47	6,21	6,79	5,64	6,13	5,55	5,99
1.2. Stanovništvu	8,46	10,89	7,92	10,91	6,42	8,51	8,32	11,72	6,57	8,90
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	7,66	8,50	8,07	9,10	7,31	7,95	6,81	7,44	6,00	7,28
2.1. Privredi	6,73	7,22	6,94	7,40	6,83	7,17	6,03	6,30	5,29	6,76
2.2. Stanovništvu	8,48	9,59	8,52	9,79	7,93	8,95	7,54	8,47	7,50	8,60
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	6,80	7,40	6,93	7,63	6,72	7,35	6,24	6,82	5,80	6,72
3.1. Privredi	6,45	6,93	6,26	6,66	6,41	6,92	5,76	6,18	5,43	6,32
3.2. Stanovništvu	8,47	9,69	8,49	9,83	7,84	8,92	7,56	8,58	7,44	8,62

Grafikon 26: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na kredite

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, a razlika u odnosu na ponderisanu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

U toku 2014. godine, kao i u prethodne dvije godine, nastavljen je trend blagog pada ponderisanih EKS. Osnovni razlozi blagog, ali kontinuiranog pada ponderisanih EKS su primjena poslovnih politika nižih kamatnih stopa u nekim bankama, zatim sve izraženije konkurencije na bankarskom tržištu F BiH, kao i zbog slabe potražnje za kreditima i s tim povezanom restriktivnijom kreditnom politikom banaka u procesu analize kreditne sposobnosti potencijalnih zajmoprimaca.

Ponderisana EKS u decembru 2014. godine iznosila je 6,72%, što je za 0,63 procentna poena manje od decembarškog nivoa iz 2013. godine. U toku 2014. godine, ponderisane EKS su bilježile veće oscilacije u odnosu na ranije periode, sa najnižom stopom zabilježenom u novembru (6,69%), a najvećom u januaru 2014. godine (8,18%).

Ponderisane kamatne stope na dugoročne kredite u toku 2014. godine bilježe manje oscilacije, i to unutar 1,15 procentnih poena, dok su se na kratkoročne kredite kretale unutar visokih 2,13 procentnih poena.

Ponderisana EKS na kratkoročne kredite u decembru 2014. godine iznosila je 6,07%, što je za 0,74 procentna poena niže u odnosu na decembar 2013. godine, sa najnižom zabilježenom stopom u septembru i novembru 2014. godine od 5,85%, a najvećom u januaru 2014. godine od 7,98%.

Ponderisana EKS na dugoročne kredite je u decembru 2014. godine iznosila 7,28%, što je u odnosu na decembar 2013. godine manje za 0,67 procentnih poena i ujedno je i najniža zabilježena stopa od kada se prikupljaju podaci (od 2007. godine), dok je najveća u toku 2014. godine zabilježena u januaru (8,43%).

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: privredi i stanovništvu³⁷, u 2014. godini kretale su se u istom smjeru, odnosno imale su blagi trend pada. U toku 2014. godine ponderisana EKS na kredite odobrene privredi, iako uz prisutne oscilacije unutar 1,95 procentnih poena, je i dalje niža od EKS na kredite stanovništvu, iznosi 6,32% (12/2013: 6,92%). Kod dugoročnih kredita privrede pad je iznosio 0,41 procentni poen (sa 7,17% na 6,76%), dok su EKS na kratkoročne kredite imale dvostruko veći pad od 0,80 procentnih poena (sa 6,79% na 5,99%).

EKS na kredite plasirane stanovništvu u decembru 2014. godine iznosi 8,62% što je za 0,30 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2013. godine. EKS na kratkoročne kredite plasirane istom sektoru je sa decembarskog nivoa 2013. godine od 8,51% u decembru 2014. godine blago povećana na 8,90%, s napomenom da su kod istih u toku 2014. godine zabilježene visoke oscilacije unutar 3,70 procentnih poena. EKS na dugoročne kredite u decembru 2014. godine iznosila je 8,60% što je za 0,35 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2013. godine.

Također, posmatrano u periodu od zadnjih pet godina, evidentan je umjeren, ali kontinuiran pad ponderisanih prosječnih EKS na kredite izračunate na godišnjem nivou, primarno kod privrede, a kod stanovništva kontinuiran pad iz ranijih godina zaustavljen je u 2013. godini, ali je nastavljen u toku 2014. godine, a što se vidi u sljedećoj tabeli.

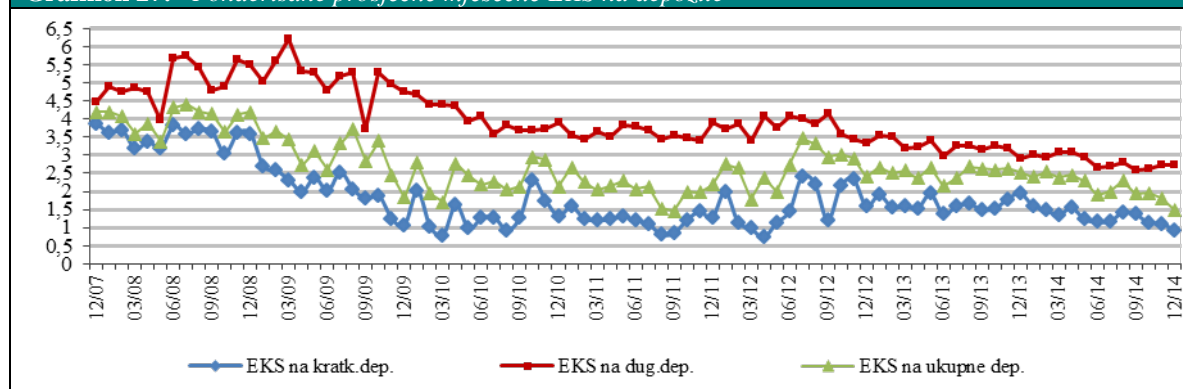
Tabela 35 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na kredite na godišnjem nivou										
OPIS	2010.		2011.		2012.		2013.		2014.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne kredite	7,94	8,49	7,04	7,61	6,45	7,01	6,17	6,66	5,72	6,24
1.1. Privredi	7,92	8,35	6,97	7,45	6,43	6,94	6,22	6,66	5,70	6,17
1.2. Stanovništvu	9,04	12,79	9,08	12,52	8,41	11,52	8,09	11,08	7,98	11,39
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne kredite	8,46	9,35	7,97	8,84	7,78	8,70	7,66	8,48	6,98	7,80
2.1. Privredi	7,90	8,35	7,39	7,89	6,86	7,51	6,65	7,12	6,19	6,81
2.2. Stanovništvu	9,12	10,48	8,45	9,62	8,44	9,57	8,35	9,40	7,66	8,66
3. Ukupno ponderisane kam. stope na kredite	8,20	8,92	7,49	8,21	6,99	7,70	6,82	7,46	6,32	6,98
3.1. Privredi	7,92	8,35	7,09	7,58	6,52	7,07	6,33	6,78	5,84	6,35
3.2. Stanovništvu	9,11	10,60	8,49	9,78	8,44	9,68	8,33	9,48	7,68	8,77

Ponderisane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tabeli.

³⁷ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

Tabela 36 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite

O P I S	12/2012.		6/2013.		12/2013.		6/2014.		12/2014.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	1,59	1,59	1,35	1,37	1,94	1,95	1,13	1,15	0,92	0,93
1.1. do tri mjeseca	1,28	1,28	1,01	1,01	1,92	1,92	0,94	0,95	0,42	0,42
1.2. do jedne godine	2,53	2,55	1,80	1,86	1,99	2,01	1,59	1,62	1,94	1,97
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	3,3	3,32	2,95	2,97	2,89	2,92	2,62	2,65	2,67	2,74
2.1. do tri godine	3,17	3,19	2,64	2,66	2,58	2,61	2,55	2,58	2,40	2,48
2.2. preko tri godine	4,42	4,46	4,32	4,33	4,24	4,28	2,83	2,84	3,41	3,43
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	2,39	2,40	2,14	2,16	2,50	2,53	1,88	1,90	1,47	1,50

Grafikon 27: Ponderisane prosječne mjesečne EKS na depozite

Za razliku od kredita, kod kojih uticaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uslovom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

Generalno, na osnovu analize kretanja EKS na depozite u 2014. godini, kako po sektorima (privreda i stanovništvo), tako i po ročnosti, može se zaključiti da je po svim osnovama nivo u decembru 2014. godine niži u odnosu na decembar 2013. godine, iako su u toku godine zabilježene određene oscilacije.

U odnosu na decembar 2013. godine ponderisana EKS na ukupne oročene depozite u decembru 2014. godine smanjena je za 1,03 procentna poena (sa 2,53% na 1,50%). Ponderisana EKS na kratkoročne depozite u 2014. godini bilježi kretanja unutar 0,62 procentna poena, sa najnižom stopom u decembru u iznosu od 0,93%, te najvećim u aprilu kada je iznosila 1,55%.

Ako se analizira kretanje kamatnih stopa na kratkoročne depozite po periodima ročnosti, EKS na depozite oročene do tri mjeseca bilježi pad od 1,5 procentnih poena u odnosu na decembar 2013. godine, i ista iznosi 0,42%. Neznatan pad bilježi kamatna stopa na depozite oročene do jedne godine, koja u decembru 2014. godine iznosi 1,97% (12/2013: 2,01%). Kratkoročni depoziti se uglavnom posmatraju kao nestabilni izvori finansiranja zbog prirode svoje ročnosti, te kao takvi su podložni visokim oscilacijama, čak i u unutar jedne godine, zbog nastojanja banaka da što efikasnije upravljaju aktivom i pasivom odnosno svojim izvorima finansiranja, a jedan od instrumenata je i politika kamatnih stopa.

Ponderisana EKS na dugoročne depozite u decembru 2014. godine iznosi 2,74% (12/2013: 2,92%), sa najnižom stopom zabilježenom u septembru 2014. godine (2,57%), dok je najveća zabilježena u martu u iznosu od 3,08%. Posmatrano nekoliko godina unazad, ponderisana EKS na dugoročne depozite,

osim sporadičnih manjih oscilacija, isključivo se kretala u rasponu između 2% i 4%.

Ponderisana EKS na dugoročne depozite oročene do tri godine iznosi 2,48% što predstavlja smanjenje od 0,13 procentnih poena u odnosu na nivo iz decembra 2013. godine. EKS na depozite oročene preko tri godine u decembru 2014. godine iznosi 3,43% što je za 0,85 procentnih poena manje od decembra 2013. godine kada je ista iznosila 4,28%.

Prosječna EKS na depozite stanovništva i pravnih lica u decembru 2014. godine imaju niže vrijednosti u odnosu na decembar 2013. godine. Prosječna EKS na depozite stanovništva je niža za 0,52 procentnih poena u odnosu na decembar 2013. godine, i iznosi 2,13%, a ujedno je i najniža zabilježena stopa u toku 2014. godine, dok je najviša zabilježena u martu od 2,70%. Kod privrede, prosječna EKS u decembru 2014. godine je iznosila 2,21%, što je za 0,79 procentnih poena manje u odnosu na decembar 2013. godine, sa najnižim nivoom od 1,58% zabilježenim u martu, a najveći nivo od 3,25% zabilježen je u februaru.

Od druge polovine 2012. godine dolazi do pada novoprimitljenih depozita privrede, naročito kratkoročnih, i isti su u tom periodu bili na najnižem nivou posmatrano u periodu od zadnje četiri godine, što je imalo za posljedicu visok rast kratkoročnih kamatnih stopa privredi. Iako je u toku 2014. godine došlo do pada kamatnih stopa privredi, i kratkoročnih i dugoročnih, u decembru 2014. godine prosječne kamatne stope privredi (2,21%) i dalje su nešto veće od prosječnih kamatnih stopa stanovništvu (2,13%).

Ukoliko se analizira kretanje ponderisanih prosječnih kamatnih stopa na depozite na godišnjem nivou, u zadnjih pet godina evidentan je pad kamatnih stopa na dugoročne depozite, izuzev u toku 2012. godine, dok su kod kamatnih stopa na kratkoročne depozite prisutne godišnje oscilacije, a iste su rezultirale padom kamatnih stopa u toku 2014. godine, a što se može vidjeti u tabeli u nastavku. Banke putem politike kamatnih stopa upravljaju profitabilnošću, te planiraju optimalnu sektorsku i ročnu strukturu depozitnih izvora, u skladu sa strategijom finansiranja i plasiranja.

Tabela 37 : Ponderisane prosječne NKS i EKS na depozite na godišnjem nivou

OPIS	12/2010.		12/2011.		12/2012.		12/2013.		12/2014.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kratkoročne depozite	1,31	1,31	1,16	1,16	1,45	1,47	1,65	1,67	1,20	1,23
1.1. do tri mjeseca	0,60	0,60	0,87	0,87	0,86	0,88	1,47	1,47	0,79	0,80
1.2. do jedne godine	2,79	2,79	2,53	2,53	2,55	2,57	1,85	1,87	1,72	1,76
2. Ponderisane kam. stope na dugoročne depozite	4,00	4,02	3,59	3,63	3,78	3,81	3,20	3,23	2,79	2,82
2.1. do tri godine	3,90	3,92	3,47	3,50	3,69	3,71	2,97	3,00	2,61	2,64
2.2. preko tri godine	4,56	4,60	4,9	4,29	4,44	4,50	4,15	4,18	3,32	3,34
3. Ukupno ponderisane kam. stope na depozite	2,33	2,33	1,99	2,00	2,61	2,64	2,51	2,53	2,04	2,07

Ponderisane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po viđenju, izračunate na osnovu mjesečnih izvještaja, daju se u sljedećoj tabeli.

Tabela 38 : Ponderisane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po viđenju

OPIS	12/2012.		6/2013.		12/2013.		6/2014.		12/2014.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderisane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,43	8,57	8,37	8,53	8,25	8,42	8,14	8,31	8,05	8,22
2. Ponderisane kam. stope na depozite po viđenju	0,19	0,19	0,18	0,18	0,15	0,15	0,13	0,13	0,13	0,13

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi. Ponderisana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u decembru 2014. godine iznosila je 8,22% (smanjenje za 0,20 procentnih poena u odnosu na decembar 2013. godine), a na depozite po viđenju 0,13%, što je neznatno manje od nivoa iz decembra 2013. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sistem u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbivanja globalne finansijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sistemi upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unapređenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na finansijskim tržištima zbog utjecaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za nesmetano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obaveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaći i da je međuzavisnost svih rizika kojima banka jeste ili može da bude izložena u svom poslovanju također došla do izražaja sa izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog utjecaja na finansijski i ekonomski sistem u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u F BiH. Iako je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka likvidnost bankarskog sistema nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

U 2009. godini zaustavljena su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine, a osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani. U 2010. godini dolazi do blagog pogoršanja pokazatelja, što se sa nešto manjim intenzitetom nastavilo u 2011. godini. Do nešto većeg pogoršanja pokazatelja dolazi ponovno u prvom kvartalu 2012. godine, kao posljedica smanjenja novčanih sredstava po osnovu blagog povećanja kreditnih aktivnosti i investicija u vrijednosne papire, smanjenja depozita, plaćanja dospjelih kreditnih obaveza, te rasta nenaplaćenih potraživanja, što je trend, koji se uz blaže oscilacije, nastavio do kraja 2012. godine. U 2013. godini zabilježeno je blago poboljšanje većine pokazatelja, uzrokovano povećanjem depozita i novčanih sredstava, što je nastavljeno i u 2014. godini.

Nastojanje banaka za postizanjem bolje profitabilnosti kroz bolju alokaciju finansijske aktive (ulaganje u vrijednosne papire, blagi kreditni rast), promjene u strukturi depozitnih izvora (rast kratkoročnih obaveza), kao i već duže vrijeme prisutan trend smanjenja obaveza po uzetim kreditima i subordinisanom dugu, pod uticajem dužničke krize i recesije u eurozoni, doveli su do blagog pogoršanja koeficijentata kratkoročne obaveze u odnosu na ukupne obaveze i likvidna sredstva u odnosu na kratkoročne obaveze.

Likvidnost bankarskog sistema u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim učešćem likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi, te dobrom ročnom usklađenošću finansijske aktive i obaveza, sa trendom blagog poboljšanja od kraja 2010. godine. Ipak, zbog još uvijek prisutnog uticaja i djelovanja finansijske krize u svijetu, te dužničke krize u eurozoni, koja se negativno reflektira na

bankarske sisteme pojedinih evropskih zemalja i banke „majke“ banaka u F BiH, ocjena je da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom. Također, treba imati u vidu činjenicu da je uticaj krize na realni sektor još uvijek izražen, čije se negativne posljedice reflektiraju na ukupno privredno i ekonomsko okruženje u kojem banke u BiH posluju, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obaveza i rastom nenaplativih potraživanja, odnosno do smanjenja priliva likvidnih sredstava u bankama i konverzije kreditnog rizika u rizik likvidnosti. U tom smislu, jedan od najvažnijih uticaja na poziciju likvidnosti banaka u narednom periodu će imati sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva osiguranje aktive koja ima dobre performanse i čiji kvalitet osigurava da se bankarski krediti zajedno sa kamatama vraćaju u skladu s rokovima dospeljeća.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna da osigura i održava u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obaveze na dan dospeljeća.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospeljeća instrumenata finansijske aktive i obaveza do 180 dana.

U strukturi izvora finansiranja banaka u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2014. godine najveće učešće od 75,0% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinisane dugove³⁸) s učešćem od 7,3%. Uzeti krediti su sa dužim periodima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obaveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³⁹, sa prisutnim promjenama u smjeru trenda u posljednjih nekoliko godina. Nakon dužeg perioda poboljšanja (period prije krize), tokom 2010. godine došlo je do blagog pogoršanja, da bi u 2011. godini i 2012. godini došlo do pozitivnih kretanja (rasta učešća dugoročnih depozita), nakon čega ponovo dolazi do negativnog trenda, odnosno blagog pogoršanja ročne strukture depozita.

- u 000 KM-

Tabela 39: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospeljeću

DEPOZITI	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju	4.805.480	43,8	5.233.356	45,4	5.771.888	47,6	109	110
Do 3 mjeseca	267.199	2,5	365.229	3,2	279.332	2,3	137	76
Do 1 godine	709.620	6,5	668.142	5,8	701.041	5,8	94	105
1. Ukupno kratkoročni	5.782.299	52,8	6.266.727	54,4	6.752.261	55,7	108	108
Do 3 godine	3.576.903	32,6	3.541.354	30,7	3.437.563	28,3	99	97
Preko 3 godine	1.601.799	14,6	1.715.768	14,9	1.940.922	16,0	107	113
2. Ukupno dugoročni	5.178.702	47,2	5.257.122	45,6	5.378.485	44,3	102	102
UKUPNO (1 + 2)	10.961.001	100,0	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	105	105

Ukupni depoziti su u odnosu na kraj 2013. godine povećani za 5% ili 607 miliona KM, najvećim dijelom su rezultat rasta depozita stanovništva za 8% ili 497 miliona KM, vladinih institucija za 41% ili 230 miliona KM, privatnih preduzeća za 9% ili 153 miliona KM i neprofitnih organizacija za 22% ili 58 miliona KM, a sa druge strane smanjenja depozita javnih preduzeća za 18% ili 193 miliona KM

³⁸ Subordinisani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

³⁹ Prema preostalom dospeljeću.

i bankarskih institucija za 12% ili 126 miliona KM. Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću je relativno dobra, s učešćem kratkoročnih depozita od 55,7% i dugoročnih 44,3%, što je nešto lošije u odnosu na 31. 12. 2013. godine.

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su povećanja kratkoročnih depozita za 8% ili 486 miliona KM, najvećim dijelom kratkoročnih depozita stanovništva za 233 miliona KM, privatnih preduzeća za 186 miliona KM, vladinih institucija za 185 miliona KM (od toga se depozite po viđenju odnosi 146 miliona KM), neprofitnih organizacija za 33 miliona KM i bankarskih institucija za 18 miliona KM, dok je pad zabilježen kod javnih preduzeća 126 miliona KM i nebankarskih finansijskih institucija 47 miliona KM. Dugoročni depoziti blago su povećani za 2% ili 121 milion KM, kao posljedica rasta depozita preko tri godine za 13%, najviše sektora stanovništva, dok je kod depozita do tri godine zabilježeno smanjenje od 3%, najviše kod depozita javnih preduzeća i bankarskih institucija. Treba istaći da je kod dugoročnih depozita i dalje dominantno učešće dva sektora, i to: stanovništva sa povećanjem učešća sa 63,6% na 67,1% i bankarskih institucija sa smanjenjem učešća sa 12,3% na 9,4%, iako su i depoziti javnih preduzeća također značajan dugoročni izvor, sa smanjenjem učešća sa 9,2% na 7,8%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveće učešće od 71,7% imaju depoziti stanovništva, uz rast učešća od 4,3 procentna poena, zatim depoziti javnih preduzeća 10,2%, uz smanjenje učešća za 3,0 procentna poena. U periodu preko tri godine najveće učešće od 59,0% imaju depoziti stanovništva uz povećanje učešća za 3,2 procentna poena, a depoziti bankarskih institucija, s već duže vrijeme prisutnim trendom smanjenja, koji je nešto usporeniji, imaju učešće od 20,5% (na kraju 2013. godine 25,6%; 2012. godine 33,0%; 2011. godine 46,9% i 2010. godine 60,9%).

Iako je ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću relativno dobra, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer uključuje stanje depozita za period od izvještajnog datuma do datuma dospijea, što je prezentirano u narednoj tabeli.

- u 000 KM-

Tabela 40: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću

DEPOZITI	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	4.941.325	45,1	5.343.263	46,4	5.735.521	47,3	108	107
7- 90 dana	908.834	8,3	920.951	7,9	898.335	7,4	101	96
91 dan do jedne godine	2.278.639	20,8	2.126.249	18,5	2.193.643	18,0	93	103
1. Ukupno kratkoročni	8.128.798	74,2	8.390.463	72,8	8.827.499	72,8	103	105
Do 5 godina	2.609.727	23,8	3.002.846	26,1	3.150.040	26,0	115	105
Preko 5 godina	222.476	2,0	130.540	1,1	153.207	1,3	59	117
2. Ukupno dugoročni	2.832.203	25,8	3.133.386	27,2	3.303.247	27,2	111	105
UKUPNO (1 + 2)	10.961.001	100,0	11.523.849	100,0	12.130.746	100,0	105	105

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog učešća kratkoročnih depozita od 72,8%, iako je prisutan trend stagnacije u odnosu na kraj 2013. godine. Kratkoročni depoziti su imali rast od 5% ili 436 miliona KM, a dugoročni depoziti za 5% ili 171 milion KM, dok su učešća ostala ista kao na kraju 2013. godine. Ako se pogleda struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (95,4% dugoročnih depozita i 26,0% ukupnih depozita), a smanjenje depozita sa preostalom ročnošću preko pet godina u posljednje dvije godine zaustavljeno je u 2014. godini, kada je zabilježeno umjereno povećanje od 17% ili 23 miliona KM. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospijeću, može se zaključiti da je od 5,3 milijarde KM dugoročno ugovorenih depozita, sa 31. 12. 2014. godine cca 2,0 milijarde KM, odnosno 38% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora finansiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita, te da se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priliv finansijskih sredstava (zaduživanje) iz inostranstva, kako od matičnih grupacija, tako i od finansijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera, FBA je u junu 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti⁴⁰. Uz prethodno ispunjavanje propisanih uslova i saglasnost FBA, banke imaju mogućnost da određeni iznos (tzv. korektivni iznos) depozita stanovništva po viđenju koriste za kreditiranje sa dužim rokovima dospjeća. Sa 31. 12. 2014. godine jedna banka je, nakon dobijene saglasnosti FBA, počela koristiti korektivni iznos, a u narednom periodu očekuje se da će još neke banke aplicirati za korištenje korektivnog iznosa. Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji poticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a efekti se očekuju u narednom periodu.

Međutim, supervizorska zabrinutost je također prisutna zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom periodu i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinirana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tabela 41: Ročna struktura kredita

KREDITI	31.12.2012.		31.12.2013.		31.12.2014.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	1.074.251	10,1	1.175.825	10,8	1.210.806	10,8	109	103
Kratkoročni krediti	2.472.571	23,2	2.360.832	21,8	2.256.837	20,2	95	96
Dugoročni krediti	7.119.302	66,7	7.315.743	67,4	7.702.634	69,0	103	105
UKUPNO KREDITI	10.666.124	100,0	10.852.400	100,0	11.170.277	100,0	102	103

U 2014. godini dugoročni krediti su povećani za 5% ili 387 miliona KM, kratkoročni krediti bilježe pad od 4% ili 104 miliona KM, dok su dospjela potraživanja blago povećana za 3% ili 35 miliona KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje imaju dužnici banaka u servisiranju svojih dugova zbog djelovanja ekonomske krize. U strukturi dospjelih potraživanja 64% se odnosi na privatna preduzeća, 33% stanovništvo i 3% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 84,8% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim preduzećima na dugoročne se odnosi 50,9%.

⁴⁰ Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima upravljanja rizikom likvidnosti banaka („Službene novine Federacije BiH“, br. 46/14).

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveće učešće od 69,1% što je za 1,2 procentna poena manje u odnosu na kraj 2013. godine, a krediti su ostvarili blagi rast od 3%. Novčana sredstva su povećana za 3% ili 142 miliona KM, a njihovo učešće, u odnosu na kraj 2013. godine, neznatno je smanjeno (28,6% na 28,2%).

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tabeli. Prelazak na novu regulativu sa 31. 12. 2011. godine doveo je do značajnog povećanja iznosa ukupnih kredita što je imalo uticaja na pogoršanje pokazatelja: krediti u odnosu na depozite i uzete kredite, u odnosu na prethodne periode.

U 2012. godini zabilježeno je dalje pogoršanje pokazatelja likvidnosti, uzrokovano smanjenjem novčanih sredstava radi povećanja kreditnih aktivnosti i izmirenja dospjelih kreditnih obaveza, dok je koeficijent kratkoročne finansijske obaveze/ukupne finansijske obaveze bio neznatno poboljšan radi bolje ročne strukture izvora. Povećanje depozita i novčanih sredstava u 2013. godini dovelo je do blagog poboljšanja pokazatelja. Sa 31. 12. 2014. godine pokazatelji su na približno istom nivou kao i na kraju 2013. godine.

- u % -

Tabela 42: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ⁴¹ / ukupna aktiva	26,8	28,9	28,5
Likvidna sredstva / kratkoročne finans.obaveze	46,2	50,6	49,1
Kratkoročne finans.obaveze/ ukupne finans.obaveze	68,9	67,9	69,3
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ⁴²	88,1	86,4	84,9
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinisani dugovi ⁴³	86,8	85,3	83,9

Pokazatelj krediti u odnosu na depozite i uzete kredite je u 2013. godini, nakon pogoršanja u 2012. godini, poboljšan (sa 88,1% na 86,4%), a isti trend je nastavljen i u 2014. godini i sa 31. 12. 2014. godine pokazatelj je iznosio 84,9%. Kod devet banaka pokazatelj je viši od 85% (kritični nivo). S jedne strane, kod ovih banaka to je rezultat strukture pasive (relativno značajno učešće kapitala), a s druge strane, visokog učešća kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju, pri on site kontrolama, usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja nivoa likvidnosti, te poboljšaju prakse za upravljanje izvorima sredstava, kako bi se osigurale zadovoljavajuće pozicije likvidnosti.

Banke su u 2014. godini redovno ispunjavale obavezu održavanja propisane obavezne rezerve kod Centralne banke BiH. Obavezna rezerva kao značajan instrument monetarne politike, u BiH u uslovima funkcioniranja valutnog odbora i finansijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uslovima utjecaja krize i pojačanog odliva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 01. 10. 2008. godine u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utječe također značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju i to znatno iznad propisanog minimuma, obavezu dekadnog prosjeka od 10% (do 10. 06. 2014. godine 20%) u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 5% (do 10. 06. 2014. godine 10%) prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

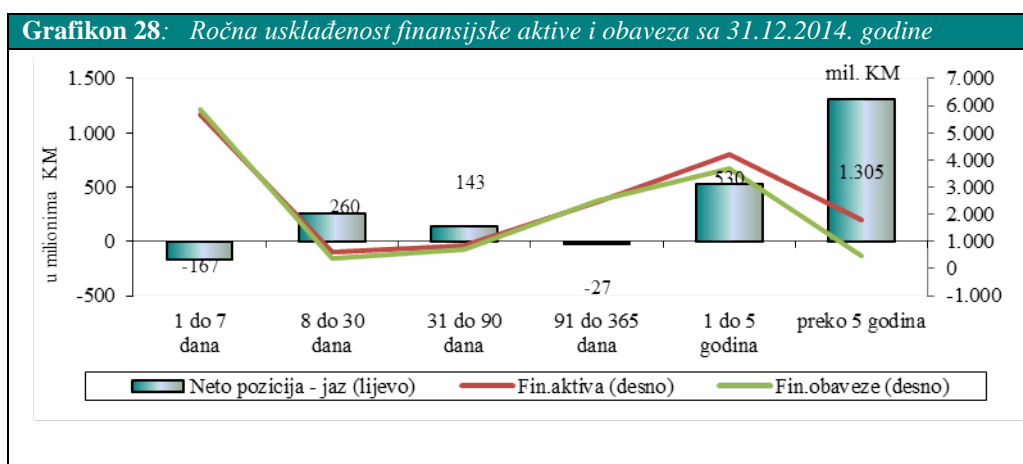
⁴¹ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospjeća manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

⁴² Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

⁴³ Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj.

Tabela 43: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
1	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5(3/2)	6(4/3)
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.408.958	3.722.887	4.060.671	109	109
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.149.188	3.423.657	3.797.970	109	111
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	5.631.431	5.887.967	6.351.607	105	108
4. Iznos obaveze ⁴⁴ :					
4.1. dekadni prosjek 10% od iznosa red.br. 3	1.126.286	1.177.593	635.163	105	54
4.2. dnevni minimum 5% od iznosa red.br.3	563.143	588.798	317.580	105	54
5. Ispunjenje obaveze : dekadni prosjek ⁴⁵					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.282.672	2.545.294	3.425.485	112	135
6. Ispunjenje obaveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.586.045	2.834.859	3.480.390	110	123

Ukoliko se posmatra ročna usklađenost preostalih dospijeaća ukupne finansijske aktive⁴⁶ i obaveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2013. godine.

Sa 31. 12. 2014. godine kratkoročna finansijska aktiva banaka u iznosu od 9,6 milijardi KM bila je veća za 209 miliona KM od kratkoročnih obaveza. U odnosu na kraj 2013. godine, kada je pozitivni jajz iznosio 522 miliona KM, to je smanjenje od 313 miliona KM ili 60,0%, a koeficijent pokrivenosti od 102,2% je i dalje na zadovoljavajućem nivou.

Kratkoročna finansijska aktiva je povećana za 2,9%, a kratkoročne finansijske obaveze za 6,6%. U okviru kratkoročne finansijske aktive najveće povećanje od 53,7% ili 205 miliona KM zabilježeno je kod aktive za trgovinu, kod novčanih sredstava 3,2% ili 142 miliona KM, te kod vrijednosnih papira koji se drže do dospeljaća za 13,1% ili 11 miliona KM. Pad je zabilježen kod kredita 1,9% ili 81 milion KM i ostale finansijske aktive 6,0% ili devet miliona KM. Finansijska aktiva preostalog roka dospeljaća preko jedne godine je povećana za 7,9% ili 438 miliona KM, najviše kao posljedica povećanje kredita za 7,6% ili 415 miliona KM.

Na strani obaveza s rokom dospeljaća do jedne godine (9,4 milijarde KM), koje su povećane za 6,6% ili 580 miliona KM, najveće povećanje se odnosi na rast depozita od 5,2% ili 436 miliona KM,

⁴⁴ U čl.1 Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka („Sl.novine F BiH“, br. 46/14) smanjen je procenat održavanja prosječnog dekadnog minimuma likvidnosti sa 20% na 10% i visine dnevnog minimuma novčanih sredstava sa 10% na 5%.

⁴⁵ Promjene u indexima na pozicijama 4.1., 4.2., 5. i 6. su rezultat izmjene navedene u prethodnoj napomeni.

⁴⁶ Finansijska aktiva iskazana je na neto osnovi (umanjena za ispravke vrijednosti).

obaveza po uzetim kreditima za 69,4% ili 147 miliona KM i subordinisanih dugova za 8,3% ili dva miliona KM. Obaveze s rokom dospijea preko jedne godine (4,2 milijarde KM) ostale su gotovo na istom nivou.

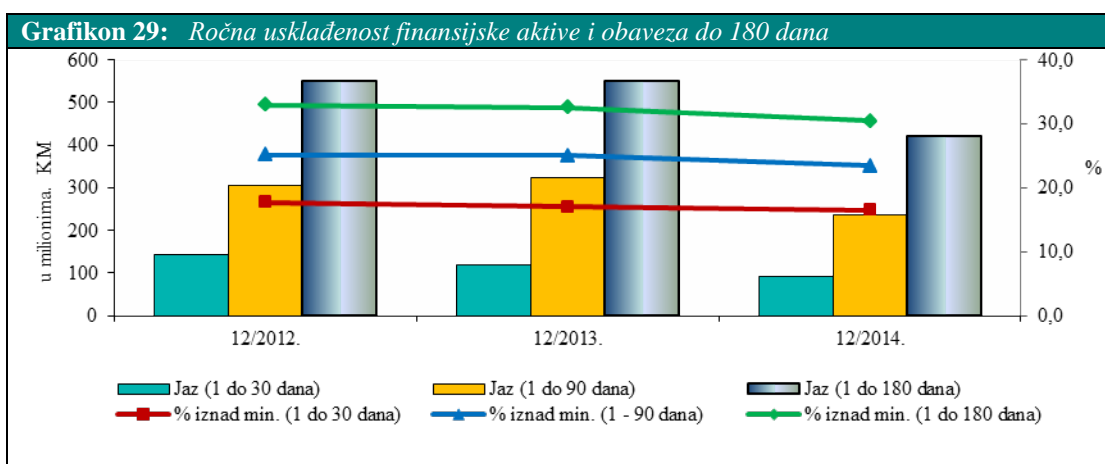
Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijea stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana⁴⁷.

- u 000 KM -

Tabela 44: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana					
Opis	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4		
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	5.490.582	5.924.526	6.309.132	108	106
2. iznos finansijskih obaveza	5.346.703	5.806.822	6.215.782	109	107
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	143.879	117.704	93.350	82	79
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,7%	102,0%	101,5%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	17,7%	17,0%	16,5%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.355.017	6.809.340	7.137.846	107	105
2. iznos finansijskih obaveza	6.048.777	6.485.914	6.901.893	107	106
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	306.240	323.426	235.953	106	73
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	105,1%	105,0%	103,4%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	25,1%	25,0%	23,4%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.454.731	7.812.974	8.068.361	105	103
2. iznos finansijskih obaveza	6.903.027	7.263.293	7.647.885	105	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	551.704	549.681	420.476	100	76
<i>Obračun izvršenja propisane obaveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	108,0%	107,6%	105,5%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	33,0%	32,6%	30,5%		

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 31. 12. 2014. godine pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza u odnosu na propisane limite.

⁴⁷ Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su procenti za ročnu usklađenost finansijske aktive i obaveza: najmanje 85% izvora sredstava s rokom dospijea do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospijea do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospijea do 90 dana u plasmane s rokom dospijea do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospijea do 180 dana u plasmane s rokom dospijea do 180 dana.

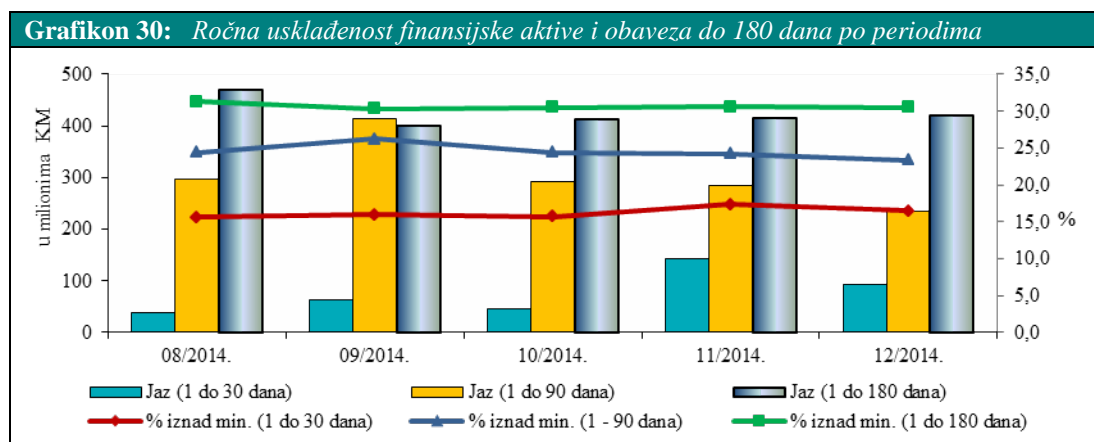
U prethodne dvije godine (2012. godine i 2013. godine) bio je prisutan trend poboljšanja ročne usklađenosti, sa 31. 12. 2012. godine finansijska aktiva bila je veća od finansijskih obaveza u sva tri intervala dospijeća, uz nešto veće poboljšanje pozicija likvidnosti u intervalu do 90 i do 180 dana, dok je pozitivni jaz u intervalu do 30 dana bio ipak nešto manji u odnosu na 31. 12. 2011. godine. Ostvareni procenti ročne usklađenosti su bili iznad propisanog minimuma, i to za 17,7% u prvom intervalu, 25,1% u drugom i 33,0% u trećem intervalu.

Sa 31. 12. 2013. godine ostvareni procenti ročne usklađenosti su u sva tri intervala skoro isti kao na kraju 2012. godine i dalje su znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 17,0%, u drugom za 25,0% i u trećem intervalu za 32,6%.

Sa 31. 12. 2014. godine ostvareni procenti ročne usklađenosti su nešto niži nego na kraju 2013. godine, zbog smanjenja jaza po osnovu većeg povećanja finansijskih obaveza od povećanja finansijske aktive, najvećim dijelom po osnovu rasta depozita i obaveza po uzetim kreditima u drugom i trećem intervalu, dok je rast finansijske aktive najvećim dijelom ostvaren po osnovu rasta novčanih sredstava i aktive za trgovinu.

Ostvareni procenti ročne usklađenosti, iako nešto niži nego na kraju 2013. godine, su i dalje znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 16,5%, u drugom za 23,4% i u trećem intervalu za 30,5%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza u periodu august-decembar 2014. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim procentima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na osnovu svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankarskog sistema u F BiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i nivo izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte finansijske krize na BiH i uticaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane, zbog loše ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obaveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih finansijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor finansiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, zbog slabijeg priliva likvidnih sredstava zbog pada naplativosti kredita, treba istaći da će u narednom periodu banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obaveza na vrijeme, a na osnovu kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uslovima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvještaja i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju u skladu s usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilansa i vanbilansa

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih principa kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja utjecaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴⁸ kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na osnovni kapital banke⁴⁹.

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i nivo izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvještavati FBA. Na osnovu kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvještaja, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcioniše kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 31. 12. 2014. godine na nivou bankarskog sistema u valutnoj strukturi aktive banaka učešće stavki u stranim valutama iznosilo je 11,4% ili 1,8 milijardi KM (na kraju 2013. godine 12,6% ili 1,9 milijardi KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 44,2% ili 7,1 milijardu KM (na kraju 2013. godine 46,7% ili 7,2 milijarde KM).

⁴⁸ "Službene novine F BiH", br. 48/12 – Prečišćeni tekst.

⁴⁹ Članom 7. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% osnovnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

U sljedećoj tabeli daje se struktura i trend finansijske aktive i obaveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

-u milionima KM-

Tabela 45: Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EURO i ukupno) ⁵⁰

Opis	31.12.2013.				31.12.2014.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Finansijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	996	13,0	1.516	18,0	960	12,6	1.385	16,7	96	91
2. Krediti	40	0,5	44	0,5	38	0,5	41	0,5	95	93
3. Krediti s val. klauzulom	6.285	82,2	6.465	76,9	6.301	83,0	6.449	77,9	100	100
4. Ostalo	332	4,3	386	4,6	295	3,9	409	4,9	89	106
Ukupno (1+2+3+4)	7.653	100,0	8.411	100,0	7.594	100,0	8.284	100,0	99	98
<i>II. Finansijske obaveze</i>										
1. Depoziti	5.345	72,6	5.990	74,7	5.363	72,5	5.975	74,4	100	100
2. Uzeti krediti	986	13,4	994	12,4	949	12,8	954	11,9	96	96
3. Dep. i kred. s val. klauz.	798	10,9	798	9,9	882	11,9	882	11,0	111	111
4. ostalo	226	3,1	237	3,0	209	2,8	216	2,7	92	91
Ukupno (1+2+3+4)	7.355	100,0	8.019	100,0	7.403	100,0	8.027	100,0	101	100
<i>III. Vanbilans</i>										
1. Aktiva	80		80		78		78			
2. Pasiva	255		359		50		109			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	122		113		219		226			
%	6,6%		6,1%		12,3%		12,7%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	23,4%		23,9%		17,7%		17,3%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi⁵¹ dominantno je učešće EURO od 70,4%, što je neznatno više od učešća 31. 12. 2013. godine (70,3%), zbog blažeg smanjenja nominalnog iznosa sa 1,36 milijardi KM na 1,29 milijardi KM. Učešće EURO u obavezama od 91,3% je nešto više nego na kraju 2013. godine, uz pad nominalnog iznosa za 36 miliona KM.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kreditu) i obaveza⁵², koji je posebno značajan u aktivi (77,8% ili 6,5 milijardi KM) i približno je na istom nivou kao i 31. 12. 2013. godine (76,9% ili 6,5 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 22,2% ili 1,8 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 15,6% ili 1,3 milijarde KM i ostale valute 6,5% ili 0,5 milijardi KM (na kraju 2013. godine ostale stavke u EURO imale su učešće od 16,3% ili 1,4 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (10 milijardi KM), cca 64,4% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (97,7%).

Na strani izvora, struktura finansijskih obaveza uslovljava i determinira strukturu stavki finansijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obavezama (osam milijardi KM) najveće učešće od 81,2% ili 6,5 milijardi KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je učešće i iznos indeksiranih

⁵⁰ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁵¹ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, finansijska aktiva se do 31.12.2011. godine iskazivala po neto principu, odnosno umanjena za rezerve za kreditne gubitke, dok se sa prelaskom na novu metodologiju izračuna umanjena stavki finansijske aktive u skladu sa MRS, od 31.12.2011. godine, iskazuje umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obaveze.

⁵² U cilju zaštite od promjena deviznog kursa banke ugovaraju određene stavke aktive (kreditu) i obaveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

obaveza minimalan i iznosi 11,0% ili 0,9 milijardi KM (na kraju 2013. godine učešće obaveza u EURO bilo je 81,8% ili 6,5 milijardi KM, a indeksiranih obaveza 9,9% ili 0,8 milijardi KM).

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sistema F BiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sistema FX riziku u 2014. godini kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 31. 12. 2014. godine dugu deviznu poziciju imalo je 15 banaka, a kratku poziciju dvije banke. Na nivou sistema iskazana je duga devizna pozicija od 12,7% ukupnog osnovnog kapitala banaka, što je za 17,3 procentna poena manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO, kao i ukupna, iznosila je 12,3% što je za 17,7 procentnih poena manje od dozvoljene, pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (neto duga pozicija).

Iako u uslovima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom u skladu s usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u periodu provođenja reformi je dostigao zavidan nivo i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio finansijskog i ukupnog ekonomskog sistema F BiH. Naredne aktivnosti treba da budu usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktuelnim stresnim uslovima, te njegov dalji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uslovljeni stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sistema, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduslov za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi poticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor privrede i stanovništva.

U cilju dodatnog jačanja otpornosti banaka u Federaciji BiH na potencijalno moguće oštrije krizne situacije, FBA je početkom 2013. godine donijela Odluku o privremenom ograničenju i minimalnim uslovima za isplatu dividendi, diskrecionih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka, čime je isplata dividendi vezana za postojanje kapitalnog zaštitnog amortizera u iznosu od 2,5% u odnosu na propisanu minimalnu stopu adekvatnosti kapitala i stopu osnovnog kapitala banaka u odnosu na rizičnu aktivu. U maju 2014. godine po usvajanju nove Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti, prestala je da važi ova privremena Odluka, a zahtjevi privremene Odluke su uključeni u novu Odluku. Novom Odlukom su osim kvantitativnog i strukturalnog jačanja regulatornih zahtjeva za kapital, uveli i dodatni kapitalni zahtjevi: kapitalna poluga 6%, konzervacioni tampon za pokriće povećanih gubitaka za slučaj krize (u visini 2,5%). U skladu sa novom Odlukom, FBA u slučaju potrebe može posebnom odlukom propisati i druge specifične tampone za protucikličnu zaštitu i sistemski rizik, koje bi morao činiti osnovni kapital iznad minimalnog propisanog.

Polazeći od činjenice da postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora finansiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, te da se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, FBA je u junu 2014. godine izmijenila i dopunila postojeće propise o likvidnosti. Cilj izmjene propisa primarno je u funkciji poticanja kreditnog rasta, prije svega kreditiranja realnog sektora, a efekti se očekuju u narednom periodu.

U 2014. godini Agencija je, također, donijela podzakonske akte vezano za primjenu Zakona o zaštiti žiranata u Federaciji Bosne i Hercegovine i Zakona o zaštiti korisnika finansijskih usluga u Federaciji

Bosne i Hercegovine, čime se zaokružio regulatorni okvir za adekvatnu primjenu navedenih Zakona.

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom periodu će:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za prevazilaženje i ublažavanje efekata globalne finansijske krize na bankarski sektor u F BiH;
- nastaviti sa provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnom nivou;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvještaja i kontrolama na licu mjesta sa težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
  - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
  - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentrisan veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
  - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma i unapređivati saradnju sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
  - raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Evropskoj uniji,
  - pregledati i redovno ažurirati plan za vanredne situacije u sklopu pripreme za krizu,
  - razviti i implementirati alat „Sistem ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije finansijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
  - nadzirati usklađenost banaka sa zakonima i podzakonskim aktima i primijenjene prakse u bankama u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata,
  - uspostavljati i širiti saradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru F BiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
  - nastaviti saradnju sa ECB-om i EBA-om u pravcu potpisivanja međusobnih memoranduma i razmjene informacija u nadzoru banaka, te za međunarodnim finansijskim institucijama MMF, SB, EBRD-om i dr.
  - unapređivati saradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog poslovanja, organizovati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati saradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplati potraživanja i potpuno se uključivati u gradnju i funkcioniranje jedinstvenog registra neurednih dužnika - pravnih i fizičkih lica, sa dnevnom ažurnosti podataka.
- kontinuirano operativno usavršavati informacioni sistem koji će omogućiti što ranije upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati okončanje postupaka likvidacije na osnovu zaključka Upravnog odbora.

Također je potrebno i dalje snažnije angažovanje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji Programa mjera za ublažavanje posljedica globalne ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, prihvaćenog od strane Ekonomsko socijalnog vijeća za teritoriju F BiH u decembru 2008. godine, te u skladu s dokumentom Vlade F BiH;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na nivou države;

- kreiranju i dogradnji regulative za finansijski sektor koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, a posebno na pripremi i usvajanju novog Zakona o bankama i zakonskog okvira za sanaciju banaka;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao nivou ostvarenom u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- pripremanju za kreiranje zakonske regulative za bankarski sektor i finansijski sistem polazeći i od Bazelskih principa, Bazelskih okvira kapitala i Evropskih bankarskih direktiva;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za privredu;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- kreiranje i donošenje mjera u cilju rješavanja ili ublažavanja problema prezaduženih osoba;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najbitniji dio sistema, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrisati na:

- potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od uticaja krize koja je u sadašnjim uslovima najveća opasnost za banke i za realni sektor privrede i stanovništva;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje nivoa solventnosti srazmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprječavanju pranja novca i finansiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima;
- jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obaveza i uloge;
- unapređenju sistema ranog prepoznavanja kvarenja kreditnog portfolija i efikasnijim mjerama za rješavanje nekvalitetnih kredita;
- aktivno učešće u implementaciji mjera na rješavanju problema prezaduzenosti pojedinaca, finansijskoj konsolidaciji privrednih društava;
- implementaciji zakona i podzakonskih akata u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata;
- pripremi i ažuriranju svojih planova vanrednih mjera;
- redovno, ažurno i tačno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-69-4 /15

Sarajevo, 31.03.2015. godine

PRILOZI

PRILOG 1.....	Osnovni podaci o bankama u F BiH
PRILOG 2.....	Zakonski okviri za rad Agencije za bankarstvo F BiH i banaka u F BiH
PRILOG 3.....	Bilans stanja banaka u F BiH po shemi FBA
PRILOG 4.....	Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u F BiH
PRILOG 5.....	Štednja stanovništva u bankama u F BiH
PRILOG 6.....	Izveštaj o klasifikaciji aktive i vanbilansnih rizičnih stavki u bankama u F BiH
PRILOG 7.....	Bilans uspjeha banaka u F BiH po shemi FBA
PRILOG 8.....	Izveštaj o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u F BiH
PRILOG 9.....	Podaci o zaposlenim u bankama u F BiH

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 31.12.2014. godine

Br.	BANKA	Adresa		Telefon	Direktor
1	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18	033/278-520, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb	033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b	070/340-341, fax:036/444-235	DRAGAN KOVAČEVIĆ
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a.	033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1	032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
6	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3	037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
7	MOJA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva br. 25	033/586-870, fax:586-880	MIRZA HUREM
8	NLB BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34	035/259-259, fax:250-596	Privr.direktor - IZTOK GORNIK
9	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6	033/277-700, fax:664-175	ADNAN BOGUNIĆ
10	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb	033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
11	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb.	033/755-010, fax: 213-851	KARLHEINZ DOBNIGG
12	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1	033/724-930, fax: 668-952	SALKO SELMAN
13	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1	033/295-601, fax:263-832	EDIN KARABEG
14	SPARKASSE BANK dd BOSNA I HERCEGOVINA- SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7	033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
15	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb	036/312-112, fax:312-121	IVAN VLAHO
16	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6	033/561-000, fax: 201-567	SENAD REDŽIĆ
17	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13	033/280-100, fax: 663-399	MIRZET RIBIĆ
18	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2	033/252-230, fax: 252-245	ALI RIZA AKBAŞ

PRILOG 2

**PRAVNI OKVIR ZA RAD AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH,
BANAKA, MIKROKREDITNIH ORGANIZACIJA I LLIZING DRUŠTAVA U
FEDERACIJI BIH**

I. PROPISI VEZANI ZA USTROJ AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BIH

- Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12),
- Statut Agencije za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, broj: 42/04),
  - Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji Agencije za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, br. 46/09, 32/10, 65/12, 88/12, 60/13, 23/14-prečišćeni tekst).

II. PROPISI VEZANI ZA NADLEŽNOST POSLOVANJA AGENCIJE

Zakoni

1. Zakon o bankama (“Službene novine F BiH”, br. 39/98, 32/00, 48/01, 27/02, 41/02, 58/02, 13/03, 19/03, 28/03 i 66/13),
2. Zakon o mikrokreditnim organizacijama (“Službene novine FBiH”, broj: 59/06),
3. Zakon o udruženjima i fondacijama („Službene novine FBiH“, broj: 45/02)
4. Zakon o lizingu („Službene novine FBiH", br. 85/08 i 39/09, 65/13),
5. Zakon o Razvojnoj banci Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, broj: 37/08),
6. Zakon o osiguranju depozita u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 20/02, 18/05, 100/08 i 75/09, 57/13),
7. Zakon o deviznom poslovanju (“Službene novine FBiH”, broj: 47/10),
8. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (“Službeni glasnik BiH“, broj: 53/09).
9. Zakon o zaštiti korisnika finansijskih usluga (“Službene novine FBiH”, broj: 31/14 – stupio na snagu 1.5.2014.god., a primjenjuje se od 1.11.2014.god.)

Odluke i uputstva Agencije za bankarstvo vezano za rad banaka

1. Odluka o minimalnim standardima upravljanja informacijskim sistemima u bankama BiH („Službene novine FBiH“, broj: 1/12),
2. Odluka o minimalnim standardima upravljanja eksteralizacijom („Službene novine FBiH“, broj: 1/12),
3. Odluka o obliku izvještaja koje banke dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 110/12 i 15/13, 46/14, 62/14),
4. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje koncentracijom rizika banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12-prečišćeni tekst),
5. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12-prečišćeni tekst,- prestao sa važi 2014.god.),
6. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka i kapitalnoj zaštiti (“Službene novine FBiH”, broj: 46/14- stupila na snagu 19.6.2014.god.)
7. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12-prečišćeni tekst),
8. Odluka o minimumu obima, oblika i sadržaja programa i izvještaja o ekonomsko-

- finansijskoj reviziji banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12-prečišćeni tekst)
9. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite (“Službene novine FBiH”, broj 48/12-prečišćeni tekst),
  10. Odluka o utvrđivanju tarife naknada Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 48/12-prečišćeni tekst),
  11. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12) ,
  12. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12-prečišćeni tekst i 110/12, 46/14) ,
  13. Odluka o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine FBiH“, broj: 85/11-prečišćeni tekst i 33/12-ispravka i 15/13),
  14. Odluka o uslovima i načinu postupanja banke po prigovoru klijenta („Službene novine FBiH“, broj: 32/10),
  15. Odluka o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obaveza fizičkih i pravnih lica u bankama („Službene novine FBiH“, br. 2/10, 86/10, 1/12 i 111/12 i 1/14) ,
  16. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje operativnim rizikom u bankama („Službene novine FBiH“, br. 6/08 i 40/09),
  17. Kriteriji za interno rangiranje banaka od strane Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, broj 3/03 i 6/03 ispr.),
  18. Odluka o izvještavanju o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
  19. Odluka o uslovima kada se banka smatra nesolventnom (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
  20. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03, 23/14),
  21. Odluka o minimalnim standardima za poslovanje sa licima povezanim sa bankom (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
  22. Odluka o superviziji banaka i postupcima Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
  23. Odluka o minimalnim standardima interne i eksterne revizije u bankama (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
  24. Odluka o postupku za utvrđivanje potraživanja i raspodjele aktive i pasive prilikom likvidacije banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
  25. Odluka o minimalnim standardima sistema interne kontrole u bankama (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
  26. Odluka o obračunu kamata i naknada za neaktivne račune (“Službene novine F BiH”, broj 7/03),
  27. Odluka o visini i uslovima dodjele kredita uposlenicima banke (“Službene novine FBiH”, br. 7/03 i 83/08),
  28. Odluka o izvavi o imovinskom stanju (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
  29. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje tržišnim rizicima u bankama („Službene novine FBiH“, br. 55/07, 81/07, 6/08, 52/08 i 79/09).
  30. Odluka o privremenom ograničenju i minimalnim uslovima za isplatu dividendi, diskrecionih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka („Službene novine FBiH“, broj: 15/13),
  31. Uputstvo za licenciranje i druge saglasnosti Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 1/14 - prečišćeni tekst) ,
  32. Uputstvo o izmijenjenom načinu formiranja, evidentiranja i izvještajnog iskazivanja rezervi za kreditne gubitke (decembar 2011, januar 2013),
  33. Uputstvo o načinu izvještavanja privremenog upravnika o poslovanju banke pod privremenom upravom (19.07.2013. godine),

34. Uputstvo o formi i načinu dodatnog izvještavanja banaka pod privremenom upravom (19.07.2013. godine),
35. Uputstvo o načinu izvještavanja likvidacionog upravnika o provođenju likvidacije u banci (19.07.2013.godine),
36. Odluka o savjesnom postupanju članova organa banke („Službene novine FBiH, broj: 60/13),
37. Odluka o procjeni članova organa banke („Službene novine FBiH“, broj: 60/13),
38. Odluka o politici i praksi naknada zaposlenicima u banci („Službene novine FBiH“, broj: 60/13),
39. Odluka o minimalnim standardima za obavljanje mjenjačkih poslova („Službene novine FBiH“, br. 95/13 i 99/13),
40. Odluka o postupku kontrole obavljanja mjenjačkih poslova („Službene novine FBiH“, broj 95/13),
41. Odluka o uslovima i načinu obavljanja platnog prometa s inostranstvom („Službene novine FBiH“, broj: 95/13),
42. Odluka o postupku kontrole deviznog poslovanja u banci-platni promet („Službene novine FBiH“, broj: 95/13).
43. Odluka o uslovima i načinu postupanja banke, mikrokreditne organizacije i leasing društva po prigovoru klijenta („Službene novine FBiH“, br. 23/14, 62,14),
44. Odluka o uslovima za procjenu i dokumentovanje kreditne sposobnosti („Službene novine FBiH“, broj: 23/14),
45. Odluka o privremenim mjerama za tretman kreditnih obaveza klijenata banaka koji su pogođeni elementarnim nepogodama („Službene novine FBiH“, broj: 55/14)

Odluke i uputstva Agencije za bankarstvo vezano za rad mikrokreditnih organizacija

1. Odluka o uslovima i postupku izdavanja i oduzimanja dozvole za rad i drugih saglasnosti mikrokreditnim organizacijama („Službene novine FBiH“, broj: 27/07 i 46/11),
2. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje dozvole za rad i saglasnosti za stjecanje vlasničkih udjela ulaganjem i prijenosom imovine mikrokreditne fondacije („Službene novine FBiH“, broj: 27/07),
3. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje dozvole za rad mikrokreditnoj fondaciji nastaloj promjenom oblika mikrokreditne organizacije („Službene novine FBiH“, broj: 27/07),
4. Odluka o nadzoru poslovanja mikrokreditnih organizacija („Službene novine FBiH“, broj: 27/07),
5. Odluka o obliku i sadržaju izvještaja koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH i rokovima izvještavanja („Službene novine FBiH“, br. 27/07 i 110/12 i 15/13),
6. Odluka o visini i načinu formiranja i održavanja rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija („Službene novine FBiH“, broj: 27/07),
7. Odluka o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije („Službene novine FBiH“, broj: 27/07),
8. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite („Službene novine FBiH“, broj: 27/07, 46/09 , 46/11, 48/12 - prečišćeni tekst, 23/14),
9. Odluka o uslovima i načinu postupanja mikrokreditne organizacije po prigovoru klijenta („Službene novine Federacije BiH“, broj: 32/10),
10. Odluka o naknadama koje se za rad mikrokreditne organizacije plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH („Službene novine FBiH“, broj: 46/11),

11. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti mikrokreditnih organizacija na sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (“Službene novine FBiH”, broj 48/12),
12. Upustvo za izračunavanje i ponderisane i efektivne kamatne stope,
13. Upustvo za izračunavanje prilagođenog povrata na aktivu,
14. Upustvo za izračunavanje pokazatelja operativne efikasnosti,
15. Upustvo za izradu izvještaja MKO.
16. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje kreditnih aktivnosti mikrokreditnih organizacija i procjenu kreditne sposobnosti („Službene novine FBiH“, broj: 23/14),

Odluke Agencije za bankarstvo vezano za rad lizing društava

1. Odluka o obliku i sadržaju izvještaja koje lizing društva dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH i rokovima izvještavanja („Službene novine FBiH“, br. 46/09, 48/12 i 110/12),
2. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje dozvole za obavljanje poslova lizinga („Službene novine FBiH“, broj: 46/09),
3. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje saglasnosti lizing društvu („Službene novine FBiH“, br. 46/09 i 46/11),
4. Odluka o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope za ugovor o finansijskom lizingu („Službene novine FBiH“, broj: 46/09),
5. Odluka o jedinstvenom načinu i metodu obračuna i iskazivanja lizing naknade po ugovoru o operativnom lizingu („Službene novine FBiH“, broj: 46/09 i 48/12),
6. Odluka o minimalnoj visini i načinu formiranja, upravljanja i održavanja rezervi za gubitke i upravljanje rizicima lizing društva („Službene novine FBiH“, broj: 46/09),
7. Odluka o nadzoru lizing društva („Službene novine FBiH“, broj: 46/09),
8. Odluka o naknadama koje lizing društva plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 46/09 i 46/11),
9. Odluka o uslovima i načinu postupanja lizing društva po prigovoru korisnika lizing usluga („Službene novine FBiH“, broj:48/12),
10. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti lizing društava na sprječavanju pranja novca i finansiranja terorističkih aktivnosti (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12),
11. Uputstvo za izradu izvještaja lizing društva (31.01.2013.).
12. Odluka o minimalnim standardima za dokumentovanje finansiranja putem lizing ugovora i procjenu kreditne sposobnosti (“Službene novine FBiH”, broj: 46/14)

Odluke i uputstva Agencije za bankarstvo vezano za rad ombudsmena za bankarski sistem

1. Pravila postupanja ombudsmena za bankarski sistem (“Službene novine FBiH”, broj: 62/14)
2. Odluka o uvjetima i načinu postupanja po zahtjevu žiranta za oslobađanje od obaveze jemstva („Službene novine FBiH“, broj: 23/14, 62/14),
3. Odluka o minimalnim zahtjevima u pogledu sadržaja, razumljivosti i dostupnosti općih i posebnih uslova poslovanja davaoca finansijskih usluga (“Službene novine FBiH”, broj: 62/14)

Ostali propisi:

Razvojna Banka FBiH

1. Uredba o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH, (“Službene novine FBiH”, br. 57/08, 77/08 i 62/10),
2. Odluka o utvrđivanju visine naknada za obavljanje nadzora nad radom Razvojne banke FBiH, (“Službene novine FBiH”, broj: 65/09).

Devizno poslovanje

1. Pravilnik o postupku otvaranja i vođenja deviznih računa i deviznih štednih uloga rezidenata u banci (“Službene novine FBiH”, broj 56/10),
2. Pravilnik o uslovima i načinu otvaranja, vođenja i zatvaranja računa nerezidenata u banci (“Službene novine FBiH”, broj 56/10),
3. Pravilnik o načinu, rokovima i obrascima izvještavanja o kreditnim poslovima sa inostranstvom (“Službene novine FBiH”, broj 79/10),
4. Odluka o iznošenju strane gotovine i čekova (“Službene novine FBiH”, broj: 58/10),
5. Odluka o uslovima i načinu obavljanja mjenjačkih poslova (“Službene novine FBiH”, broj 58/10 i 49/11),
6. Odluka o uslovima za izdavanje odobrenja za otvaranje deviznog računa u inostranstvu (“Službene novine F BiH”, broj 58/10),
7. Odluka o plaćanju, naplati i prenosu u devizama i stranoj gotovini (“Službene novine FBiH”, broj 58/10),
8. Odluka o načinu i uslovima pod kojima rezidenti u poslovanju s nerezidentima mogu primiti naplatu ili izvršiti plaćanje u stranoj gotovini i gotovini u konvertibilnim markama (“Službene novine FBiH”, broj 58/10),
9. Instrukcija o strukturi i upotrebi Međunarodnog broja bankovnog računa (IBAN) (“Službene novine FBiH”, broj 4//07).

Sprječavanje pranja novca

1. Pravilnik o procjeni rizika, podacima, informacijama, dokumentaciji, metodama identifikacije i ostalim minimalnim pokazateljima neophodnim za efikasnu provedbu odredbi Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj 93/09),
2. Uputstvo o načinu popune obrazaca i elektronskog unosa podataka za prijavu novčanih transakcija od strane obveznika („Službeni glasnik BiH“, broj 22/11).

III. OSTALI ZAKONI I PROPISI FBiH

1. Zakon o obligacijskim odnosima (“Službeni list RBiH” broj 2/92, 13/93 i 13/94, „Službene novine FBiH“, broj 29/03 i 42/11),
2. Zakon o platnim transakcijama (“Službene novine FBiH”, broj 32/00 i 28/03),
  - 2.1. Uputstvo o načinu na koji je banka obavezna izvještavati komitente-trezore i vanbudžetske fondove (“Službene novine FBiH”, broj 55/00 i 2/01),
  - 2.2. Uputstvo o formi i sadržaju naloga za plaćanje i procedurama za izvršavanje platnih transakcija (“Službene novine FBiH”, broj 55/00, 2/01, 45/02, 7/04 i 11/04),
  - 2.3. Uputstvo o otvaranju i zatvaranju računa za obavljanje platnih transakcija i vođenje evidencije (“Službene novine FBiH”, broj 55/00, 61/05 i 62/11),

- 2.4. Uputstvo o obavezi banke prilikom otvaranja bankovnog računa za obavljanje unutarnjih platnih transakcija (“Službene novine FBiH”, broj 56/00, 9/01, 28/01 i 46/03),
- 2.5. Uputstvo o uspostavljanju Jedinog registra imaoaca računa u komercijalnim bankama, te sadržaja i načinu vođenja registra računa u Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, broj 14/01),
- 2.6. Instrukcija o strukturi računa za obavljanje platnih transakcija (“Službene novine FBiH”, broj 52/00),
- 2.7. Instrukcija o načinu plaćanja na i sa blokiranih računa, koji se vode u Zavodu za platni promet FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 2/01 i 46/03),
3. Zakon o prestanku važenja Zakona o unutarnjem platnom prometu („Službene novine FBiH“, broj 56/04),
4. Zakon o čeku (“Službene novine FBiH”, broj 32/00),
5. Zakon o mjenici (“Službene novine FBiH”, broj 32/00 i 28/03),
6. Zakon o visini stope zatezne kamate (“Službene novine FBiH”, broj 27/98 i 51/01, 28/13),
7. Zakon o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja (“Službene novine FBiH”, broj 56/04, 68/04, 29/05 i 48/11, 28/13),
8. Zakon o visini stope zatezne kamate na javne prihode (“Službene novine FBiH”, broj 48/01, 52/01 i 42/06),
9. Zakon o privrednim društvima (“Službene novine FBiH” broj 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05, 91/07, 84/08, 88/8-ispr., 7/09-ispr. i 63/10, 75/13),
10. Zakon o preuzimanju dioničkih društava („Službene novine FBiH“, broj 7/06),
11. Zakon o registraciji poslovnih subjekata u FBiH (“Službene novine FBiH”, br. 27/05, 68/05 i 43/09),
12. Zakon o javnim preduzećima („Službene novine FBiH“, broj 8/05, 81/08, 22/09 i 109/12),
13. Zakon o likvidacijskom postupku (“Službene novine FBiH”, broj 29/03),
14. Zakon o stečajnom postupku (“Službene novine FBiH”, broj 29/03, 32/04 i 42/06),
15. Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u FBiH („Službene novine FBiH“, broj 86/07, 24/09 i 44/10) ,
  - 15.1. Pravilnik o evidenciji vanjskog duga u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 14/08),
  - 15.2. Pravilnik o potrebnoj dokumentaciji za izdavanje prethodnog odobrenja kantonu, općini ili gradu za zaduživanje i izdavanje garancije po osnovu unutrašnjeg duga (“Službene novine FBiH”, broj 14/08),
  - 15.3. Pravilnik o pratećoj dokumentaciji i informacijama neophodnim u proceduri donošenja odluke o izdavanju garancije FBiH i procentu premije i provizije za izdavanje garancija (“Službene novine F BiH”, broj 14/08),
  - 15.4. Pravilnik o evidenciji garancija u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 14/08),
  - 15.5. Odluka o uslovima i procedurama emisije obveznica FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 31/12),
  - 15.6. Odluka o uslovima i procedurama emisije trezorskih zapisa FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 88/12),
16. Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 83/09),
17. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 64/07 i 80/11),
18. Zakon o klasifikaciji zanimanja u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 111/12),
  - 18.1. Odluka o standardnoj klasifikaciji zanimanja u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 40/04, 26/09 i 40/09),
19. Zakon o tržištu vrijednosnih papira (“Službene novine FBiH”, broj 85/08 i 109/12),
20. Zakon o registru vrijednosnih papira (“Službene novine FBiH”, broj 39/98, 36/99 i 33/04),
21. Zakon o komisiji za vrijednosne papire (“Službene novine FBiH” broj 39/98, 36/99 i 33/04),
22. Zakon o radu (“Službene novine FBiH”, broj 43/99, 32/00 i 29/03),
23. Zakon o vijeću zaposlenika (“Službene novine FBiH”, broj 38/04),
24. Zakon o zapošljavanju stranaca (“Službene novine F BiH”, broj 111/12),

25. Zakon o investicijskim fondovima ("Službene novine FBiH", broj 85/08),
26. Zakon o društvima za upravljanje fondovima i investicijskim fondovima ("Službene novine FBiH", br. 41/98, 36/99, 36/00, 27/02, 44/02, 50/03 i 70/04),
27. Zakon o društvima za osiguranje u privatnom osiguranju ("Službene novine FBiH", broj 24/05 i 36/10),
28. Zakon o posredovanju u privatnom osiguranju ("Službene novine FBiH", broj 22/05 i 8/10),
29. Zakon o poreznoj upravi Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 29/11 i 27/12, 7/13),
30. Zakon o porezu na dobit ("Službene novine FBiH", broj 97/07, 14/08-ispr. i 39/09),
31. Zakon o porezu na dohodak ("Službene novine FBiH", broj 10/08, 9/10 i 44/11, 7/13, 65/13),
32. Zakon o doprinosima ("Službene novine FBiH", broj 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06 i 14/08),
33. Zakon o naplati i djelimičnom otpisu dospjelih, a nenaplaćenih doprinosa za socijalno osiguranje ("Službene novine FBiH", broj 25/06 i 57/09),
34. Zakon o Jedinstvenom sistemu registracije kontrole i naplate doprinosa ("Službene novine FBiH", broj 42/09 i 109/12),
35. Zakon o početnoj bilanci stanja preduzeća i banaka ("Službene novine FBiH", broj 12/98, 40/99, 47/06, 38/08 i 65/09),
36. Zakon o reviziji privatizacije državnog kapitala u gospodarskim društvima i bankama ("Službene novine FBiH", broj 55/12),
37. Zakon o utvrđivanju i realizaciji potraživanja građana u postupku privatizacije ("Službene novine FBiH", broj 27/97, 8/99, 45/00, 54/00, 7/01, 32/01, 27/02, 57/03, 44/04, 79/07, 65/09, 48/11 i 111/12),
38. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjih obaveza FBiH ("Službene novine FBiH", broj 66/04, 49/05, 5/06, 35/06, 31/08, 32/09, 65/09 i 42/11, 91/13),
39. Zakon o izmirenju obaveza na osnovu računa stare devizne štednje u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 62/09 i 42/11, 91/13),
40. Zakon o udruženjima i fondacijama ("Službene novine FBiH", broj 45/02),
41. Zakon o obrtu i srodnim djelatnostima ("Službene novine FBiH", broj 35/09 i 42/11),
42. Zakon o eksproprijaciji ("Službene novine FBiH", broj 70/07, 36/10 i 25/12),
43. Zakon o prestanku važenja Zakona o građenju ("Službene novine FBiH", broj 55/02, 34/07),
44. Zakon o građevinskom zemljištu u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 67/05),
45. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom FBiH ("Službene novine FBiH", broj 20/05, 17/06, 62/06, 40/07, 70/07, 94/07 i 41/08),
46. Zakon o slobodi pristupa informacijama u FBiH („Službene novine FBiH“, broj 32/01 i 48/11),
47. Zakon o prekršajima FBiH ("Službene novine FBiH", broj 31/06 i 37/10-ispr.),
48. Zakon o notarima ("Službene novine FBiH", broj 45/02),
49. Zakon o vještacima ("Službene novine FBiH", broj 49/05 i 38/08),
50. Zakon o agencijama i unutrašnjim službama za zaštitu ljudi i imovine ("Službene novine FBiH", broj 78/08, 67/13),
51. Zakon o zemljišnim knjigama FBiH ("Službene novine FBiH", broj 58/02, 19/03 i 54/04),
52. Zakon o stranim ulaganjima ("Službene novine FBiH", broj 61/01 i 50/03),
53. Zakon o postupku medijacije ("Službene novine FBiH", broj 49/07),
54. Zakon o trezoru FBiH ("Službene novine FBiH", broj 58/02, 19/03 i 79/07),
55. Zakon o Vladi FBiH („Službene novine FBiH“, broj 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06),
56. Zakon o federalnom tužilaštvu FBiH ("Službene novine FBiH", broj 42/02 i 19/03),
57. Zakonu o sudovima u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 38/05, 22/06, 63/10 i 72/10-ispr.),
58. Zakon o izvršnom postupku ("Službene novine FBiH", broj 32/03, 52/03, 33/06, 39/06- ispr., 39/09, 74/11 i 35/12),
59. Zakon o privremenom odlaganju od izvršenje potraživanja na osnovu izvršnih odluka na teret

- budžeta FBiH (“Sl. novine FBiH”, broj 9/04 i 30/04),
60. Zakon o upravnom postupku (“Službene novine FBiH”, broj 2/98 i 48/99),
61. Zakon o upravnim sporovima (“Službene novine FBiH”, broj 9/05),
62. Zakon o parničnom postupku (“Službene novine FBiH”, broj 53/03, 73/05 i 19/06),
63. Zakon o vanparničnom postupku („Službene novine FBiH“, broj 2/98, 39/04 i 73/05),
64. Krivični zakon FBiH („Službene novine FBiH“, broj 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11),
65. Zakon o krivičnom postupku FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10, 8/13),
66. Zakon o izvršenju krivičnih sankcija u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 44/98, 42/99, 12/09 i 42/11),
67. Zakon o sukobu interesa u organima vlasti u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 70/08),
68. Zakon o finansijsko-informatičkoj agenciji ("Službene novine FBiH", broj 80/11),
69. Zakon o fiskalnim sistemima ("Službene novine FBiH", broj 81/09),
70. Zakon o privatizaciji banaka (“Službene novine FBiH”, broj 12/98, 29/00, 37/01 i 33/02),
71. Zakon o arhivskoj građi Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, broj 45/02),
- 71.1. Uredba o organizaciji i načinu vršenja arhivskih poslova u pravnim licima u Federaciji BiH (“Službene novine FBiH”, broj 12/03, 22/03),
72. Zakon o priznavanju javnih isprava na teritoriji FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 4/98),
73. Zakon o štrajku (“Službene novine F BiH”, broj 14/00),
74. Kolektivni ugovor za granu financija (“Službene novine FBiH”, broj 48/00),
75. Zakon o zaštiti žiranata/jamaca u FBiH („Službene novine FbiH“, broj 100/13),
76. Zakon o stvarnim pravima („Službene novine FBiH“, broj 66/13 i 100/13),
77. Zakon o budžetima FBiH („Službene novine FBiH“, broj 102/13).

IV. OSTALI ZAKONI I PROPISI BiH

1. Zakon o Centralnoj banci BiH (“Službeni glasnik BiH”, broj 1/97, 29/02, 8/03, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 i 32/07),
2. Zakon o zaštiti potrošača u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 25/06),
3. Zakon o nadzoru nad tržištem u BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj 45/04, 44/07 i 102/09),
4. Zakon o konkurenciji („Službene glasnik BiH“, broj 48/05, 76/07 i 80/09),
5. Zakon o politici direktnih stranih ulaganja u BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj 4/98, 17/98, 13/03, i 48/10),
6. Zakon o zaštiti ličnih podataka („Službeni glasnik BiH“, broj 49/06, 76/11 i 89/11-ispr.),
7. Zakon o zaštiti tajnih podataka („Službeni glasnik BiH“, broj 54/05 i 12/09),
8. Zakon o elektronskom potpisu („Službeni glasnik BiH“, broj 91/06),
  - a. Odluka o osnovama upotrebe elektronskog potpisa i pružanja usluga ovjeravanja („Službeni glasnik BiH“, broj 21/09),
9. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 76/06, 100/08 i 32/10),
10. Zakon o zaduživanju, dugu i garancijama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 52/05 i 103/09),
  - a. Odluka kojom se odobrava izdavanje državne garancije („Službeni glasnik BiH“, broj 85/10),
11. Zakon o izmirenju obveza po osnovu računa stare devizne štednje („Službeni glasnik BiH“, broj 28/06, 76/06, 72/07 i 97/11, 100/13),
12. Zakon o računovodstvu i reviziji BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj 42/04),
13. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutrašnjeg duga BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj 44/04),

14. Okvirni zakon o zalozima ("Službeni glasnik BiH", broj 28/04 i 54/04),
15. Zakon o porezu na dodanu vrijednost ("Službeni glasnik BiH", broj 9/05, 35/05 i 100/08),
16. Zakon o javnim nabavama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 49/04, 19/05, 52/05, 94/05, 8/06, 24/06, 70/06, 12/09 i 60/10, 87/13),
17. Zakon o carinskoj tarifi ("Službeni glasnik BiH", broj 58/12),
18. Zakon o carinskim prekršajima BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 88/05),
19. Zakon o patentu ("Službeni glasnik BiH", broj 53/10),
20. Zakon o slobodi pristupa informacijama u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 28/00, 45/06, 102/09 i 62/11, 100/13),
21. Zakon o jedinstvenom matičnom broju ("Službeni glasnik BiH", broj 32/01, 63/08 i 103/11),
22. Zakon o udruženjima i fondacijama BiH("Službeni glasnik BiH", broj 32/01, 42/03, 63/08 i 76/11),
23. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 18/05, 29/06, 85/06, 32/07, 41/07, 74/07, 99/07 i 58/08),
24. Zakon o upotrebi i zaštiti naziva BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 30/03, 42/04, 50/08 i 76/11),
25. Zakon o fiskalnom vijeću u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 63/08),
26. Zakon o trezoru institucija BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 27/00 i 50/08),
27. Zakon o postupku medijacije ("Službeni glasnik BiH", broj 37/04),
28. Zakon o prijenosu poslovanja medijacije na udruženje medijatora ("Službeni glasnik BiH", broj 52/05),
29. Zakon o postupku prisilne naplate indirektnih poreza ("Službeni glasnik BiH", broj 89/05 i 62/11),
30. Zakon o prekršajima ("Službeni glasnik BiH", broj 41/07 i 18/12),
31. Zakon o sudu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 49/09-prečišćeni tekst, 74/09-ispr. i 97/09),
32. Zakon o visokom sudskom i tužilačkom vijeću BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 35/02, 39/03, 42/03, 10/04, 25/04, 93/05, 32/07 i 48/07),
33. Zakon o tužilaštvu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 49/09-prečišćeni tekst i 97/09),
34. Zakon o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", broj 29/02, 12/04, 88/07 i 93/09, 41/13),
35. Zakon o upravnim sporovima BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 19/02, 88/07, 83/08 i 74/10),
36. Zakon o parničnom postupku pred Sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 36/04 i 84/07, 58/13),
37. Zakon o izvršnom postupku pred sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 18/03),
38. Zakon o privremenom odgađanju od izvršenja potraživanja po osnovu izvršnih odluka na teret budžeta institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 43/03 i 43/04),
39. Krivični Zakon BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 i 8/10),
40. Zakon o krivičnom postupku BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 i 93/09, 72/13),
41. Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 13/02, 16/02, 14/03, 12/04, 63/08 i 18/12, 87/13),
42. Zakon o arhivskoj građi i arhivu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 16/01).
46. Pravilnik o obrascu zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka („Službene novine FBiH“, broj 15/14 – stupio na snagu 6.2.2014.god.),

**BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA
AKTIVNI PO DBILANS**

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.
	A K T I V A			
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	3.962.581	4.417.898	4.560.234
1a	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	625.188	627.016	618.460
1b	Kamatonski računi depozita	3.337.393	3.790.882	3.941.774
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	375.032	381.909	586.809
3.	Plasmani drugim bankama	78.522	51.960	50.836
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	10.666.124	10.852.400	11.170.277
4a	Kreditni	9.591.819	9.676.527	9.959.429
4b	Potraživanja po poslovima lizinga	54	48	42
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	1.074.251	1.175.825	1.210.806
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospijeća	173.435	180.604	214.585
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	491.370	476.199	493.275
7.	Ostale nekretnine	30.123	36.786	34.283
8.	Investicije u nekonsolidovana povezana preduzeća	24.756	23.762	23.135
9.	Ostala aktiva	255.247	252.122	242.945
10.	MINUS:Ispravke vrijednosti	1.066.424	1.227.090	1.211.049
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	1.007.459	1.163.928	1.149.468
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	58.965	61.162	61.581
11.	UKUPNA AKTIVA	14.990.766	15.446.550	16.165.330
	O B A V E Z E			
12.	Depoziti	10.961.001	11.523.849	12.130.746
12a	Kamatonski depoziti	9.281.938	9.363.284	9.626.571
12b	Nekamatonski depoziti	1.679.063	2.160.565	2.504.175
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	1.752	1.577	150
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza	0	0	0
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	1.752	1.577	150
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	2.000	0	0
15.	Obaveze prema vladi	0	0	0
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.141.561	1.039.381	1.026.503
16a	sa preostalim rokom dospijeća do jedne godine	244.160	212.485	359.866
16b	sa preostalim rokom dospijeća preko jedne godine	897.401	826.896	666.637
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	186.675	166.889	156.233
18.	Ostale obaveze	480.402	406.909	416.771
19.	UKUPNE OBAVEZE	12.773.391	13.138.605	13.730.403
	K A P I T A L			
20.	Trajne prioritetne dionice	26.059	11.959	11.959
21.	Obične dionice	1.175.547	1.196.633	1.221.591
22.	Emisiona ažia	136.485	136.485	136.485
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	8.420	88
22b	na obične dionice	128.065	128.065	136.397
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	453.269	649.879	618.214
24.	Kursne razlike			
25.	Ostali kapital	110.281	-2.745	130.944
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	315.734	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.217.375	2.307.945	2.434.927
28.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL (19 +26)	14.990.766	15.446.550	16.165.330
	PASIVNI I NEUTRALNI PO DBILANS	661.321	638.913	677.066
	UKUPNA BILANSNA SUMA BANAKA	15.652.087	16.085.463	16.842.396

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANSIJSKOG REZULTATA
BANAKA U F BiH na dan 31.12.2014. godine**

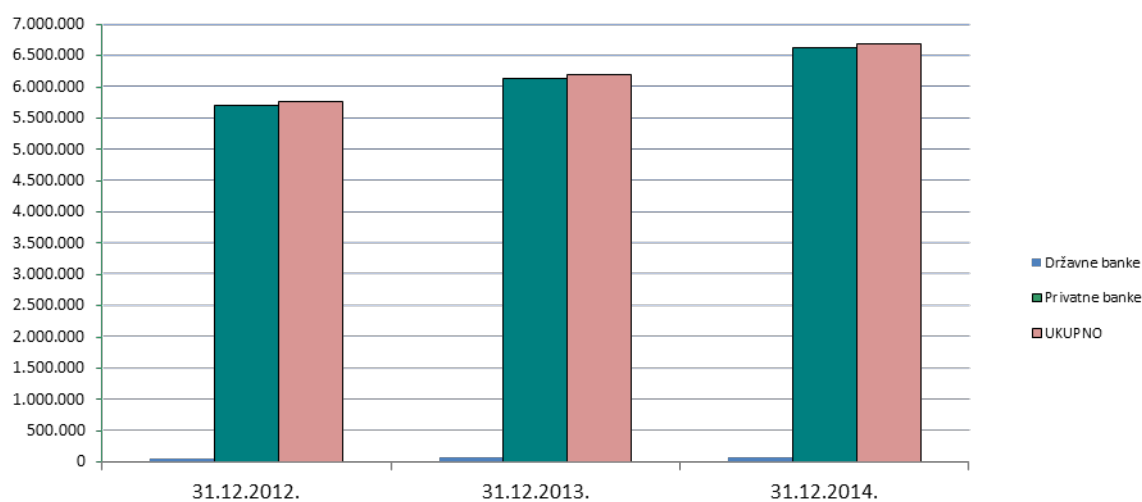
u 000 KM

R. br.	BANKA	Aktiva		Krediti		Depoziti		Finansijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1	BOR Banka dd - Sarajevo	242.200	1,50%	193.044	1,73%	128.767	1,06%	132
2	Bosna Bank International dd - Sarajevo	638.164	3,95%	392.266	3,51%	417.630	3,44%	4.014
3	Hypo Alpe Adria Bank dd - Mostar	991.282	6,13%	626.853	5,61%	639.538	5,27%	-10.026
4	Intesa Sanpaolo banka dd Bosna i Hercegovina - Sarajevo	1.443.064	8,93%	1.156.929	10,36%	1.001.346	8,25%	19.648
5	Investiciono Komercijalna banka dd - Zenica	216.234	1,34%	95.641	0,86%	159.346	1,31%	1.788
6	Komercijalno-Investiciona banka dd - Velika Kladuša	77.658	0,48%	38.870	0,35%	51.567	0,43%	1.248
7	Moja banka dd - Sarajevo	201.273	1,25%	141.038	1,26%	171.462	1,41%	220
8	NLB banka dd - Tuzla	910.166	5,63%	656.786	5,88%	741.309	6,11%	5.226
9	Privredna Banka Sarajevo dd - Sarajevo	167.003	1,03%	100.186	0,90%	135.656	1,12%	378
10	ProCredit Bank dd - Sarajevo	388.487	2,40%	327.571	2,93%	253.458	2,09%	96
11	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina - Sarajevo	3.708.081	22,94%	2.299.323	20,58%	2.905.196	23,95%	53.833
12	Sberbank BH dd - Sarajevo	1.006.805	6,23%	838.587	7,51%	762.044	6,28%	4.622
13	Sparkasse Bank dd Bosna i Hercegovina - Sarajevo	1.038.138	6,42%	833.285	7,46%	864.523	7,13%	10.721
14	Union banka dd - Sarajevo	379.330	2,35%	123.807	1,11%	314.586	2,59%	208
15	UniCredit bank dd - Mostar	3.976.759	24,60%	2.763.310	24,74%	3.033.124	25,00%	61.398
16	Vakufska banka dd - Sarajevo	234.764	1,45%	188.218	1,68%	204.981	1,69%	-26.360
17	Ziraatbank BH dd - Sarajevo	545.922	3,38%	394.563	3,53%	346.213	2,85%	3.798
	UKUPNO	16.165.330	100%	11.170.277	100%	12.130.746	100%	130.944

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA U BANKAMA U F BiH

u 000 KM

	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.
Državne banke	58.050	65.179	73.072
Privatne banke	5.698.300	6.135.711	6.618.891
UKUPNO	5.756.350	6.200.890	6.691.963

PRILOG 6

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31.12.2014. godine**

- KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANSA -

u 000 KM

Red br.	STAVKE AKTIVE BILANSE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.042.992	184.630	22.338	4.827	2.050	2.256.837
2.	Dugoročni krediti	6.715.726	557.570	197.225	135.527	31.940	7.637.988
3.	Ostali plasmani	189.758	1.110	81	1.147	2.344	194.440
4.	Obračunata kamata i naknada	36.156	4.103	1.710	6.474	26.130	74.573
5.	Dospjela potraživanja	32.947	19.349	23.112	358.162	751.018	1.184.588
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	0	0	0	500	25.718	26.218
7.	Ostala bilansna aktiva koja se klasifikuje	311.882	3.354	5.137	8.605	33.994	362.972
8.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA KOJA SE KLASIFIKUJE (zbir pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	9.329.461	770.116	249.603	515.242	873.194	11.737.616
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	183.201	72.668	60.645	297.087	872.497	1.486.098
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANSNE AKTIVE	116.621	65.887	69.684	255.547	703.312	1.211.051
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	102.757	42.062	19.048	80.865	168.980	413.712
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI	79.789	28.505	23.903	77.360	69.490	279.047
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANSNOJ AKTIVI						196.042
14.	BILANSNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFIKUJE (bruto knjigovod. vrijednost)						5.638.763
15.	UKUPNA BILANSNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						17.376.379

PREGLED AKTIVE BILANSA KOJA SE NE KLASIFIKUJE I IZNOSA PLASMANA OSIGURANIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	3.311.821
14.b	Sredstva po videnju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka sa utvrđenim investicionim rejtingom	1.163.298
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	509.126
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja u toku godinu dana od dana sticanja	3.967
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	
14.f	Potraživanja za više uplaćene poreske obaveze	14.719
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	119.296
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitirani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja osigurana njihovim безусловnim garancijama plativim na prvi poziv	516.536
	UKUPNO pozicija 14	5.638.763
8a.	Iznos plasmana osiguranih novčanim depozitima	169.521

PRILOG 6A

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I VANBILANSNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31.12.2014. godine**

- KLASIFIKACIJA VANBILANSNIH STAVKI -

u 000 KM

Red br.	VANBILANSNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	388.404	40.988	2.901	3	0	432.296
2.	Činidbene garancije	512.446	101.949	331	5.408	81	620.215
3.	Nepokriveni akreditivi	44.811	603	108	0	0	45.522
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.430.717	62.474	1.292	285	977	1.495.745
5.	Ostale potencijalne obaveze banke	11.356	287	0	1	119	11.763
6.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE KOJE SE KLASIFIKUJU (zbir pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke	2.387.734	206.301	4.632	5.697	1.177	2.605.541
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	46.688	13.498	998	3.355	1.178	65.717
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA VANBILANSNE STAVKE	22.594	2.437	992	3.348	1.060	30.431
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA	27.891	11.645	498	629	227	40.890
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBIL. STAVKAMA	23.902	10.232	941	1.388	224	36.687
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO VANBILANSNIM STAVKAMA						7.196
12.	VANBILANSNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFIKUJU						357.887
13.	UKUPNE VANBILANSNE STAVKE						2.963.428
6a.	Iznos potencijalnih obaveza obezbjeđenih novčanim depozitom						53.274
6b.	Iznos odobrenih a neiskorištenih kredita sa klauzulom o bezuslovnom otkazivanju						206.839

BILANS USPJEHA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	3.991	2.461	3.459
2)	Plasmani drugim bankama	3.436	1.964	2.199
3)	Kreditni i poslovi lizinga	729.602	703.462	692.603
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	6.564	7.496	7.246
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	186	153	1.307
6)	Potraživanja po plaćenim vanbilansnim obavezama	0	0	7
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	65.645	65.509	63.895
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	809.424	781.045	770.716
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	218.614	205.187	192.455
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	276	436	0
3)	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	0	0	0
4)	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	36.520	21.253	18.880
5)	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	10.997	10.050	11.206
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	3.362	2.376	1.877
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	269.769	239.302	224.418
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	539.655	541.743	546.298
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	45.081	42.695	45.760
b)	Naknade po kreditima	7.674	6.986	6.658
c)	Naknade po vanbilansnim poslovima	24.781	24.902	25.160
d)	Naknade za izvršene usluge	184.256	195.262	208.544
e)	Prihod iz poslova trgovanja	1.139	3.210	219
f)	Ostali operativni prihodi	46.042	44.167	40.923
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	308.973	317.222	327.264
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i direktni rashodi			
1)	Trošk.ispr.vrijed. riz. aktive, rezerviranja za potenc.obaveze i ost.vrijed.usklad	144.750	232.804	137.806
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	76.181	75.621	80.006
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	220.931	308.425	217.812
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plata i doprinosa	243.133	246.087	248.007
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	158.933	168.794	150.709
3)	Ostali operativni troškovi	98.441	120.634	104.424
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	500.507	535.515	503.140
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	721.438	843.940	720.952
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	145.003	155.468	188.996
5.	GUBITAK	17.813	140.443	36.386
6.	POREZI	16.706	17.667	21.367
7.	DOBIT PO OSNOVU POVEĆANJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH POREZNIH OBAVEZA	60	147	39
8.	GUBITAK PO OSNOVU SMANJENJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH POREZNIH OBAVEZA.	188	175	338
9.	NETO-DOBIT 4. - 6.	128.173	137.775	167.330
10.	NETO-GUBITAK 4. - 6.	17.817	140.445	36.386
11.	FINANSIJSKI REZULTAT 9.-10.	110.356	-2.670	130.944

PRILOG 8 IZVJEŠTAJ O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U F BiH - AKTIVNI BILANS

u 000 KM

R.br	O P I S	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.
1	OSNOVNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dion. kap. iz osnova nominalnog iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumul. dionica izdatih po osnovu novč. uplata u dionički kap.	1.185.966	1.188.094	1.217.909
1.2.	Dion. kap. iz osnova nom. iznosa običnih i trajnih prioritetnih nekumul. dionica izdatih po osnovu uloženi stvari i prava u dion. kap.	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	136.485	136.485	136.485
1.4.	Opće zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	101.836	206.809	106.051
1.5. ¹	Ostale rezerve formirane iz dobiti nakon oporezivanja na osnovu odluke skupštine banke			409.634
1.6. ¹	Zadržana, neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina i dobit tekuće godine			108.756
1.5. ²	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvaliteta aktive	309.179	362.349	
1.6. ¹	Zadržana - neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	167.825	248.901	
1.a.	UKUPNO(od 1.1 do 1.6)	1.913.841	2.155.188	1.991.385
1.b.	Odbitne stavke od 1.a			
1.7.	Nepokriveni gubici preneseni iz prethodnih godina	120.740	112.610	122.705
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	17.818	140.445	36.386
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih(trezorskih) dionica u posjedu banke	156	156	81
1.10. ¹	Iznos nematerijalne imovine u skladu sa primjenjivim računovodstvenim okvirom	52.590	41.418	41.873
1.11. ¹	Iznos odloženih poreskih sredstava			4.043
1.12. ¹	Iznos negativnih revalorizacijskih rezervi po osnovu efekata promjene fer vrijednosti imovine			1.282
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10)	191.304	294.629	206.370
1.	IZNOS OSNOVNOG KAPITALA: (1.a. - 1.b.)	1.722.537	1.860.559	1.785.015
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dion. kap. iz osnova nominalnog iznosa trajnih prioritetnih kumulativnih dionica izdatih po osnovu novčanih uplata u dionički kap.	3.090	3.091	3.091
2.2.	Dion. kap. iz osnova nominalnog iznosa trajnih prioritetnih kumul. dionica izdatih po osnovu uloženi stvari i prava u dionički kap.	0	0	0
2.3.	Iznos općih rezervi za pokriće kreditnih gubitaka za aktivu banke procijenjenu kao kategorija A - Dobra aktiva	211.433	215.083	229.889
2.4. ¹	Iznos pozitivnih revalorizacijskih rezervi po osnovu efekata promjene fer vrijednosti imovine			23.703
2.4. ²	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene od strane eksternog revizora	67.243	71.984	
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6. ³	Iznos subordinisanih dugova	120.264	165.473	154.814
2.7. ³	Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala	0	0	0
2.8. ³	Iznos ostalih instrumenata kapitala	65.070	1.416	1.419
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1 do 2.8)	467.100	457.047	412.916
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji po ocjeni FBA predstavlja primljenu, a precijenjenu vrijednost	0	0	0
3.2.	Ulozi (investicije) banke u kapital drugih pravnih lica koji prelazi 5% visine Osnovnog kapitala banke	3.043	2.844	1.678
3.3.	Potraž. od dionič. koji posjed. znač. glas. pravo u banci odobrena od banke suprotno odredb. Zakona, prop. FBA i posl. polit. banke	85	0	1.509
3.4.	Velika izlaganja banke kred. riziku prema dioničarima sa značajnim glas. pravom u banci izvršena bez prethodne saglasnosti FBA	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	95.720	156.866	203.239
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1 do 3.5.)	98.848	159.710	206.426
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE(1+2-3)	2.090.789	2.157.896	1.991.505
B.³	RIZIK AKTIVE BILANSA I VANBILANSA	11.078.498	10.998.977	11.403.153
C.	POR (PONDERISANI OPERATIVNI RIZIK)	974.201	981.318	982.250
D.	PTR (PONDERISANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.³	UKUPAN RIZIK AKTIVE (B + C+D)	12.052.699	11.980.295	12.385.403
F.	STOPA NETO-KAPITALA (A/E) (% 1 dec.)	17,3%	18,0%	16,1%

¹ Opis pozicije je važeći od 30.09.2014. godine

² Opis pozicije je važeći do 30.06.2014. godine

³ Opisi pozicija važe od 30.09.2014. godine, a stari opisi bili su:

1.10. Iznos nematerijalne imovine: patenti, licence, koncesije, ulaganja u: istraživanje tržišta, trgovačko ime, trgovačke znak te goodwill i sl.

2. 6. Iznos subordinisanih dugova najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala

2. 7. Iznos hibridnih odnosno konvertibilnih stavki - instrumenata kapitala najviše 50% iznosa Osnovnog kapitala

2. 8. Iznos stavki - obaveza trajnog karaktera bez obaveze za vraćanje

B. RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KREDITNIH EKIVALENTA; E. UKUPNI PONDERISANI RIZICI (B+C+D)

PRILOG 9

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA F BiH

R.br.	BANKA	31.12.2012.	31.12.2013.	31.12.2014.
1	BOR Banka dd - Sarajevo	62	64	64
2	Bosna Bank International dd - Sarajevo	247	279	312
3	Hypo Alpe Adria Bank dd - Mostar	579	517	513
4	Intesa Sanpaolo banka dd Bosna i Hercegovina - Sarajevo	537	528	521
5	Investiciono Komercijalna banka dd - Zenica	166	164	164
6	Komercijalno-Investiciona banka dd - Velika Kladuša	71	71	75
7	Moja banka dd - Sarajevo	151	156	142
8	NLB banka dd - Tuzla	456	442	430
9	Poštanska banka dd - Sarajevo	85		
10	Privredna Banka Sarajevo dd - Sarajevo	179	177	164
11	ProCredit Bank dd - Sarajevo	344	333	291
12	Raiffeisen Bank dd Bosna i Hercegovina - Sarajevo	1.552	1.531	1.578
13	Sberbank BH dd - Sarajevo	360	411	435
14	Sparkasse Bank dd Bosna i Hercegovina - Sarajevo	452	462	475
15	Union banka dd - Sarajevo	183	200	202
16	UniCredit bank dd - Mostar	1.305	1.262	1.216
17	Vakufska banka dd - Sarajevo	230	225	231
18	Ziraatbank BH dd - Sarajevo	171	229	247
	UKUPNO	7.130	7.051	6.960